

Tenniseleht

lk 15-18

**Veealused
aarded**

lk 12-13

**Gerd Kanter
lõpetab**

lk 25

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 11. juuli 2018 Nr 28 (3038)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

Rapla gümnaasiumi ehitustööd on **GRAAFIKUS**

Foto: SIIM SOLMAN

Juhtkiri

Kogu maailm elas kaasa ja rõõmustas

Paari viimase nädala jooksul on maailma kõige olulisemad uudistekanalid hoidnud oma pingsa tähelepanu all kaheteistkümne Taimaa koobastes lõksu jäänud koolipoisi saatust. Miljonid inimesed alustasid ja lõpetasid päevi sellega, et püüdsid uudiseid poiste päästmiseks ette võetud rahvusvahelise operatsiooni käigu kohta. Ja kuigi paljud asjatundjad kogu maailmas püüdsid meid ette valmistada selleks, et niisugused päästetööd ei pruugi õnnestuda, et risk on väga suur (hoiatusi kinnitas veel ka sõnum ühe kogenud sukeldaja hukkumisest), loeti ikkagi sealt tulevaid uudiseid südamevärinaga ja loodeti parimat. Miljonid inimesed palvetasid selle eest ja olid mõtetes nende kaheteistkümne võõra lapsega.

Ja see uskumatu ettevõtmine läkski korda! Eile pärastlõunal tuli lõpuks sõnum sellest, et kõik 12 poissi ja nende treener on päästetud. Me võime nüüd uskuda, et kõige halvem on sellega möödas, ometi ei tähenda see, et võiksim kogu sündmuse kui tühise vahejuhtumi unustada.

See, kuidas kogu maailm kaheteistkümnele lapsele ja nende otsimisel ning päästmisel riskinud eri riikidest kokku sõitnud sukeldujatele kaasa elas, kinnitab kõigele vaatamata, et maailm ei ole hukule määratud, et inimesed on oma olemuselt pigem head kui halvad.

Vaatamata sellele, et omakasupüüdlilikud poliitikud erinevates piirkondades püüavad jätkuvalt inimesi rassistikke vihakõnesid pidades, religioone vastandades, majandustülisid lõkkele puhudes ja pidevat sõjaahvardust värskena hoides inimesi üksteise vastu vaenule õhutada, oleme me tegelikult võimelised kõik koos selle vastu seisma. Tegelikult ongi maailm juba paremaks muutunud, võiksim me vastuseks öelda. Selles mõttes on Euroopa Liit inimkonna ajaloos ju täiesti unikaalne nähtus: grupp riike (kusjuures kaugelgi mitte ühesuguse maailmakäsitlusega, arengutaseme ja jõukusastmega riike) on suutnud omavahel kokku leppida selles, et rahuliku eksistentsi nimel püütakse olla üksteisele toeks ja välditakse vaenu. See ei ole olnud üldse mitte kerge, kuid kõigele vaatamata on see tänaseni ikkagi õnnestunud. Oleks äärmiselt vastutustundetu lasta sellel kõigil sisemiste hõõrumiste ja välise surve tõttu kokku kukkuda.

Sellepärast peaksime ikka ja jälle mõtlema sellele, kuidas miljonid inimesed suutsid üheskoos kaasa elada kaheteistkümne koolipoisi käekäigule kusagil kauge Taimaa vett täis valgunud koobaskäikudes. See võiks meile eeskujuks olla ka praegu, kus paar vastutustundetu poliitikut püüab mõjutada inimkonna saatust. Me ju tegelikult suudame üksteisest hoolida. Tapmine, hävitamine ja vihkamine ei saa igavesti inimloomust iseloomustada.

Ajaleht 30 aastat tagasi

Memoriaal Märjamaale

Ühistöö 14. juulil 1988: „See oli juba 70ndate alguses, kui tekkis plaan püstitada mälestusmärk Suures Isamaasõjas langenutele Märjamaal. Raha ja eestvedajaid ei jätkunud. Nüüd on võetud rajooni juhtkonna toetusel ehitus uuesti arutusele. Projekt on juba teine. Esimene, ligi nelja meetri kõrgune naisekuju ei meeldinud alevirahvale. Pealegi oleks see maksma läinud liig palju.

20. juunil oli Eesti Looduskaitse Seltsi Märjamaa osakonnas arutusel memoriaali uus variant ja see leidis heakskiitu. Ka täitevkomitee ja alevirahvas olevat sellega päri. Projekteeerija on püüdnud kogu kompleksi võimalikult palju sobitada olemasolevasse keskkonda.

Memoriaali esikülj tuleb piki Jaama tänavat Pärna tänavasse. Asukoha valikul arvestati, et sinna on maetud suurem osa 1941. aastal Märjamaa lahingus langenuid. Ehitusmaterjalidena kavatsetakse kasutada paemurdu, saaremaa dolomiiti ja pronksi. Memoriaali mõtte kandjaks peaks saama mõök, mille ümber on põimitud tammeoksad. Ühishaud Sipa teeristis peaks säilima. Ka „Kodutarbe” ees üle tee olev mälestuskivi säilitatakse.

Kultuuriministeeriumi lubatud 45 000 rublast arvatakse memoriaali ehitamisel üle jäävat. On kolm seisukohta, kuidas ülejääk kulutada: püstitada skulptuur Märjamaa keskväljakule, ehitada uus laululava või kasutada mõnel muul otstarbel. Siiani on enamik arvajaid uue laululava poolt.”

Südamelt ära

Kuidas kaotused Eestile aitasid kaasa Horvaatia ja Belgia jalgpalli tõusule

Siim Jõgis

Täna õhtul teleka ette istudes ja vaadates maailmameistrivõistluste poolfinaali Horvaatia ja Inglismaa vahel, hoian kindlalt pöialt Horvaatiale. Olen seda turniiri algusest saati teinud. Perišić, Rakitić, Kramarić, Modrić, Brozović, Mandžukić – kõik suurepäraseks jalgpallurid. Võib-olla on natuke naljakas neid kõiki ic'isid järjest üles lugeda, aga nende mängijate võimekuses ei ole põhjust kahelda.

Küll aga võivad Eesti jalgpallisõbrad jälgida Horvaatia käekäiku mõningase rahulolutundega. Sai ju Horvaatia koondis oma viimase aja kõige piinlikuma kaotuse just Eestilt. See mäng toimus vaevu aasta aega tagasi, 28. märtsil 2017 A le Coq Arenal ning Eesti võitis koguni 3:0. Tõsi on muidugi ka see, et Horvaatia ei olnud tol päeval kohal oma parimas rivistuses. Küll aga olid koosseisus praegu maailmameistrivõistlustel suuri tegusid tegevad Domagoj Vida, Mateo Kovacic, Ivan Perišić, Marko Pjaca, Tin

Jedvaj, Milan Badelj ja Filip Bradaric. Päris äpu koosseisuga horvaadid Tallinnasse ikkagi ei tulnud.

Eesti jalkafännid võivad täie südamerahuga öelda, et alles eelmisel aastal oli Eesti koondis selgelt üle Horvaatiast, kes nüüd MM-i poolfinaalis mängib. See mäng Eesti pealinnas oli justkui karm äratus tervele nende koondisele. Nii suurt kaotust ei ole pidanud nad sellest ajast saati vastu võtma. Eesti väravavahad löid tol õhtupoolikul Siim Luts, Konstantin Vassiljev ja Sergei Zenjov.

Sarnaseid paralleele saab luua ka Eesti ja Belgia koondise vahele. Siinkohal on lugeja muidugi targem kui autor. Teisipäeva, 10. juuli õhtul selgus, kumb pääses MM-i finaali – kas Belgia või Prantsusmaa. Selle teksti kirjutamise hetkel seisis mäng veel ees.

Aga tagasi Eesti ja Belgia koondiste juurde. Toona oli 2009. aasta karm sügisõhtu, kui 14. oktoobril läksid Tallinnas A le Coq Arenal vastamisi Eesti ja Belgia koondis. Toonane periood oli Belgia jaoks täielik madalseis. Ja kirsiks tordil oli muidugi seesamune mäng Eesti vastu, mis kaotati 2:0. Eesti poolelt olid väravate autorid Raio Piir-oja ja Konstantin Vassiljev.

Eriti valusaks muutis Belgia jaoks olukorra see, et tegemist oli 2010. aasta maailmameistrivõistluste

valikmänguga, kus mängiti punktide peale. Kusjuures nad ei olnud Tallinna tulnud üldse nõrga koosseisuga. Toona oli Belgia koondises viis mängijat, kes praegugi kuuluvad MM-il koosseisu. Need olid Eden Hazard, Toby Alderweireld, Thomas Vermaelen, Jan Verthongen ja Mousa Dembele. Hazard oli siin veel küll noor mängija ning platsile ei pääsenud. Ülejäänud neli pidid tookord siiski sinisärkide paremust tunnistama. Nüüd mängivad nad maailmameistrivõistlustel nelja parema hulgas.

Niisiis on kaks maailma tippkoondist saanud alles hiljaaegu Eesti sinisärkidelt tõsise keretäie. Nagu näha, on nendest kaotustest õpitud ja nüüd jõutud maailmameistrivõistluste poolfinaali. Kui hakata otsima hoobasid, millega Eesti koondis on maailma jalgpalli mõjutanud, siis võib need leida Horvaatia ja Belgia juurest. Kaotused Eestile on olnud vähemalt mõningal määral motivaatoriks, et võidelda välja kohad maailma eliidi seas.

Kas on võimalik, et need kaks koondist kohtuvad omavahel 15. juulil Moskvas või 14. juulil Peterburis? Lugejal on selles suhtes juba rohkem aimu kui praegu autoril. Sellele küsimusele saabub lõplik vastus kolmapäeva, 11. juuli õhtul, kui mängitakse teine poolfinaal.

Küsitlus

Kui palju jälgite tennist?

Jaan, müügiesindaja: Kui just Kontaveit, Kanepi või Zopp ei mängi, siis pigem vähe. Ei ela tennise nimel.

Erlend, ettevõtja: Päris ohtralt. Oma poeg mängib ja on maakondlikul tasemel häid tulemusi toonud. Suuri mängu vaatamist telekast.

Siim, metsamees: Tennis mind väga ei huvita. Olen kunagi ise proovinud mängida, aga ei hakanud meeldima.

Eva, farmatseut: Suurt huvi ei ole ja mängu ei jälgi. Kui uudistest suured nimed läbi jooksevad, siis muidugi loen ja hoian silma peal.

Rein, pensionär: Loomulikult jälgin ja elan eestlastele kaasa. Kui nad välja kukuvad, siis on alati kahju. Vahel loen lehest ka maakondlike mängude kohta.

Geili, õpilane: Väga ei jälgi. Eks suuremad mängud jäävad silma ikka.

Küsis Katri Reinsalu
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Uuenev Rapla keskväljak sulgeb küll ajutiselt linnast läbisõidu, aga kahtlemata on see kannatamist väärt ja võimaldab avastada ka Rapla kõrvaltänavaid.

Foto: SIIM SOLMAN

Kohila tervisekeskuse ehitaja ja apteegi uus asukoht on teada

Kohila tervisekeskuse riigihange on edukalt lõppenud, pakkumise tegi 8 ettevõtet, millest 5 kvalifitseerus. Kohila vallavanem Heiki Hepner sõnas, et kui proteste ei laeku, allkirjastatakse leping edukaima pakkujaga 17. juulil. Edukaim on praegu AS Eviko ja EVI-KO Ehituse ühispakkumine. Nende pakutud ehitusmaksumus oli ilma käibemaksuta 828 079,64 eurot, mis on Hepneri sõnul enam-vähem oodatud suurusastmes.

Helerin Väronen

Täna on tervisekeskuse ruumidest välja kolinud kiirabi ja kaks perearsti. Juulikuus teises poles kolib välja ka kolmas perearst. Perearstide asendusruumid asuvad kõrvalmajas, aadressil Tööstuse 7. Pärast tervisekeskuse kapitalremonti ja ümberehitamist

Apteegi juhataja Külli Kuldma sõnul loodetakse tervisekeskuses ruumid vabastada juuli lõpuks.

Foto: SIIM SOLMAN

ootavad uued ruumid peale perearstide, apteegi, kiirabi ka teisi tervishoiuteenuse pakkujaid, näiteks on majja tulemas füsioteraapia, ämmaemanda

teenus (raseduse jälgimine) ja koduõendus.

Rahvast enim huvitanud küsimus puudutab aga Benu apteeki ja selle ajutist remon-

diaja asukohta. Nüüdseks on allkirjastatud leping Rapla Tarbijate Ühistuga, see tähendab, et kolitakse Kohila Konsumi teisele korrusele,

aadressile Lõuna 2.

Apteegi juhataja Külli Kuldma sõnul valmistab see teine korrus palju muret vanematele inimestele. Praegu

on apteeki saamiseks olemas kaldtee ja kolm trepiastet jõuavad vanemad inimesed üldjuhul ilma suurema vaevata astuda, kuid paljud on tulnud ütleva, et kurb, et apteek teisele korrusele läheb, nemad sinna ei pääse. Apteegi poolt on küll lohutatud, et olemas on lift, kuid mitmed vanemad inimesed kardavad, et lift läheb just siis rikki, kui nemad seal sees on. Kuldma tahaks seda hirmu lifti ees inimestes hajutada.

Uued ruumid on peaaegu sama suured kui praegused. Tegemist on ühe suure tühja ruumiga, mida tuleb hakata kappidega eraldama, et apteek saaks omale ka laoruumid ja tööruumid. Ruum on hea ja annab võimaluse rohkem kaupa välja panna.

Algul andis vald apteegile ruumide vabastamise tähtaajaks 15. juuli, aga praegu on selleks aega kuu lõpuni. Kuldma sõnas, et vallavanem on korduvalt käinud neilt küsimas, kas vald saaks kolimise kiirendamisele kuidagi kaasa aidata. Kõige enam aega võtab aga dokumentide täitmine ravimiameti jaoks. Kuldma loodab küll, et ravimiamet annab loa kolida ja juuli lõpuks on nad uues kohas.

Raplas avas ukseid kasutatud kaupade pood

Reedel avas Raplas ukseid uhiuus kasutatud kaupade pood Uueringimood. Selle perenaine on Hiiumaa juurtega Sigrid Rüütmann, kes on viimased 15 aastat Kaereperet oma koduks kutsunud.

Katri Reinsalu

Kella kümneks on uue poe ukseid parasi hulk inimesi kogunenud. Ootusärevalt katsuvad nad poe ust, mis on alles suletud. Piduliku hetke saabudes tehakse see aga lahti ning esimesed külastajad saavad pakutava kaubaga tutvust teha.

Leti taga tervitab oma esimesi kliente poe perenaine ise, kes pakub piduliku hetke puhul šampanjat ning kommi. Naine tõdeb, et hommikul veel närvi sees ei olnud, pigem valdas teda põnevus. Ukse taha tekkinud järjekorra nägemisel hakkas käsi aga õige pisut värisema.

Poe kaubavalik pärineb Soomest ning selle hulgast võib leida midagi nii naistele, meestele kui ka lastele.

Foto: SIIM SOLMAN

Rüütmann räägib, et oma poe avamine on tema unistus olnud juba viimased 5-6 aastat. Otsus asi reaalselt käsile võtta tuli aga üsna juhuslikult ja ootamatult. Abikaasaga Tallinnast Raplasse sõites sattusid nad juhusliku vestluse käigus arutama, et pärast kooli lõ-

petamist peaks oma äri püsti panema. Selle sama autosõidu käigus sai aga ootamatult otsustatud, et hakatakse oma poodi kohe pidama.

Rüütmann võttis esimese kinnisvaraportaali lahti ning uuris võimalikke vabu pida-

ruse ruumid aadressil Viljandi maantee 9. Önn oli Rüütmanni poolel, sest ruumid olid vabastatud kõigest umbes kuu varem, kui seal lõpetas tegevuse Kalsubutiigi-nimeline pood. Tund pärast helistamist oli ta juba ruume vaatamas.

Veel enne avamist läbisid

ruumid ka väikese uuenduskuuri. Tumelillad seinad värviti valgeks ja ainuüksi see muutis õhustiku avaramaks ja valgusküllasemaks. Rüütmann tõdeb ka ise, et kõik käis väga kiiresti. Sisuliselt kaks kuud pärast otsuse langetamist avaski pood ametlikult oma ukseid.

Poe perenaine leiab, et valikut on kõigile. Kaup ise saabub sorteerimata kujul Soomest. Valikus on nii naiste-, kui ka lasterõivad ning jalanõud. Meesteriietest toob Rüütmann välja mitmekesise valiku pükse. „Väga kulunud ja katkiseid asju me välja ei pane,“ ütleb ta. Lisaks eelpool nimetatule võib poest leida ka käsitööriideid, sest Rüütmanni ema on õmbleja.

Oma poe rajamisel on Rüütmann püüdnud vältida vigu, mis teda ennast senini häirinud on. Suure teise ringi kaupade armastajana on tal selles valdkonnas parasjagu kogemust. Oma kahe lapsega on ta tihti peale seisnud probleemi ees, et rahulikult poes ringi vaadata kuigi kaua ei õnnestu, sest lastel hakkab igav. Just seetõttu on vastavatud

poes oma väike lastenurk, mis pisematele piisavalt tegevust peaks pakkuma kuniks nende saatjad poes ringi uudistavad.

Samuti on Rüütmanni häirinud see, kui suuremate rõivasuuruste leidmiseks tuleb kogu välja pandud kaup läbi vaadata. Nende leidmise hõlbustamiseks on tema poes eraldi nurgake suuremate suuruste jaoks.

Kui kirbukatel ja Rapla Melul osalemine kõrvale jätta, pole Rüütmannil oma poe pidamise varasemat kogemust. Poodi jäävad müüjatena tööle Rüütmann koos oma emaga. Praeguse plaani kohaselt on pood avatud teisipäevast laupäevani. See annab võimaluse ka töötavatel inimestel seda külastada. Pühapäev ja esmaspäev on puhkepäevad.

Kaubavalik hakkab poes iga kuu vahetuma. Enne uue kauba päeva korraldab pood suured allahindlused. Tõenäoliselt tulevad sellised sooduspäevad, kus kogu kaup maksab 50 senti. Kõik, mida allahindluste käigus maha müüa ei õnnestu, annetatakse Tallinna sotsiaalmajale.

Politseiteated

Kohila vald

6. juulil sai politsei teate, et Kohila vallas löödi 26-aastast naist. Politsei pidas kahtlustatavana kinni 54-aastase mehe.

8. juulil sai politsei teate, et Kohila vallas on sõidukisse sisse murtud ja varastatud sealt kaks telerit ja bassikõlar. Kahju on kokku ligi 600 eurot.

Märjamaa vald

4. juulil sai politsei teate, et Märjamaa vallas varastati kõrvalhoonest erinevaid metallesemeid. Kahju on täpsustamisel.

Rapla vald

8. juulil sai politsei teate, et Rapla linnas löödi korteris tüli käigus 42-aastast naist. Politsei pidas kahtlustatavana kinni 43-aastase naise, 47-aastase mehe ja 35-aastase naise.

9. juulil sai politsei teate, et Rapla linnas on eelmisel nädalal varastatud jalgratas. Kahju on 300 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

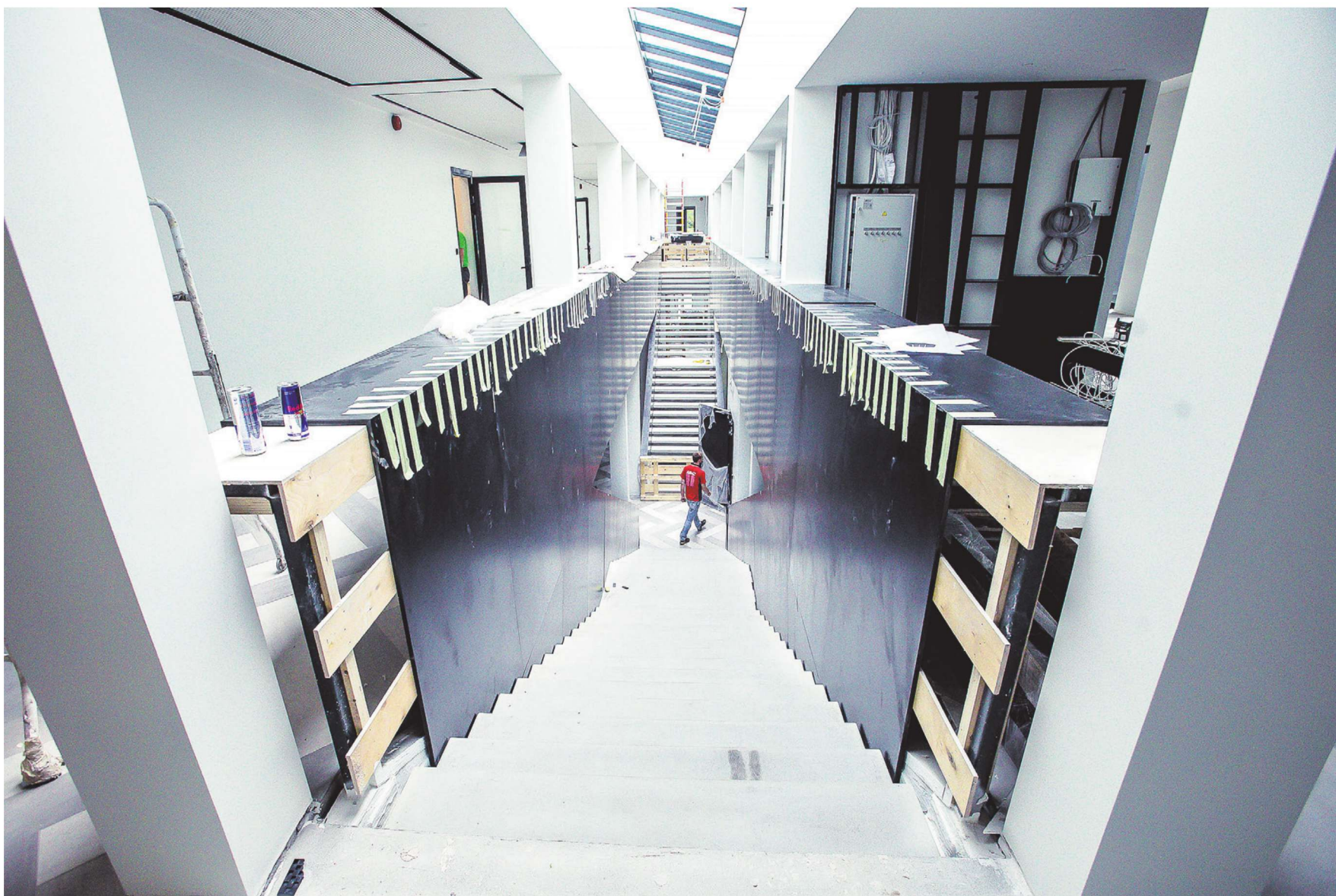
Raplas tekkis biolagunevate jäätmete veol ootamatu tõrge

Katri Reinsalu

Eelmise nädala alguses tekkis Raplas probleem biolagunevate jäätmete veoga. Esmaspäeval prügiautot oodanud kliendid pidid õhtul tõdema, et suvesoojuses juba üpris ebameeldivalt lõhnavad konteinerid olid teadmata põhjusel tühjendamata jäänud.

Kuni oktoobri lõpuni pakub Raplas seda teenust AS Eesti Keskkonnateenused. Juhatuse liige Bruno Tammaru selgitas Raplamaa Sõnumitele, et tõrke tekitas autojuhi ootamatu haigestumine. Seetõttu jäi Raplas biolagunevate jäätmete kogumise ring õigel päeval tegemata. Peagi leiti aga lahendus ning Tammaru sõnul said kõik kliendid eelmise nädala jooksul siiski teenindatud.

Samal ajal tõi Tammaru välja, et kõik kliendid, kellel erinevaid tõrkeid jäätmeveol esineb, võiksid lahenduse saamiseks otse Eesti Keskkonnateenuste klienditeeninduse poole pöörduda. Sealt saab Tammaru sõnul kõige kiirema info ja vastused tekkinud küsimustele.

Vaade uue osa trepi pealt alla, kus asub söökla.

Fotod: SIIM SOLMAN

Projektijuht väljendab enesekindlust, et Rapla gümnaasium valmib õigel ajal

Raplamaa Sõnumitel avanes eksklusiivne võimalus heita pilk Rapla gümnaasiumi seinte vahele ning näha lähedalt, kui kaugele koolimaja ehitus jõudnud on. Varem on ajalehel avanenud sama võimalus tänavu veebruaris ning nagu arvata võib, edasimineku võrreldes selle ajaga on loomulikult märgatav. Lühikese ekskursiooni haridustemplisse tegi meile Riigi Kinnisvara AS-i poole projektijuht Ago Rist.

Siim Jõgis

Ringkäik sai alguse koolimaja uues osas. Saime heita pilgu uutesse klassiruumidesse,

direktori kabinetti, õpetajate tupp, auditooriumisse, garderoobi, sööklasse, kööki ja raamatukogusse. Esimese asjana torkas silma, et klassiruumide

põrandaid katab roheline linoleum, mis loob ilusa kontrasti valgete seinte ja laega. Aknad on suured ja avarad, lastes sisse palju valgust. Juba on sisse toodud ka statsionaarne mööbel. Ago Rist ütles, et tavalist koolimööblit – laudu, toole ja tahvleid, hakatakse sisse tooma paari nädala pärast.

Õpetajate tuba ja direktori kabinetti katab violetset tooni vaip, mis jätab autoriteetse mulje. Ehitusel töötab pidevalt 50-60 inimest. Teadagi, ehitajad ei puhka ju suvel, vaid talvel. Kogu töö peaks valmis saama hiljemalt uue õppeaasta alguseks. Enam ei olegi väga

kaua aega jäänud – pisut rohkem kui poolteist kuud ning juba paistabki septembri algus.

Ago Rist ütles, et ta on projekti valmimise osas enesekindel. Avamispidu peaks plaanide kohaselt tulema 31. augustil. Selleks ajaks peab kõik valmis olemas. Loomulikult tuleb arvestada ka sellega, et õpetajad soovivad juba varem oma klassiruumide valmis sättida.

Ka koolimaja vanas osas, endises algklasside majas, on osal klassiruumidel rohelised linoleumpõrandad. Selline on näiteks keemiaklass. Teistes

klassiruumides on see-eest valged puitpõrandad. Kuna tööd koolimajas parajasti käisid, siis päris igasse klassiruumi oma jalga veel tõsta ei tohtinud.

Paari kuuga on tööd muidugi selgelt edasi läinud, aga samuti on parasjagu veel tegemata. Näiteks vajab tööd koolimaja vanasse osasse paigaldatav lift. Ilusat ilmet hakkas võtma jõe äärde rajatav korvpalliväljak. Korve küll paigas veel ei ole, kuid kate on paigaldatud ning meie ringkäigu ajal parajasti puhastati seda.

Garderoob asub kohe peasissekäigu juures.

Koolimaja uue osa klassiruumide katab rohelised linoleumpõrandad.

Raplamaa kaunite kodude tänupiknik ühes kaunimas koduaias

ROL-i juhatuse esimees Heiki Hepner õnnitlemas Orgita kortermaja esindajaid. Foto: SIIM SOLMAN

Eelmisel neljapäeval, 5. juulil oli Raplamaa Omavalitsuste Liidu korraldatud konkursi "Eesti kaunis kodu" tänupiknik. Ürituse korraldamise kohaks oli valitud üks konkursil osalenud kodu - Regina ja Aare Sullakatko koduaed Kohila vallas Mälivere Vesiveski kinnistul.

Helerin Väronen

Kuigi Sullakatkode kodu ei asu suurest maanteest kaugel ja on teadajale lihtne leida, suutis vähemalt kahe auto rahvas, Raplamaa Sõnumite seltskond sealhulgas, ära eksida. Hilinemisest aga probleemi ei tehtud ja kohale jõudnuid võttis talu peremees vastu värske soolakurgiga.

ROL-i tegevdirektor Silvi Ojamuru sõnas algatuseks, et eks sellega võeti risk, et korraldada see tänuüritus ebatraditsiooniliselt kellegi koduaias. Päev oli olnud muudu vihmane, kuid õhtu oli nagu ürituse jaoks tellitud, täiesti kuiv. Peale söögi-cateringi olid muusikalist cateringi pakkumisi Piia Pöder ja Morten Langi.

ROL-i juhatuse esimees ja Kohila vallavanem Heiki Hepner rääkis oma kõnes natukene kauni kodu konkursi algusaegadest ja sellest, kuidas kodude kaunistamine oli meie rahvale hingelähedane teema ka võõra võimu ajal. Ilusad kodud luuakse Hepneri sõnul ennekõike küll peredele endale ja nende lähedastele, kuid need on ka maakonna rikkus, mida ei saa keegi ära võtta.

Kõik kodud on aga erinevad. On kodusid, kus väärtustatakse loodust ja kus kaks asja on

omavahel sünergias, on kodusid, kus aukohal on ajalugu ja pärimus, on loomingulisi kodusid ja on minimalistlikke kodusid. Oma valla kaunite kodude valimise kohta sõnas Hepner, et päev, mil kodusid vaatama minnakse, on üks ütlemlata ilus päev.

Kõik osalejad said peale tänukirja kingiks lipuviiru rahandusministeeriumilt ja kohaliku aiandusettevõtte kinkekaardi. Kolme kõige ilusama kodu omanikud saadetakse edasi üleriigilisele heakorrakonkursile "Eesti kaunis kodu 2018", mille tunnustusüritus presidendi vastuvõtuga on 25. augustil Viljandis.

Kinkekotte kätte jagades räägiti iga kodu kohta paari lausega, miks just see kodu eriline ja silmapaistev oli. Sirje Ludvigi ja Toomas Välimäe metsade vahel olev kodu Selja külas Kehtna vallas on muudetud lemmikloomadele sobivaks, nimelt jagavad nad kodu leonbergeritega, suurte koertega.

Üha enam väärtustatakse ka ühist elamispinda kortermajades ja sel aastal on sellega silma paistnud kortermaja Orgita keskuses Märjamaa vallas. Maja on eeskujulikult renoveeritud ja ümbrus hooldatud. Riina ja Mart Tilga kodu Valgu külas Märjamaal

paistab silma selle poolest, et uue kodu rajamisel on kasutatud vana sepikoja mantelkorstna materjale.

Liidia ja Enn Vilumaa ning Malle ja Ailar Lehe kodu Märjamaa alevis ühendab kahte põlvkonda ning see on kodu, kus osatakse kasvatada kannasid ja pukspuid ning ilma taimedeta külalisi seal majast ära ei lasta. Kui Ojamuru küsis, kuidas küll pererahvas selle kõigega hakkama saab, sai ta vastuseks vaid ühe sõna - naised. Sellega seoses meenus kellelgi Moldaavia vanasõna - seal, kus on naine, seal on kodu.

Siis saabus õhtu kulminatsioon ja välja kuulutati kolm kaunimat kodu. Esimene oli Raili Kabrali ja Rait Verrevi Sanglepa talu Kehtna vallas, kus aias kasvavad vaid okaspuud, mida on ligi 400, ja hostad. Eriline on see kinnistu ka tuhandete valgete kivide tõttu.

Pille Otsa ja Arvi Laaki kodus Valtu külas Rapla vallas on peale renoveeritud maja ja kõrvalhoonete suured põlispuud ja lähedal vesiroosidega paisjärv. Mahavõetud puudest meisterdab aga peremees väikevorme.

Viimane kolmest kaunimast kodust oli see sama, kus tänupikniku peeti. Vesiveski kinnistu on tõeliselt kaunis koht, kus Sullakatko on suutnud luua loodusega harmoonias palkidest maja ja kõrvalhooned ning väikese ilu- ja tarbeaia. Pärast ürituse ametlikku osa ja kehakinnitamisest tegi peremees Aare soovijatele aias ka väikese tiiru ja rääkis kõigest nähtust lähemalt.

Inglise koor Rapla kirikus

Suvi on puhkuste ja rännuaeg, mis loob võimaluse kohtuda ootamatult huvitavate külalistega. Üks selline kokkupuude oli Rapla Maarja-Magdaleena kirikus Inglismaa Surrey krahvkonnas tegutseva harrastuskooriga *Vivace Chorus*.

Tiiu Luht

Üllatav oli juba see, kui esinejad kirikus altari ees koha sisse võtsid: kolm täispikka rida lauljaid. Ega nii suurearvulisi koore just palju esinemas ei näe, või ehk ainult siis, kui tegemist on ühendkooridega või kui on päris laulupidu.

Kavalehe järgi kuulub koori 150 mitmesuguste elualade esindajat, keda seob armastus koorilaulu ja muusika vastu üldse. Esinetud on mainekates kontserdisaalides oma kodulinna, Londonis, osaletud nõudlikes muusikaprogrammides. Ja tava on teha suviseid kontserdireise. Rapla kirikus oligi üks osa niisugustest suvereisidest.

Kontserdi esimestest het-

Dirigent Jeremy Backhouse ja koor tänavad Rapla publikut sooja vastuvõtu eest. Foto: TIUU LUHT

kedest peale täitsid kiriku võimsad helid. Programmi oli valitud Euroopa vaimuliku koorimuusika kaunimad pärlid läbi aegade, nagu kavalehel märgitud, alates 17. sajandi heliloojatest tänapäevani: G. F. Händel, W. A. Mozart, C. Frank, P. Tšaikovski, S. Rahmaninov, A. Arenski, R. Dubra, J. Rutter jt. Eesti heliloojatest oli esindatud Arvo Pärt.

Rahvusvaheliselt tunnustatud dirigendi Jeremy Backhouse'i käe all on tegutsenud Inglismaal mitmed muusikalised kollektiivid, kes on tunnustust teeninud ja auhindu korjanud. *Vivace*

Chorus e muusikaliseks juhiks ja peadirigendiks sai lugupeetud koorijuht 1995. aastal.

Elamus oli jälgida koori ja dirigendi vastastikust suhtlemist muusikas, imetletav oli dirigendi väga täpne koostöö oreliga. Organist William Nicholson, kes töötab Westminster Abbey liturgiaosakonnas, esineb meeleldi kooride saatjana orelil ja tunneb rõõmu ka omaette esinemisest solistina. Seda õnnestus kuulata Raplaski.

Oli üks sisukamaid kiriku-kontserte. Oleme ikka arvanud, et oleme laulurahvas. Peab tunnistama, et on teisigi.

MAGAZIIN

Viljandi mnt 72, Rapla
www.magaziin.ee

Mahlapakendamise komplekt 16.90 € 23.90 € -18%

Kaanega purk 720 ml 82 mm, 8 tk 2.79 € 3.76 € -26%

Keeratavad purgikaaned 82 mm, 10 tk 0.65 € 0.79 € -20%

Kraaniga plastpurk 4,3 l 3.90 € 4.90 € -20%

Mahlaauruti 8 l 27.90 € 35.00 € -20%

Kotid, karbid, lehter, hoidik

Pista suvi purki!

Pakkumised kehtivad 28.06.-01.08.2018 või kuni kaupja jätkub.

Eesti julgeolekusse panustame igas meie kodus, riigis tervikuna ja välismaal

Jüri Ratas,
peaminister

Tuleval aastal tähistab NATO 70. aastapäeva ja Eesti liitumisest möödub 15 aastat. Me ei tea, kuhu maailm järgmise 15 või 70 aasta jooksul liigub. Küll aga teame, et meie enda sihikindel töö ja kuulumine NATO-sse ning Euroopa Liitu on alused, millelt julgelt tuleviku poole vaadata. Eesti julgeolek on täna kindel, kuid selle hoidmiseks peame jätkama seda tööd. Sel nädalal toimuv NATO tippkohtumine Brüsselis on oluline hindamaks, kuhu suunas transatlantiline allianss liikuma peaks, et olla oma ülesannete kõrgusel ka homme.

NATO-st rääkides tuleb tihtipeale alustada NATO põhieesmärgi meenutamisest – NATO kui kaitseorganisatsioon loodi, et ennetada konflikte ja tagada rahu oma liikmesriikidele. NATO pole aga muust maailmast eraldi seisev

keham, tal on selge roll rahvusvahelises reeglitel põhinevas maailmakorras, mis on rajatud enam kui 70 aasta jooksul läänერიიკе ühendanud väärtustele.

Seda on oluline mees pidada, kui jälgida palju kõneainet pakkuvaid läänერიიკе erimeelsusi, nagu näiteks võitlus kliimamuutustega või kaubandustariifid. Me ei tohi unustada, et see, mis meid ühendab, on ajutistest erimeelsustest palju tugevam ja kestvam – erimeelsusi on korduvalt ka varem esinenud, kuid alati on neist üle saadud. Sestap ei maksa tänaseid lahknevusi ülemäära peljata, omalt poolt tagant õhutada ega võimendada. Enda tegevuse paremaks sihtimiseks võiksime hoopis keskenduda sellele, mida on koos saavutatud ja mida edasi teha on võimalik.

NATO käimapanev jõud on liitlaste ühtsus, millest lähtuvalt on viimastel aastatel leevendatud julgeolekumuresid nii NATO ida- kui ka lõunatiival ning kaugemalgi. Muutuval julgeolekuolukorrale vastamiseks on NATO läbi aastakümnete teinud läbi rea muutusi. Eriti märgatav oli see pärast 2014. aasta sündmusi Ukrainas ja terrorirühmituse Islamiriik (ISIS) esiletõusu. Osana liitlaste ühisest vastusest neile sündmustele jõudis Eestisse 2017. aastal Suurbritannia juhitud NATO lahingugrupp. Suurbritannia, Prantsusmaa ja Taani kaitseväelastest on saanud meile lähedased relvavennad, kellele võime igas olukorras kindlad olla. Lahingugrupi sujuv osalemine kogu Eestit kaasanud suurõppusel Siil 2018 vaid kinnitas seda.

Teine ja märgatavalt suurem osa vastusest on NATO kollektiivkaitse rakendamiseks vajalike protseduuride ning sõjaliste nõudmiste ajakohastamine. See on pikaajaline, aga vajalik muutus, et tagada 70 aastat läänერიიკе rahu ja majanduslikku õitsengut

võimaldanud organisatsiooni tõsiseltvõetavus ka tulevikus.

Sel nädalal toimuvalt tippkohtumiselt ootame, et suurendatakse kõrges valmiduses olevate liitlasvägede hulka ja edendatakse NATO suutlikkust liigutada lisavägesid Euroopas ning üle Atlandi ookeani. Taani juhtimisel moodustatakse siinsete vägede ja NATO lahinggruppide juhtimiseks diviisi peakorter, mis hakkab paiknema Lätis. Need otsused toetuvad varasematele, sh lahingugruppide loomine, ja aitavad NATO-l ning liitlasriikidel kiiremini tegutseda meie regiooni tabava kriisi korral, et tagada juba piirkonnas olevatele vägedele täiendav toetus.

Eesti julgeolek on täna kindel ning ka meie suurima liitlase, Ameerika Ühendriikide kohalolek Euroopas on selgelt tugevnenud. Samuti on oluline Kanada vägede naasmine Euroopasse, täpsemalt Lätisse. Sõjalise kohaloleku ja arvukate kahe- ning mitmepoolsete kohtumiste kõrval saab Ameerika Ühendriikide pingutust Euroopa julgeoleku tagamiseks hinnata ka nende rahalist panust vaadates. Oma kohaloleku suurendamiseks löid ameeriklased 2014. aastal Euroopa heidutusalgatuse (*European Deterrence Initiative*), mille eelarve tõuseb tuleval aastal 1,7 miljardi dollari võrra 6,5 miljardini. NATO riikide kaitsekulude edetabelis paigutuks see 12. kohale. Transatlantiline side on täna tugev, ja seda ka kohati ülevõimendatud retoorikat arvestamata.

Muutused ja valmisoleku tõstmine aga eeldavad tõsiseid investeeringuid. Palju on räägitud NATO liitlaste võrdsest koormajagamistest ja sellest, et kõigi liitlaste kaitsekulud peaksid

moodustama 2% sisemajanduse kogutoodangust. 2015. aastal oli koos Eestiga 2 protsendi riike viis, sel aastal on meid juba kaheksa ning 2024. aastaks peaks enamik liitlasriike jõudma 2%-ni. Euroopa liitlaste ja Kanada kaitsekulud tõusevad 2015-2018 neli aastat järjest ja kaitse-eelarvetesse toob see hinnanguliselt juurde 87 miljardit dollarit.

Eesti jätkab oma kaitseesse investeerimist vähemalt 2% SKT-st, mis on järgmise nelja aasta jooksul kokku 2,4 miljardit eurot. Järjepideva 2% investeerimisega oleme loonud oma sõjalise kaitse arendamiseks kindla aluse, millele toetub tänane tugev kaitsevõime. See, et kevadisel õppusel Siil oli 18 000 osalejat ehk ligi 1,5% Eesti elanikkonnast, kõneleb selgelt ühe väikeriigi elanike kõrgest kaitsetahtest ja tema kaitsevää suurest võimekusest. Aga ka riigikaitse laiapindsest toimimisest, 16 000 kaitsevälase-kaitseliitlase kõrval osales palju politsei- ja piirivalveametite ning teiste asutuste töötajaid. Eesti julgeolek saab alati alguse igast meie inimesest, igast meie kodust – ühtsest ja tugevast ühiskonnast.

Väikeriigina tuleb Eestil rahvusvahelisel areenil pildile jäämiseks mõelda pidevalt tulevikuvajadustele. Eesti küberkaitse-alane kompetents on maailmas laialt hinnatud, see on suur tunnustus aastatepikkusele tööle, aga ka kohustus. NATO tippkohtumise otsus hakata operatsioonidel kasutama liikmesriikide kübervõimeid lennukite või laevadega sarnaselt nõuab ka meilt mõttetööd, kuidas saame tulevikus kübervõimetega panustada.

Niisamuti on kõrgelt hinnatud meie kaitsevälaste professionaalsus rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel. Juunis suurenes neljakümne kaitsevälase ni meie kontingent NATO Afganistani missioonis *Resolute Support* ja lä-

hialjal saadame kuni viiekümnest kaitsevälasest koosneva üksuse Malisse, kus see hakkab osalema Prantsusmaa operatsioonil *Barkhane*.

Ja see on oluline, sest viimased aastad on näidanud, et julgeolekuolukord maailmas ei muutu lihtsamaks. NATO-l on siin oma selge, stabiilsust tagav roll kõigi 29 liikmesriigi ning maailma jaoks laiemalt. Tippkohtumine näitab, et NATO on tegus mitmes valdkonnas: lõunast lähtuvatele julgeolekumuredele vastamiseks hakkab Napolis tööle lõunakeskus, Iraagis käivitatakse kohalike julgeolekujõudude toetuseks NATO väljaõppemissioon, Afganistanile kinnitatakse toetuse jätkamist, Gruusia ja Ukraina liikmelisuse-püüdlustest tehakse vahetõttudeid. Laual on ka kutse Makedooniale liitumisläbirääkimiste alustamiseks pärast nimevaidluse lõppu Kreekaga ja vahetõttude NATO koostööst Euroopa Liiduga.

Tugev atlandiülene side ja suurem koostöö NATO ning Euroopa Liidu vahel suurendab meie kõigi julgeolekut. NATO-EL-i koostöö kõige olulisem küsimus on sõjaline mobiilsus, mis toetab juba NATO suutlikkust lisavägesid Euroopas liigutada. Kuigi kahe organisatsiooni vahel on teineteise suhtes teatavat ettevaatlikkust, on NATO-EL-i koostööga edasiliikumine olulisem kui eales varem. Olgu põhjuseks siis vältimatu vajadus hoida Suurbritannia Brexiti järel osana Euroopa julgeoleku- ja kaitsekoostööst või tarvidus hajutada skepsist, mida teatud ringkondades on tekitanud EL-i süvendatud kaitsekoostöö ning potentsiaalne konkurents NATO-ga.

See kõik on otseselt Eesti huvides, sest suurendab meie ning meie liitlaste julgeolekut ja stabiilsust. Võime julgelt oodata edukat NATO tippkohtumist!

Raplamaalt alustas ajateenistust 61 noormeest

Siim Jõgis

Eelmisel nädalal alustas oma 11-kuulist väljaõpet kaitseväge üksustes üle 1800 ajateenija. Nende hulgas oli ka ligikaudu 20 vabatahtlikult teenistust alustanud neidu. Rapla maakonnast läks ajateenistusse 61 kutsealust, kelle seas tütarlapsi seekord ei olnud. Nende peamiseks teenimiskohaks on toetuse väejuhatuse ja 1. jalaväebrigaadi.

Sõduri väljaõppe läbivad 1. jalaväebrigaadi ajateenijad Tapa, Jõhvi ja Paldiski linnakutes. Juulikuise eelvõtmisega ajateenistust alustanud noored teenivad kokku üksteist kuud. Väljaõppe käigus koolitatakse neist jaoülemad ja autojuhid.

Paar nädalat tagasi teatas kaitseväge, et sõduri baaskursus läbib uuenduskuuri. 1. ja 2. jalaväebrigaad koolitavad

tänavuse juulikutse sõdureid uue programmi järgi, millega ajateenijate algteadmiste omandamine muutub lühemaks, intensiivsemaks ning loogilisemaks.

“Me oleme välja võtnud need teemad, mida üksikvõitleja tasemel vaja ei lähe, nagu näiteks meeskonnarelvad, A-kategooria lõhkamine, jao toimimise põhimõtted, ning pannud rõhku sõduri uni-

versaalsele oskustele, mida läheb vaja kõikide erialade juures,” ütles Kalevi jalaväepataljoni väljaõppejaooskonna ohvitser leitnant Rene Koger. Ta lisas, et uus õppekava viis miinimumi ka klassitundide arvu.

Uue programmi järgi kestab üksikvõitleja põhioskuste omandamine seitse nädalat, mille vältel õpivad sõdurid tundma teenistuselva, orien-

teeruma maastikul, tegutsema väliharjutustel ning omandada esmaabivõtteid, teadmisi kaitsevähelise käitumisest ning kaitsevähelise teenistust reguleerivatest õigusaktidest.

Ajateenijaid võetakse teenistusse kolm korda aastas. Juulis ja jaanuaris saabunud teenivad kokku 11 kuud ning oktoobris teenistust alustanud 8 kuud.

Põrgupõhja retke võitis Rapla malev

Finišijoone ületab võidukas Rapla maleva võistkond koosseisus Ando Lavrits, Aaron Meresmaa, Hannes Brük ja Silver Niinemets.

Foto: KARRI KAAS

Laupäeva, 7. juuli pärastlõunal jõudis Eidaperes Kassivõllimäel lõpule 19. Põrgupõhja retk. Parima tulemusega ületas finišijoone Rapla maleva lahingkompanii meeskond koosseisus Silver Niinemets, Hannes Brük, Aaron Meresmaa ja Ando Lavrits. Teiseks tuli Pärnumaa maleva Vändra võistkond ja kolmanda koha pälvis Scoutspataljoni I meeskond.

Siim Jõgis

Võistlusele anti start neljapäeva, 5. juuli varahommikul Märjamaa vallas Urevere külas asuva Topi talu juurest. Samal päeval avati seal mälestuskivi Eesti ühele legendaarsemale metsaven-

nale ning Relvastatud Võitluse Liidu loojale ja juhile Endel Redlichile.

Rajale läks 12 võistkonda. Ühtegi naiskonda sel aastal ei osalenud, kuid see-eest oli kolm segavõistkonda. Osalejate ülesanne oli läbida linnulennult 70-kilomeetrine trass, täita kontrollpunktides

erinevaid ülesandeid ning vältida vastutegevusele jalgu jäämist.

Põrgupõhja retke peakorraldaja Martin Andreller ütles, et kuigi linnulennult oli trassi pikkus 70 kilomeetrit, läbisid võistlejad tegelikult keskmiselt 110 kilomeetrit. Põhjus seisneb selles, et alati ei saa kõige otsemat teed kasutada ning samuti oli võistlejatel keelatud maanteedel liikumine. Põrgupõhja trass kulges tänavu Märjamaa ja Kehtna valla territooriumil.

Kuigi neljapäeva hommikul läks rajale 12 võistkonda, jõudis neid finišisse 11. Üks võistkond pidi juba neljapäeva õhtul katkestama. Samuti tuli ette üksikute võistlejate katkestamisi. Vastavalt reeglitele oli ühe liikme katkestamisel lubatud võistkonnal jätkata.

Trassil lahendasid võistkonnad erinevaid nupukust ja tiimitööd proovile panevaid ülesandeid, sekka ka esmaabi ja ajalooteadmisi kontrollivaid ülesandeid. "Võistluse eesmärk on alati olnud äratada huvi matkatekust ja ellujäämisoskuste vastu ning jäädvustada meie vabadusvõitluse ajalugu," tutvustas Andreller võistluse tausta. Tema sõnade kohaselt saavad osalejad jõukatsumisega kindlasti rohkem aimu metsavennaelust ning õpivad sealjuures ka iseennast pisut paremini tundma.

Kokku oli rajal neliteist kontrollpunkti. Nendele lisandus lõpujooks, mis oli viimane pingutus enne finišit. "Edu tõi meile planeerimine," ütles võitjavõistkonna liige Hannes Brük. "Leppisime alguses omavahel kokku, et vastutegevusele end kätte ei anna ja punktidesse ei hiline. Nii ka läks," lisas ta. Samasse meeskonda kuuluva Ando Lavritsa sõnul oli kõige raskem vastutegevuse vältimine ja nende eest ära jooksmine. "Kui kuulsid kuskil paugutamist, siis panid ikka täie ajuga ohutus suunas minema, et mitte nende kätte langeda," kirjeldas ta rajal valitsenud olukorda.

"Kuigi tänavune retk paistis silma muutliku ilma, tugeva vastutegevuse ning kiire tempo poolest, pidasid lõpuni vastu peaaegu kõik," ütles võistluse peakorraldaja Andreller. "Võistlejate esialgne tagasiside trassile ning kontrollpunktidele on olnud valdavalt positiivne, mis annab kindlust, et Põrgupõhja retk tuleb ka kahekümnendat korda," lisas ta.

Põrgupõhja retk on oma nime saanud metsavendade vastupanuorganisatsiooni Relvastatud Võitluse Liidu Vigala lähedal asunud punkri järgi. Võistluse peakorraldaja on MTÜ Põrgupõhja Risti Selts, keda toetavad Kaitseliidu Rapla ja Pärnumaa malevad.

Relvastatud Võitluse Liidu loojale avati mälestuskivi

Märjamaa vallas asuva Urevere küla maadel avati Relvastatud Võitluse Liidu loojale ja juhile Endel Redlichile pühendatud mälestuskivi. Pidulik tseremoonia leidis aset neljapäeva, 5. juuli lõuna ajal. Endel Redlich sündis 7. märtsil 1923 Sepa talus Vigala vallas. Mälestuskivi avati Topi talu maadel, kus ta 28. juunil 1949 julgeoleku varitsuses hukkus.

Siim Jõgis

Eesti 20. sajandi ajalukku läks Redlich metsavenna ning ennekõike põrandaaluse metsavendade organisatsiooni Relvastatud Võitluse Liit looja ja juhina. Mälestuskivile asetatud tahvlil on kirjas: "Siin langes 28. juunil 1949 okupantide poolt korraldatud haarangu käigus Relvastatud Võitluse Liidu looja ja juht Endel Redlich". Lisaks on tahvlil märgitud, et kivi paigaldas Põrgupõhja Risti selts.

Neljapäevasele üritusele oli tulnud uudistama üle viiekümne inimese. Teiste seas oli kohal ning pidas kõne ka järgmine kaitseväge juhataja, praegune kaitseväge peastaabi ülem kindralmajor Martin Herem. Ta ütles oma sõnavõtus, et Nõukogude võim kartis metsavendi nagu Endel Redlich. "Redlichi legend on jätkuvalt alles, kui meil peaks vaja minema julgust ja tahet," sõnas Herem.

Märjamaa vallavanem Villu Karu soovis oma kõnes igavest

au ja rahu nendele, kes tol ajal oma ideaalide eest võitlesid. "Loodame, et meie lastel ei tule selliste koledustega rinda pista," märkis Karu.

Tähelepanuväärne oli ka see, et kivi avamisel oli kohal Endel Redlichi nooruspõlves isiklikult tundnud naisterahvas Ilme. Ta ütles, et Endel oli olnud kasvult suur mees ning seetõttu on sobilik, et tema mälestuseks on püstitatud ka suur kivi. Ilme meenutas oma sõnavõtus, et viimane kord, kui ta Redlichi elusalt nägi, soovitas too Ilmel minna koju ja lugeda August Gailiti raamatut "Ekke Moor".

Ajaloolane Martin Andreller mainis, et üks Endel Redlichi unistusi oli saada kooliõpetajaks. See unistus kahjuks ei täitunud. Neljapäevase ürituse käigus luges mälestuskivile õnnistussõnad Vigala Maarja koguduse õpe-

Mälestuskivile asetasiid pärja teiste seas ka Kaitseväge esindajad.

Foto: SIIM SOLMAN

taja Kristiina Jõgi.

Vahetult enne mälestuskivi avamist anti samast kohast,

Topi talu maadelt start sõjalis-sportlikule võistlusele Põrgupõhja Retk. See on oma-

korda pühendatud Relvastatud Võitluse Liidu võitlejate mälestusele.

Ajakirjanik ei ole Jeesus

Ma poleks arvanud, et pean seda ütleva, aga – kui ajakirjanduse ellujäämiseks on vajalik vikipeedia kadumine, siis olgu see nõnda! (Kuigi nõnda mustvalge valik meil muidugi pole.) Niikuii pole tegemist allikaga, mida saaks kasutada teadustööde allikmaterjalina, sest seda ei peeta ülikoolides usaldusväärseks.

Mart Raudsaar,
Eesti Ajalehtede Liidu tegev-
direktor

Nagu teame, protesteerivad vikipedistid Euroopa Liidu autoriõiguste direktiivi muudatuste vastu. Euroopa kirjastajaid ühendava katusorganisatsiooni News Media Europe autoriõiguste töörühma liikmena olen mina üks neid, kes on näinud juba aastaid vaeva selle nimel, et ajakirjandusväljaannetel oleks suurem õigus kontrollida oma

sisu kasutamist ning oleks suurem õigus saada selle eest väärilist raha. Ajakirjanduse majanduslik vee peale jäämine on seotud sellega, kas me suudame lüüa punnid aukudesse, kust vesi sisse tuleb. Euroopa Komisjon mõistis seda situatsiooni (ka valeuudiste massilise leviku ajajärgul) paar aastat tagasi eesotsas volinik Günther Oettingeriga ning lauale on pärast pikki läbirääkimisi ja kompromisse jõudnud paranduste pakett, mille arutelu on kulgenud

edasi Europarlamendi. Siin tahavad mõned parlamendi liikmed, kelle üheks eestvedajaks on Saksamaa piraadipartei poliitik Julia Reda, asja ikkagi põhja lasta, kuna parandused kitsendavad vaba jagamismajandust internetis.

Minu isiklik ja sügav veendumus on, et vaba jagamismajandus kui kodanike õigus ei saa üle kaaluda teiste kodanike õigust saada oma töö eest tasu. Vastupidine väide oleks õigustus varastamisele, mis toob mulle meelde sundkolhoseerimise, kus talumehe hobusest sai igaühe hobune, mida kõik võisid vabalt kasutada. Pole muidugi paha, kui iga nurga peal oleks hobune vabalt võtta, kuid keegi peab talle süüa andma ja tema eest hoolitsema. Paraku kipub jagamismajandusega kaasnema üldine kvaliteedi langus, mida

kogesin omal nahal eelmisel kuul Budapestis, kus tipp-tunnil pole enam kusagilt taksoid võtta, sest Uberi juhid sõidavad siis, kui nad tahavad.

Vaatame aga korra Europarlamendis menetluses olevatele ettepanekutele otsa. 20. juunil toetas kirjastajaid huvitava artikli 11 parandusettepanekuid napilt Europarlamendi õiguskomisjon (JURI), võttes aluseks Axel Vossi kompromisettepanekud. Loetlen mõningaid olulisi momente. Esiteks, parandusettepanekud ei keela ajakirjanduse materjalide kasutamist ja jagamist üksikisikute poolt, kui selle eesmärk ei ole tulu teenimine. Teiseks, autoriõigusega saavad kaitstud otsingumootorites kuvatavad ajakirjandusliku materjali lõigud (mis kahtlemata ei ole meelepärane Facebookile ja Google'le).

Kolmandaks, parandustel ei ole ajas tagasiulatuvat jõudu. Neljandaks, muudatustest ajakirjandusorganisatsioonide tekkiv tulu on mõõdetav ning seda jagatakse õiglaselt mahus (*appropriate share*) sisuloojate ehk ajakirjanikega (ärge küsige mu käest veel mehhanismi, aga põhimõte on parandusettepanekutes sees). Viiendaks, ajakirjanduslik materjal saab õigusliku kaitse viieks aastaks. Pärast seda on uudised vananenud ning need muutuvad vabavaraks, mida võib igaüks kasutada ja töödelda vabalt, nagu tehakse Saksa klassikute Bach'i ja Beethoveni teostega. Kuuendaks, haridus- ja kultuuriasutused saavad jätkata ajakirjanduse sisu kasutamist oma uurimis- ja säilitamistöös, kuna nende eesmärk ei ole selle pealt raha teenida.

Minu arusaamist mööda ei ole meie, Euroopa kirjastajate esindajate töö viljana lauale jõudnud kompromissparanduste pakett suunatud üksiku internetikasutaja, raamatukogude või ülikoolide vastu. Kui keegi arvab teisiti, siis ta on eksiteel, sest parandusettepanekud on mustvalgel asjad. Vaba jagamismajandus peaks muidugi oma tegevuse üle vaatama. Aga ka siin peaks olema võimalik mõistlik kompromiss, sest näiteks fonogrammitööstuses on olemas oma jagamismajanduse mikromaksete mudel. Energia jäävuse seadus paraku kehtib: mitte millestki pole võimalik teha midagi ning need, kes kulutavad aega ja jõudu, peavad saama oma töö eest tasu. Ainult Jeesus suutis teha veest veini ning tema tasu on omaette teema.

Suurte võimalustega kaasneb suur vastutus

Mailis Reps, haridus- ja teadusminister

Kohalikud omavalitsused on paika pannud oma esialgsed plaanid riigi eraldatud 15 miljoni suuruse täiendava toetuse kasutamiseks. Ideaalis kulub see täiendavate võimaluste loomiseks, et takistused huvihariduse ja huvitegevuse ning noore vahelt saaksid eemaldatud. Eelisjärjekorras peaks olema nende noorte toetamine, kellel on vähem võimalusi huvihariduses ja huvitegevuses osaleda, olgu põhjuseks vanemate majanduslik olukord või noore erivajadus.

Idealist lähtudes lasub kohalikel omavalitsustel suur vastutus – vastutus võimaluse ees luua oma noortele arengut toetav keskkond ja kasutada täiendavat toetust eesmärgipäraselt, sest sellest sõltub ka toetuse jätkusuutlikkus. Teisisõnu, huvihariduse ja tegevuse täiendava toetuse eraldamiseks tulevikus on tarvis näha, et toetamine tõepoolest laiendab seniseid ja annab juurde uusi võimalusi ehk täidab püstitatud eesmärgid.

Selleks, et eraldatud toetus just eesmärkidest lähtuvalt kasutamist leiaks, koostasid omavalitsused kavad koos eelarvega. Kava koostamine oli ühtlasi võimalus mõelda läbi terviklikult omavalitsuse võimalused ja vajadused noortevaldkonnas. Kavades toodi välja huvihariduses ja tegevuses osalevate noorte arv, võimalused piirkonna noortele, kirjeldati peamisi kitsaskohti ja pakuti lahendusi.

Kitsaskohtade leidmiseks oli eelkõige tarvis põhjalikku analüüsi, aga ka noorte endi kaasamist otsuste tegemisel, sest nii saab esikohale seada noore inimese, kelle jaoks täiendav toetus ongi loodud. Oma osa noorte ja teiste osapoolte kaasamisel on olnud ka nende teadlikkuse suurendamine ja neile asjakohase info pakkumine, mistõttu on omavalitsustel kohustus avalikustada toetuse kasutamiseks loodud kavad.

Kuigi toetuse kasutamisel

peavad kohalikud omavalitsused lähtuma noorte heaolust, väljendasid mullu septembris esitatud 163 kavast vaid 12 selgelt, et selle koostamiseks on küsitud noorte arvamust. Hea eeskuju on olnud näiteks Kohila vald. Loodan, et noorte huvide ja vajadustega on arvestanud ka teised omavalitsused, kuid pole seda lihtsalt eraldi välja toonud. Sellegipoolest on noorte otsustesse kaasamisel veel palju arenguruumi. Samuti on äärmiselt oluline, et kohalikud omavalitsused mõtleksid senisest enam läbipaistvusele ehk väljendaksid paremini seda, kuidas toimub toetuse eelarve planeerimine: mil viisil kohalik omavalitsus kogub teadmist sellest, mida on noortel vaja, keda ta selle teadasaamise jaoks kaasab ja mida küsib. See info on vajalik mitte ainult selleks, et tõendada kohalike omavalitsuste tujutööd, vaid ka selleks, et asjassepuutuvatel inimestel oleks võimalik toetuse planeerimisel kaasa rääkida.

Võimalus saada abi

Eestis on noorsootöö korraldamine ja rahastamine kohalike omavalituste ülesanne. Riik on otsustanud täiendavalt appi tulla, et kõikidele noortele oleksid loodud võrdsed võimalused olenemata nende elukohast. Kohalikul tasan-dil teatakse ja arvestatakse noorte vajadusi enim. See aga ei tähenda, et omavalitsus on jäetud otsustamisel täiesti

ükski. Omavalitsustele pakub tegevuste planeerimisel ja kava koostamisel tuge Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK), mis nõustab omavalitsusi ja jagab häid praktikaid, olles seejuures toeks ka koostöövõrgustiku, teavitussündmuste, seminaride ning tegevuste mõju ja noorte olukorra hindamise kaudu.

Näiteks on koorijuhtidele ja rahvatantsu juhendajatele valmistanud muret laulu- ja tantsupeo traditsioonide ning rahvakultuuriga seotud tegevuste rahastamine. Täiendava toetuse kasutamisel pole piiranguid tegevuste sisule, aga tuleb meles pidada, et omavalitsusel on kohustus lähtuda noore vajadusest ja sellest, kas erinevatel huvialadel on juba võimalusi ning kas neid on piisavalt. Toetus on muutuse loomiseks ja muutus võib toimuda nii traditsioonilistes tegevustes – koorilaul, rahvatants, pillimäng, kui ka uutes ja arenevates tegevustes – droonid, robotika, mudelism.

Sageli pole siiski takistuseks kohaliku omavalitsuse tahe toetada erinevaid huvialavaldkondi, vaid hoopis koorijuhtide ja teiste juhendajate ning õpetajate leidmine eelkõige maapiirkondades. Siinkohal aitab ENTK tuua kokku kohalike omavalitsuste ning erinevate huvialavaldkondade (loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia, muusika, kunsti, spordi, tantsu ja üldkultuuri) esindusühingud, kellega koos leida võimalikke lahendusi.

Aeg kogemustest õppida

Kohalike omavalitsustelt saadud tagasiside alusel võib tõdeda, et möödunud aastal esmakordselt eraldatud täiendav toetus huviharidusele ja tegevusele on olnud positiivne – rahastus on pannud kohalike omavalitsusi süvendatult mõtlema ja kaardistama oma piirkonna huvihariduse ja tegevuse vajadusi ja sellega mitmekesistanud noorte võimalusi uute kogemuste saamiseks. Algatatud on uusi ringitegevusi ja noored on saanud proovida täiesti uusi huviringe, kus nad varem transpordi või suure osalus-tasu pärast osaleda ei saanud.

Vahetu ja konstruktiivne suhtlus noortega on oluline, et olla pidevalt kursis nende soovide, vajaduste ja eelistustega, mis võivad vahel muutuda kiiremini, kui täiskasvanud järke pidada suudavad. Mõistagi pole see etteheide, vaid tõdemus, et kiiresti muutuv maailmas peavad omavalitsused oma noorte nimel kõvasti pingutama.

Näiteks on Kohila kogemusel välja toodud, et noorte vajadusi aitas selgitada hiljutine noorsootöö kvaliteedihindamine, mille käigus küsiti põhjalikult ka noorte arvamust ja rahulolu piirkonna teenuste kättesaadavuse kohta.

Konkreetsed kitsaskohad likvideerimiseks on näiteks Kehtna vald loonud nii taotlusfondi,

mille abil toetatakse noorte osalemist huvitegevuses, kui ka planeerinud vahendeid transpordikulude katmiseks huviringidesse jõudmisel. Selliseid positiivseid näiteid saab tuua kõigist maakondadest.

Kuigi esialgsed plaanid ning toetussummad on selleks aastaks paigas, jätkub töö. Kui sel aastal on otsustatud lahendada teatud kitsaskohti, saab uuel aastal ette võtta juba järgmised. Võtmeküsimus on oskus analüüsida seniseid kogemusi ning soov kuulata ära kohalike ja noorte hinnanguid, et saadud tagasiside abil luua võimalusi seal, kus neid on kõige enam vaja.

Mida aktiivsemalt kaasab kohalik omavalitsus erinevaid osapooli ja mida läbipaistvamat süsteemi püüab luua, seda suurem mõju on igal otsusel, kuhu toetuse raha paigutata.

Sageli võib see kohalikele omavalitsusele kaasa tuua suuri eelarvelisi kohustusi ja palju lisategevusi, kuid eriti esimestel aastatel on tarvis võtta aega just nimelt selleks, et olukorda hinnata, analüüsida, küsida tagasisidet ja teha ettepanekuid toetuse kasutamiseks veelgi paremal viisil.

Tunnustan kohalikke omavalitsusi seni noorte heaks tehtud pingutuste eest. Üheskoos saab headest ettepanekutest ja ideedest reaalsus, mis aitab noori ning seeläbi tervet kogukonda.

Viimane miil pakub tehnoloogilist alternatiivi linnaelule

Urve Palo,
ettevõtlus- ja infotehnoloogia-
minister, SDE

Iga päev otsustab umbes kümme Eesti inimest oma senisest kodukandist lahkuda ja elu Tallinnas sisse seada. Samal ajal võimaldab tehnoloogia järjest enam olla asukohast sõltumatu, teenida endale ja oma perele leiba suurtest keskustest eemal.

Ülikiire ja taskukohane internet pole aga kaugeltki igasse Eesti nurka jõudnud. On selge, et kaasaegne töö- ja ettevõtluskeskkond, nagu ka kogu muu eluolu, eeldavad püsiva ja kiire interneti kättesaadavust. Viimase puu-

dumine on üks põhjuseid, miks inimesed hääletavad jalgadega ja kolivad maalt ära, peamiselt Tallinnasse. Enamikes maakondades elanike arv kahaneb, aga pealinnas see aina kasvab. Tänavu mais ületas tallinlaste arv rahvastikuregistri andmetel juba 450 000 piiri.

Nii ongi ellu kutsutud viimase miili projekt, et viia töökindel interneti püsiühendus pealinnast välja ning arendada maapiirkondades ettevõtlust ja toetada laiemalt kohalikku elu. Vahetult enne jaanipäeva kuulutas majandus- ja kommunikatsiooniministeerium välja konkursi, et leida sügiseks ettevõtte, mis hakkab riigi toetuse najal rajama kiireid internetiühendusi nendesse piirkondadesse, kuhu erasektor järgneva viie aasta jooksul muidu ei investeeriks. Toetuse kogusuurus on 20 miljonit eurot.

Kui Eesti tahab olla tõeline e-riik, peab kiire internet jõudma igale poole, kus püsivalt elatakse. Vastasel juhul muutume e-linnaks, kus kvaliteetse interneti saamiseks tuleb minna linnadesse. Täna on Eestis kokku 324 000 kinnistut ja neist ainult 82 000 ehk siis 25 protsenti omab vastavalt Tehnilise Järelevalve Ameti kaardistusele kaabelvõrgu näol stabiilset ja kiiret interneti. Tõsi, 25 protsenti kinnistuid ei tähenda 25 protsenti kodusid, kuna iga kortermaja, millest suuremates elab sadu inimesi, loetakse üheks kinnistuks. Poo-

led neist 82 000 aadressist asuvad linnades ja linnainimestel pole reeglina ka internetiga nii suurt muret, eriti kui arvestada erasektori lähiaastate investeringuplaanidega.

See, et erasektor näitab üles üha suuremat investeerimissoovi, teeb heameelt. Ees seisva viie aasta jooksul on ettevõtte lubanud parandada ca 70 000 aadressi internetiühenduse kvaliteeti kas olemasolevaid võrke uuendades või siis täiesti uusi võrke rajades. Samas oleks meil ilma riikliku sekkumiseta viie aasta pärast endiselt umbes 165 000 aadressi ilma kiire interneti püsiühenduseta.

Seepärast panebki riik erasektorile öla alla ja aitab kiiret interneti viia ka nende hajaasustatud piirkondade majapidamisteni ja ettevõtetenii, kus aastaringselt elatakse või tegeletakse ettevõtlusega ja kuhu erasektor omal initsiatiivil ei läheks.

Kui võtta vaatluse alla Raplamaa, siis sealsest 15 329 kinnistust oli veebruaris seisuga korralik netiühendus 1947 aadressil ja 4776 puhul kavatsesid erafirmad investeringuid teha. 7790 kinnistut oli aga kaetud „valge alaga“, kus kvaliteetne netiühendus kas puudus või jäi alla 30 megabit sekundis või siis ei olnud erasektoril kavas sinna investeerida.

Viimase miili võrguga liitumine läheb inimestele maksma maksimaalselt 200 eurot. Täna

on veel vara liitumisavaldusi saata, nendega hakkab sügisel tegelema konkursi võitnud ettevõtte. Konkursil osalemise tähtaeg kukub ettevõtetele 14. septembril ja toetust saab maksimaalselt kasutada viis aastat. Selle aja jooksul peab võitja lubatud hulgal võrguühendusi püsti panema.

Muidugi oleks naiivne väita, et kiire interneti jõudmine väiksematesse kohtadesse pööraks linnastumise trendi tagurpidi, aga see on reaalse mõjuga samm, mis aitab pidurdada või isegi peatada Tallinnasse tulemise protsessi. Töökindel internet teeb äri ajamise või ettevõtlusega alustamise maal palju lihtsamaks. Rääkimata kaugtöö tegemisest – vajadusel saab ju korra nädalas või kuus oma ettevõtte peakontoris käia.

Lisaargumenti vajavad ka linnakärast väsinud inimesed, kes aeg-ajalt unistavad maale minekust, elust kauni looduse keskel ja sellest, kuidas nende lapsed rahulikus keskkonnas üles kasvavad. Eesti on juba tervele maailmale tõestanud, et ettevõtlusega saab tegeleda asukohast sõltumata. E-residentsus on siia meelitanud tuhandeid ettevõtjaid, kes tegelikult elavad mujal. Miks ei võiks see sama edukalt rakenduda Eesti-siseselt? Usun, et keegi meist ei soovi, et Eesti muutuks järk-järgult linnriigiks või e-linnaks. Astugem sellele siis vastu.

Infot viimase miili toetusmeetme kohta:

- Korraldatakse üks kõiki maakondi hõlmav avalik konkurss.
- Eelarve on 20 miljonit eurot.
- Võimaldab tehniliselt ilmastikust ja loodusest sõltumatult kõigile aadressiobjektidele lairiba ühendust garanteeritud allalaadimiskiirusega 1 Gbit/s.
- Võimaldab vähemalt viiele side- ettevõtjale juurdepääsu võrgule.
- Hindamiskriteeriumiks on liitumisvõimaluse saavate aadressiobjektide arv (70%) ning maakondade ülene proportsionaalsus (30%).
- Liitumise tasu on maksimaalselt 200 eurot aadressiobjekti kohta.
- Ehitus peab lõppema hiljemalt 5 aastat pärast toetuse andmise otsuse tegemist.
- Rohkem infot leiab: www.tja.ee/lairiba

Rahandusministeerium vassib ja eksitab avalikkust

Algatasin möödunud nädala alguses kodanikuna petitsioon.ee ja rahvaalgatus.ee keskkondades petitsiooni teemal „Jagame Eesti Euroopa Liidu toetuste taotlemisel ja rakendamisel kaheks piirkonnaks“ eesmärgiga Eesti eri piirkondade arengutaseme ühtlustamiseks, eriti eelduste loomiseks majanduse arengu väljaspool Tallinna ja selle lähiümbrust, et tugevdada Eesti majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust.

Kaul Nurm

Maaleht tegi sellest 3. juulil uudise, millele reageeris 4. juulil oma avaldusega rahandusministeerium. Ministeerium eksitab selles Eesti avalikkust, et lähtuvalt Euroopa Liidu statistikas kasutatava Euroopa piirkondade jaotuse (NUTS) aluseks olevast määrusest oleks Eesti jaotamine mitmeks NUTS2 piirkonnaks vastuolus kehtivate reeglitega.

Rahandusministeerium viitab siin 26. mail 2003. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele, millega kehtestatakse ühine statistiliste territoriaalük-

suste liigitus. Ministeerium selgitab avalikkusele selle määruse artikli 3 lõike 2 alusel, et NUTS2 piirkonnas peab olema minimaalselt 800 000 elanikku. Erandina võib mõne piirkonna rahvaarv olla küll väiksem, aga sellisel juhul peab riigi piirkondade rahvaarvu keskmine olema vähemalt 800 000. Eesti praegune rahvaarv ei võimalda seda reeglit täita.

Rahandusministeerium jätab aga üldsuse teavitamata sellest, et 12. detsembril 2017. aastal võeti vastu sama määruse muudatused, sh muudeti määruse artiklis 3 lõiget 5 nii, et võimalikud on ka erandid.

Nimelt võidakse teatavate mittehalduslike üksuste puhul teha erand nendest piirmääradest eriliste geograafiliste, sotsiaal-majanduslike, ajalooliste, kultuuriliste või keskkonnaolude tõttu, eeskätt saartel ja äärepoolseimatel aladel.

Seega puudub ministeeriumil ka alus avalikkusele väita, et Eesti kaheks jagamine Eurostati statistika kogumise tähenduses pole võimalik ja tegu on vaid kodanike teadliku eksitamisega. Ka Euroopa Komisjoni regionaalvaldkonna volinik Corina Cretu ütles 20. juuni 2018. aasta Postimehe intervjuus „Volinik: Eesti kaheks jagamise peab otsustama valitsus“, et ennekõike on see Eesti valitsuse enda otsustada.

Samuti on ministeerium meile selgitanud, et kui Eesti oleks tahtnud oma territooriumi kaheks jagamisest EL-i toetuste taotlemisel kasu saada, oleks tulnud Eurostatis vastava taotlusega alustada hiljemalt 2013. aastal. Kuid selleski selgituses on vastuolud. Nimelt on ministeerium oma blogis teatanud, et Leedu alustas sama taotlusega alles

2015. aastal ja 1. jaanuarist 2018. aastal kehtima hakanud Eurostati liigituse alusel on Leedu jaotatud juba kaheks eraldi piirkonnaks: pealinn Vilnius ja ülejäänud Leedu. Leedu saab selle jaotusega seega ka kasu EL-i finantsperioodi 2021-2027 toetuste jaotamisest.

Rahandusministeerium on korrigeerinud enda hinnangut selles, kui suur oleks võimalik kasu Eesti kaheks jagamisel. Ministeerium avaldas 15. veebruaril 2018. aastal Postimehes hinnangu, et Eesti võiks selle muudatusega uuel finantsperioodil saada kuni 700 mln eurot rohkem EL-i toetusi. Äsja informeeris siis rahandusministeerium Eesti avalikkust esimest korda, et pärast Euroopa Komisjoni poolt mais ja juunis tehtud eelarve läbirääkimiste teetapnekuid on see võimalik kasu ainult 100 miljonit eurot. Kuid siingi eksitab ministeerium teadlikult avalikkust.

Tõsi, sellise numbrini võib ilmselt jõuda, kui võrrelda toetuste üldsummasid kahe erineva variandi korral Eestile. Kuid millest rahandusmi-

nisteerium üldse vaikib, on Eesti riigi omaosalus selles.

Näiteks finantsperioodil 2014-2020 oli EL-i osalus struktuurifondide Eestile määratud toetuste finantseerimisel 85% ja Eesti riigi kaasfinantseerimine 15%, seda tulenevalt sellest, et Eesti riigil oli vähemarenenud piirkonna staatus. Uuel eelarveperioodil on aga Eesti riigi staatus üleminekuriik, koos sellega alaneb ka EL-i osalus struktuurifondide toetuste finantseerimisel 55%-ni ja Eesti riigi kaasfinantseerimine tõuseb samas 45%-ni. See aga seob oluliselt rohkem meie riigieelarve vahendeid, minu esialgsel hinnangul 600-700 miljonit eurot, mida muidu oleks saanud kasutada muudeks eesmärkideks. Eeldanuks seega, et rahandusministeerium avaldab ka selle informatsiooni oma arvutustest.

Tallinna ja Harjumaa SKT ostujõu standardi järgi elaniku kohta on 110% ja ülejäänud Eestile jätkuvalt alla 60% EL-i keskmisest. Nii Praxise kui ka Riigikogu kantselei õigus- ja analüüsiosakonna uuringud ütlevad, et 11 Eesti

maakonda on olnud alates Euroopa Liiduga liitumisest suhtelises taandarengus. Rääkida sellises olukorras, et Eesti kaheks jagamine EL-i toetuste taotlemisel kahjustab Eesti riigi mainet, on valehäbi ja võltsvagadus. Selle valehäbi reaalne tagajärg on järgmise 100 000 Eesti elaniku kaotus väljarände järgmise 15 aastaga.

Selle kõrval on rahandusministeeriumi soovitus, et taotleme EL-i struktuurifondide toetusi küll ühiselt, kuid rakendame seda Eesti sees mitmes eraldi piirkonnas, lihtsalt suuremeelne rumalus. Selle sisu tuleks aga tõlgendada nii, et meie soov on siis arendada EL-i teisi liikmesriike Eesti maapiirkondade arvelt.

Minu algatatud petitsioon, kui mul õnnestub sellele korjata vähemalt 1000 allkirja, sunnib Riigikogu sellele teema süsteemsel, ratsionaalsel ja rahvaga aru pidades läbi töötama. Rahandusministeeriumi senistest selgitustest kumab aga läbi pigem see, et see teema on ilma igasuguse poliitilise mandaadita riigiametnike poolt juba ära otsustatud.

Eve Haggi ja Ene Maaten näitamas hobusega Vairi pealtvaatajatele krossisõitu.

Fotod: SILVER SELLING

Pärast kaheaastast vaheaega jälle Tori hobusega Raplamaal

Maris Adoma

7. juunil toimus seitsmendat korda Ingliste mõisa pargis perepäev "Tori hobusega Raplamaal". Ürituse korraldamisele panid öla alla Ingliste küla aktiiv, Ingliste piirkonna külavanemad ja Tori hobuste kasvatajad. Lisaks olid abiks kohalikud ja korraldajate pered ning teisigi. Inimesi, kes aitavad korraldamisele kaasa, on alati palju, sest üritus on suur.

Ingliste mõisa parki oli kogunenud suur hulk rahvast. "Registreeritud oli 600 inimest, aga kohal oli kindlasti rohkem," ütles Ingliste külavanem Kaisa Vahtmäe. Kohale oli tulnud ka laadalisi, keda võis näha müümas keraamikat, ehteid, linasest riideid ja palju muud käsitööga seonduvat. Samuti sai osta endale midagi suupoolist, pakuti nii kringlit, kooki kui ka šaš-

lõkki. Kohal oli ka maitstvate küpsetiste valmistaja Reelika Kuusemäe.

Lisaks käsitööle ja toidule oli infolauast võimalik endale soetada ka hobustega seotud meeneid, nagu näiteks vastavat keraamikat, Tori Hobuse Seltsi logoga särke, võtme- hoidjaid ja tasse. Oli võimalik osta ka õnneloosi, kusjuures iga loos oli millegi vääriline. Peaauhinnaks oli välja pandud

ratsamatk Juurimaa tallis ja päev Tori hobustega Eve Haggi juures. Kogu saadud tulu korjati selle jaoks, et Eve Haggi koos hobusega Vairi saaks minna rakendispordi MM-ile Hollandisse.

Päeva alustati rongkäiguga, pikk rivi hobuseid koos ratsanike ja vankritega kappas läbi Ingliste küla. Rivis võis näha lehvimas Lau, Pae, Ingliste ja Saidapere küla lippe. Samuti

lehvis Ingliste vabatahtliku tuletõrje ühingu lipp, Eesti lipp ja rongkäigu eesotsas võis kaugelt ära tunda uue Kehtna valla lipu, mida kandsid uhkelt Signe Haggi ja Indrek Kullam.

Pärast rongkäiku koguneti Ingliste mõisaparki, kus perepäeva avas pidulikult Ingliste külavanem Kaisa Vahtmäe, samuti said sõna mitmed teised inimesed. Tori hobuse seltsi

algatajad Eve Haggi ja Terje Villemas avasid ka Tori hobusele pühendatud pingi, mis on teadaolevalt esimene loomale pühendatud pink Eestis. Pink on valmistatud kohalikest materjalist. Talvel kukkus suur vana paju Ingliste jõkke ning sellest pajust on tehtud käsitoed ja ülejäänud osa materjal on pärit Kase talust. Pingi autor on kohalik käsitöömeister Villu Loitjäär.

Toimus ka uue Kehtna valla lipu üleandmine. Üleandja oli Kehtna vallavanem Indrek Kullam. Lipp asetati lauale ja löödi puidust haamriga posti külge kinni. Lipu peal on kujutatud Kehtna ja Järvakandi eelmiste logode kombineering. Järvakandil oli peeker ja Kehtnal vares, nii need kaks sümbolit ühele lipule kokku pandigi.

Ürituse avamise järel pakkusid Tori tõugu hobused rahvale silmailu spetsiaalselt hobustele tehtud platsil, kus iga hobune koos ratsanikuga tegi paar ringi, näitas oma parimaid külgi, ning samal ajal luges päevajuht Ants Kuningas ette iga hobust iseloomustavat teksti.

Hobuste tutvustamine ei möödunud aga äpardusteta. Kui platsile tuli sealne ainus puhast Tori tõugu täkk koos ratsanikuga, kes teda käe kõrval talutas, suutis täkk end ühel hetkel lahti rebida ja jooksu panna. Hobune saadi siiski kätte, keegi viga ei saanud ja tutvustamine võis jätkuda.

Kokku oli hobuseid 21 ja iga hobune oli nummerdatud, sest toimus ka lemmikhobuse valimine. Hobuse valimiseks tuli soetada hääletusedel, nii toetati täiendavalt Eve Haggi ja tema hobuse Vairi MM-ile minekut. Kolmandaks jäi hobune nr 12 nimega Hurmur, teise koha pälvis hobune

nr 21 Varunessa ja kõige suuremaks lemmikuks osutus Eve Haggi hobune Vairi.

Üritus jätkus rakendikadrilliga ja seejärel demonstreerisid Tori tõugu hobused erinevaid ratsaspordialasid nagu näiteks koolisõit, takistussõit ja rakendisport. Vahepausidena esines rahvale tantsurühm Kõpsuvad Kingad. Põnevuse säilitamiseks korraldati ka ratsa-rakendi-ralli, kus ratsanikud ja kutsarid võtsid oma hobustel üksteisega mõõtu. Nimelt pidid nad aja peale täiesti algusest rakendama oma hobuse vankri ette ja seejärel sõitma väikese tiiru. Ka rahvale anti võimalus hobusega sõitmist kogeda. Lubati sõita kaassõitjana ehtsal rakendispordi krossisõiduvankril Eesti meistriga rakendispordis ja ka niisama hobuse seljas. Näha sai ka hobuse rautamist ja suurtel huvilistel oli võimalik oma käega proovida hobuse saduldamist ning rakendamist.

Loomulikult ei puudunud ürituselt ka muud aja veetmise võimalused. Mängida sai inimlauajalgpalli, mille ehituse toetuseks sotsiaalmeedias raha koguti, samuti sai osa võtta parverallist. Lõbu sellega veel ei lõppenud, sest rahvast ootas ees vahupidu, mille üle said rõõmustada nii väiksemad kui ka suuremad. Loomulikult ei puudunud ka bänd, kes inimestel jala tatsuma paneks. Öhtut oli lõpetama kutsutud neljaliikmeline bänd Blufellas, kes keskendub peamiselt rock- ja blues-muusika mängimisele.

Ürituse planeerimisega alustati juba talvel, kui hakati panema kokku üldist kava. Seejärel kirjutati mitmetesse kohtadesse projekte, toetust saadi kohaliku omaalgatuse programmist ja ka vallast. Tuli

Teadaolevalt esimene loomale pühendatud pink Eestis avati Tori tõugu hobuse auks. Kohalikest materjalist tehtud pingi autor on Villu Loitjäär.

Hobuste tutvustamine ei möödunud aga äpardusteta. Kui platsile tuli ainus puhast Tori tõugu täkk koos ratsanikuga, kes teda käe kõrval talutas, suutis täkk end ühel hetkel lahti rebida ja jooksu panna.

leida ka päevajuht, vaheesinejad, võistluste läbiviijad ja sponsorid. Iga kuu toimusid põhituumi-

ku koosolekud. Lõpu poole oli koosolekuid isegi tihedamini. Viimaseks oli vaja leida vaba-tahtlikud, kes konkreetsetel päeval aitaksid asju tassida, valmis sättida, parkimist korraldada ja muru niita.

“Üritus toimus algul iga aasta,

aga nii tihedalt ei jõua enam korraldada,” sõnas Kaisa Vahtmäe. Seekord oli vahet kaks aastat, kuid sellest midagi ei muutunud, sest “Tori hobusega Raplamaal” on ikkagi traditsiooniline ja populaarne üritus, mis tulemata ei jää.

Hetk rakendikadrillist, mida tehti Eestis teadaolevalt teist korda. Vasakult: Airi Reinart ja Albrina, Eve Haggi ja Vairi, Signe Haggi ja Varunessa, Reet Evardson ja Sangar.

Foto: SIIM SOLMAN

Ain Vainu oskab veealusest maailmast imelisi aardeid leida

Emotsionaalne hetk, mil Ain tagastas Eelale sõrmuse, mis ligi kolmkümmend aastat järvepõhjas oli veetnud.

Katri Reinsalu

Mai lõpus postitas hobi-sukelduja Ain Vainu oma Facebooki lehele mõned fotod vanast ja üsnagi räsitatud olemisega sõrmusest. Nimelt oli ta koos oma venna Mati Vainuga selle väikese aarde peale sattunud ning lootis sotsiaalmeedia vahendusel sõrmuse omaniku üles leida. Postitus oli lühike ning jagas infot, mida sõrmuselt välja õnnestus lugeda. Teada oli nii palju, et lühend OST viitas tõenäoliselt Olustvere sohvoostehnikumile ning aastaarvud 1967 ja 1971 koolis veedetud õppeajale. Sõrmuse sisse oli graveeritud nimi „Ella”.

Postitust jagati ligi 150 korda. Seda sattus nägema ka Lauri Puhkan, kes teatas kommentaarides, et tegemist on tema ema sõrmusega. Juuli alguses sättis Ain sammud Keava poole ning haaras ka Raplamaa Sõnumid kaasa, et sõrmus oma õigele omanikule tagastada.

Ühe sõrmuse lugu

Keavas võtab meid vastu Eela Puhkan. Ain kallistab teda ning istume maha, et kuulda üht natuke uskumatut lugu valesti graveeritud nimest, sõrmuse kadumisest ning täpselt õigel ajal meelde tulnud vanadest mälestustest.

Selgub, et kuni sõrmuse leidmiseni polnud Eela õieti märganudki, et sõrmus kaduma läinud oli. Siiani arvas ta, et küllap see koos teiste ehetega mõnes karbis ikka alles on. Kuuldes, et see Imsi järvest leiti, mõtleb Eela veidi järele ja tõdeb, et viimati käis ta seal ujumas üle 30 aasta tagasi. Sotsiaalmeedia postitusele reageerinud poeg Lauri oli siis

alles mõneaastane poisike. Ain noogutab seda kuuldes ja ütleb, et pole varem nii kehvas seisukorras sõrmust vee alt leidnud. Mees oli kohe pärast leiu lähemat uurimist veendunud, et see oli järvepõhjas tõesti aastakümneid veetnud.

Eela meenutab, et Imsi järv oli kolm aastakümnet tagasi populaarne ujumiskoht, kus ta oma lastega tihti käis. Selge oli muidugi ka see, et kolme lapsega ujumas käies kulus suurem aur laste kantseldamise ja kuivatamise peale ning nii ei pannudki naine tähele, et sõrmus ühel hetkel sõrmest kaduma oli läinud.

Kuigi sõrmuse kaotamine naisele suurt tusk ei ole põhjustanud, on Olustvere kool tema elus olulist rolli mänginud ja palju ilusaid mälestusi jätnud. Eela lõpetas 1971. aastal agronoomi eriala 50. lennuna. See oli erakordne aasta, sest kunagi varem polnud kool nii palju õpilasi vastu võtnud. Lõpetamise ajal oli naine kõigest 17-aastane. Kuna tema nimi on üsna ebaharilik, on ta elu jooksul nii mõnigi kord näinud,

kuidas seda valesti kirjutatakse. See tuttav pettumus haaras teda ka lõpuaktusel, kui sõrmus üle anti. Graveerija käe läbi oli Eelast saanud Ella. Naine lohutas end tollal ainult sellega, et nimi jäi sõrmuse sisse ja teistele varjatuks.

Põnev on aga kogu loo juures see, et sõrmuse kaotamise ajal vaid mõneaastane poeg Lauri ei teadnud valesti kirjutatud nimest kuni üsna hiljutise ajani veel mitte midagi. Eela räägib naerdes, et just maikuus tuli see kuidagi jutuks, et tema lõpusõrmuse sisse vale nimi graveeriti. Mälestusradadel rännates on Eela silm juba natuke märjaks tõmmanud. Ta mõtiskleb, kuidas küll teinekord

Pärast kehva või pingelist päeva on täielik mõnu minna vee alla ja vaikuses sealset elu avastada.

satuvad asjad nii juhtuma. Kui ta poleks oma pojale sõrmuse lugu kevadel rääkinud, ei oleks poeg leitud sõrmust kuidagi osanud oma emaga kokku viia.

Veelgi enam - selgub, et juba järgmisel kuul ootab ees ka Olust-

vere kooli kokkutulek. Eela on kokkutulekutel alati osalenud ja ütleb naljatades, et ainult väga tõsine haigus takistaks tal sinna minemast. Sel korral saab ta üle aastakümnete ka oma sõrmuse kaasa võtta. „Olustverega seotud asjad tulevad mu juurde tagasi,” tõdeb ta.

Ain kuulab Eela räägitud lugusid hoolega ja on selge, et talle meeldib selle väikese aarde minevikuga tuttavaks saada. Ta tõdeb, et tihti küsitakse talt, miks ta sõrmuste omanikke otsib ja neid lihtsalt rahaks ei tee. Aini jaoks ei kaalu see võrdlemisi tagasihoidlik rahaline väärtus üles emotsiooni, mille omanik oma ammukaotatud sõrmusega taaskohtudes saab.

„Ma arvan, et ma leian neid veel ja ma tagastan neid veel,” ütleb Ain naerdes. „Ma loodan vähemalt, et mina neid rohkem ei kaota,” vastab selle peale naerdes Eela.

Veealune maailm

Südamliku kohtumise järel seame sammud jälle auto poole. Uurin Ainilt, kuidas tema huvi sukeldu-

mise vastu üldse tekkis. „Huvi veealuse maailma vastu on mul ammu olnud,” tõdeb ta ja ei oskagi konkreetset hetke välja tuua. Pärast erinevate vahendite katsetamist tuli kiiresti ka otsus korralik varustus soetada. See on tal bussis alati kaasas, sest ial ei või teada, millal suurepärase ilm sukeldumist soosib.

Aini jaoks on veealune maailm ideaalne stressimaandaja. Ta räägib, et pärast kehva või pingelist päeva on täielik mõnu minna vee alla ja vaikuses sealset elu avastada. Millegi väärtusliku avastamine ei ole tegelikult eesmärk omaette. Ain ütleb, et tema jaoks on tohutult põnev teada, mida jõe-, järve- või merepõhi just sel hetkel ja selles kohas pakkuda võib. Veekogusid, mida avastama minna, valib ta üsna juhuslikult.

Hea nähtavuse korral haarab ta kaasa ka väikese abilise metallidetektori näol. Metall-esemete läheduses näitab see heli ja vibreerimise abil õige suuna kätte. Mida lähemale esemele minna, seda tugevamini detektor vibreerima hakkab.

Kui see kõik aga kelleski väikese huvi tekitas, tasub arvestada, et enne kui üldse sukeldumisega algust teha, tuleb läbida vastav koolitus. Esimese tunnistusega kaasneb õigus sukelduda kuni 18 meetri sügavusele. Täiendkoolitusega saab lubatud sügavust suurendada. Praegu on Ainil õigus sukelduda kuni 40 meetri sügavusele. See on tema jaoks piisav. Sel lihtsal põhjusel, et 30 meetri sügavusel on meres täiesti kottpime. Kõige rohkem ongi Ain läinud 36 meetri sügavusele. Pinnast nii kaugel enam valgust ei ole ja ta ei näe ka põhjust, miks kaugemale minna.

Kuigi veealune maailm on lõputult huvitav, kätkeb see endas ka mitmeid ohte. See on ka põhjus, miks sukeldujad erinevatest reeglitest ja ohutusnõuetest rangelt kinni peavad pidama. Üks olulise-

maid on kahtlemata see, et sukelduma ei minda üksinda.

Väga sügavale minnes tuleb arvestada veelgi rangemate reeglitega, kuidas käituda. Üles tulemise käigus tuleb teha näiteks mõneminutiline ohutuspeatas, mil sukeldumise ajal verre läinud gaasid eralduda saavad. Kompuutrit ja kokku lepitud sukeldumisaegasid tuleb samuti hoolikalt jälgida.

Sukeldujate jaoks kujutavad suurt ohtu erinevad võrgud ja teravad metallesemad, mis sukeldumisülikonna katki võivad teha. Seda enam tasub vee all olla ettevaatlik ja rahulik. Ain räägib, et koos Martti Raaveliga on nad mänginud läbi olukorra, kuidas käituda võrku kinni jäädes. Enda lahti päästmiseks on sukeldujal ka tavaliselt nuga ja tangid kaasas.

Ain ütleb, et teoorias tuleb ohtlikus olukorras muidugi rahulikuks jääda, aga praktikas on veealused riskid suuremad ja selle võrra ka enda reaktsiooni keerulisem kontrollida. Temal ei ole õnneks otseselt ohtlikke olukordi ette tulnud. Meelde tuleb vaid üks kord, kui paariline lõi kogemata oma lestaga tema ümber suure mudapilve üles. Nähtavus kadus ja ootamatult oli oma asukohta raske määrata ja ka paariline silmist kadunud. Sellistes olukordades on ohutuse seisukohast kokku lepitud, et juhul kui paarilist ei õnnestu minuti jooksul üles leida, tuleb pinnale tulla.

Reeglitest kinni pidades ja tarbetute riskide võtmist vältides on sukeldumine nauding ja meeldiv ajaveetmisviis. Ain räägib selle peale toreda loo, kuidas ta kord hülgega kohtus. Sukeldumise käigus tundis ta järku, et keegi sikutab teda lestast. Selja taha vaadates polnud kedagi näha. Mees jõudis juba vaikselt kõikvõimalikke mõtteid mölgutama hakata, kui tundis, et teda uuesti lestast sikutatakse. Teisel korral hülgel nii kiiresti põgeneda ei õnnestunud ja

ta jäi Ainile vahele. „Nad on nii uudishimulikud,” ütleb ta.

Väärtuslikud leiud

Päris tühjade kätega Ain oma avastusretkedel enamasti ei jää. Ta tõdeb, et suurem osa leidudest on tema jaoks väärtuslikud. Veekogude põhjast on ta leidnud hulganisti sõrmuseid, ämbritäisi kroone ja kopikaid ning muid väärisesemeid. Naerdes lisab ta, et teinekord satub ta aga mõne alumiiniumkatttega vana viinapudeli korgi või merre lükatud ostukäru peale.

Oma kõige väärtuslikematest leidudest rääkides mainib Ain üht hõbeuuri. Enne leidmist oli see vee all olnud üle saja aasta. Uur sattus vee alla aastal 1911. Uurin, kuidas Ain seda nii täpselt teab. Selgub, et Ainile meeldib ka vanu vrakke uudistamas käia. See konkreetne leid asus Osmussaare juures Läänemeres.

Teoorias tuleb ohtlikus olukorras muidugi rahulikuks jääda, aga praktikas on veealused riskid suuremad ja selle võrra ka enda reaktsiooni keerulisem kontrollida.

Valik Aini leitud sõrmuseid. Kõige vasakpoolsem on seesama Eelale tagastatud sõrmus enne puhastamist.

Foto: AIN VAINU

Selles paigas oma lõpu leidnud laeva ajalugu on mehele hästi teada. Samast paigast leidis ta ka näiteks hõbemündi aastaarvuga 1898. Tegemist oli saksa viemargasega, mis kaalus 33,3 grammi.

Iga vraki juurde iga sukelduja minna ei tohi. Nii ei ole Ainil asja näiteks muinsuskaitse all olevate vrakkide juurde. Pigem valib mees välja sellised juhtumid, kus madalikule sõitnud laev on lammutatud ning merepõhjas on vaid jäänused. Samuti sellised vrakid, mis on aja jooksul nii ära lagunenu, et need on vrakinimistust üldse kustutatud.

Osmussaare juurest leitud hõbeuuri plaanib Ain Eesti meremuuseumile anda. Ta leiab, et ehk võiks muuseumit ja selle külastajaid aarde ajalugu huvitada. Ain ei ole kitsi oma leide teistega jagama. Paraku on ka selge, et enamike leidude puhul pole eseme ajalugu ja omanikku võimalik tuvastada.

Ain näitab mulle oma telefoni salvestatud fotodelt kõikvõimalikke erinevaid sõrmuseid, mis ta aastate jooksul veekogude põhjast välja on toonud. Külma vette minnes tõmbuvad inimese veresooned kokku ning ujumislai-

gutust tehes on sõrmused kerged kaduma. Fotodelt vastu vaatav kollektsioon on mitmekesine. On keerukaid ja detailseid ning natuke tagasihoidlikumaid.

Enamike peal pole ühtegi viidet selle omanikule. Võib vaid ette kujutada, kuidas pirakas pealukujutisega sõrmus kord mõne motomehe kätt ja õbluke väikese kiviga sõrmus mõne noore neiu oma ehtis.

Seda enam on Aini rõõm suur, kui tema kätte sattub mõni selline ehe, mille omaniku tuvastamine natuke reaalsem paistab. Oma esimese sõrmuse leidis ta Estonia järvest Kehtna vallast. See oli Rapla keskkooli lõpusõrmus. Kooli ja lennu tuvastamisel on juba üsna kerge kooli kodulehelt selgeks teha, kellele sõrmus kuuluda võiks. Eelale tagastatud sõrmus oli järjekorras kolmas, mille omaniku ta välja on selgitanud.

Kõik need, mille omanikku ta ei tea, paneb ta hoiule. Uurin Ainilt, kas ta oma leidudest näitust ei tahaks korraldada. Ain naerab selle peale. Ta arvab, et ehk toob veel mõned huvitavad esemed vee alt välja ja korraldab siis neist tõesti näituse teistelegi tutvustamiseks.

Aini ja Eela südamlük kohtumine sai teoks tänu mehe huville veealuse maailma vastu.

Foto: SIIM SOLMAN

Pärast puhastamist sai sõrmuselt juba viite koolile ja õppeajale välja lugeda. Need olid hädavajalikud vihjed omaniku leidmiseks.

Foto: SIIM SOLMAN

Härgla rahvas toetab Eesti Energia äriplaani aheraine kasutuselevõtmisel

2.07.2018 ilmus Äripäevas kaks artiklit „Rail Baltic - algas positsioonivõtmine“ ja „Eesti Energia äriplaani ärritab killustikutootjaid“, milles kajastatud informatsioon peab jõudma kõigisse Eestimaa paikadesse.

Alvar Jõekaar

Targem ja mõistlikum on ära kasutada juba maa seest väljatud lubjakivi, mitte anda massiliselt välja kaevanduslubasid, sest ükski maavara ei ole raiskamiseks. Kui on võimalik kasutada alternatiivseid lahendusi, nagu pakub Eesti Energia väärindatud aheraine näol, siis tuleb seda teha. Siinkohal oodatakse riigilt (ja keskkonnaametilt kui riigi esindajalt) tulevikku silmas pidavat lähenemist ja kainet pilku keskkonnasäästlikkuse

suunas.

Artiklites on räägitud geoloogiliste uuringulubade mahu kasvust, kuid asjal on ka teine, käegakatsutavam külg. Juba praegu on ka karjääride avamise taotluste maht, mida keskkonnaamet menetleb, ülisuur, sest iga äriees soovib saada isiklikku karjääri. Majandusliku kasu saamise kõrval ei hoolita, millist kahju tekitatakse loodusele, inimeste elukeskkonnale ning keskkonnale laiemalt või milline pärand jääb järeltulevatele põlvetele.

Tuleb kohe lõpetada maaelu kui väärtusliku elukeskkonna devalveerimine ning massilise vägivald maarahva vastu. Elades maal, ei saa ükski inimene praegu kindel olla, millal vaikne idüll keset linulaulu ja rohelust lõpeb ja asendub müra- ja tolmurikka, keskkonna liigirikkust hävitava ning põhjaveet reostava või selle kadumist põhjustava kaevandamistegevusega.

Puuduvad reeglid, mis keelaks avada kaevandusi

inimeste elumajade vahetus läheduses ja mis asetaks kohaliku kogukonna huvid vähemalt samale tasemele äriees huvidega. Põhiõiguseid tallatakse maha. See on Riigikogu tegemata töö.

Kohalikud inimesed on pandud sundseisu, kus tuleb pidada ebavõrdset võitlust majandustegevuses konkureerivate ettevõtjatega, kellel on olemas kõik võimalused ja vahendid selle võitluse pidamiseks. Ka artiklis „Eesti Energia äriplaani ärritab killustikutootjaid“ on öeldud: „Kõige aktiivsemad on teedehitaja TREV-2 Grupp AS, kaevandajad Eesti Killustik OÜ ja eelmisel aastal asutatud Maavarad OÜ. Ettevõtteid ühendab nende omanike suur finantsvõimekus.“

Olgu öeldud, et Härglas planeerib lubjakivikarjääri avada just nimelt Eesti Killustik OÜ, kes on näidanud üles täielikku hoolimatust kohalike elanike murede ja ka keskkonna suhtes, mis nende planeeritud tegevuse tõttu võib ohtu

sattuda. Hoolimata sellest, et piirkonnas on juba olemas lubjakivi varustuskindlus ligi 50 aastaks, on Eesti Killustik OÜ järjekindlalt kaevandamisplaaniga jätkamas, selleks sobival kaevandamistaotluses olevaid andmeid muutes ja nendega manipuleerides nii, nagu konkreetse menetluse käigust lähtuvalt tundub vajalik olevat.

2. mail 2018 keskkonnaametile saadetud Eesti Killustik OÜ vastuse põhjal saab järeldada, et neil ärieesetel ei ole probleemi sellega, et nende tootmissoovi tõttu läheks suur osa planeeritavas Härgla lubjakivikarjääris leiduvast maavarast lihtsalt raisku.

Eesti Killustik OÜ väidab oma kirjas järgmist: „Eelneva põhjal leiame, et vähemalt 2/3 ulatuses on võimalik Härgla lubjakivi maardla varust toota õiget tehnoloogiat rakendades LA 30 kvaliteedile vastavat killustikku. Kuna tegemist on tootmisalase oskusteabega, siis täpseid detaile me avaldada kahjuks ei saa. Samas

kinnitame, et kui meil ei oleks oskust antud materjalist toota killustikku, mis vastab purunemiskindluse kategooriale LA 30, oleks meie huvi kõnealusel maa-alal kaevandamise vastu madalam.“

Eesti Killustik OÜ kirjast keskkonnaametile selgub, et kuigi katsed on tehtud ja kivi kvaliteedinäitajad on määratud laboratoorselt, kus katsetatud killustik on toodetud laboratoorse lõugpurustiga, siis kasutusele plaanitakse võtta rootortüüpi purustaja, mis rakendab kivi purustamisel tugevamat jõudu. See, kas keskkonnalubade menetlemisel piisabki pelgalt ärisaladusele viitamisest, on keskkonnaameti otsustuspädevuses.

Ärieesed räägivad ülal viidatud artiklis, et Eesti Energia saab konkurentsieelise ja on isegi pahased. Kogukonnad, keda kaevandamisplaanidega aktiivselt terroriseeritakse ja kelle igapäevaellu jõhkralt tungitakse, kelle elukeskkonnaga ja kinnisvara arvel soovi-

takse rikastuda, peavad väga mõistlikuks ja ainuvõimalikuks kasutada olemasolevat ressursi, selle asemel, et taastumatut maavara lubjakivi raisata ja seda väljata ilma reaalse vajaduseta. Keskkonnahoid peab olema selline prioriteet, et selle kõrval raha ei räägi.

Härgla kogukond loodab, et terve mõistus võibab ning majandustegevust ei eelistata keskkonna liigirikkuse säilitamise ja inimeste tervise ja heaolu ees. Vastutus selle eest langeb keskkonnaametile – on ju teada tõde, et iga otsusega kaasneb vastutus. Täna on olemas informatsioon keskkonnasäästliku otsuse langetamiseks (alternatiivsed lahendused, piisav varustuskindlus olemasolevatest karjääridest jm).

Jääme kõrgendatud huviga ootama, milline on keskkonnaameti kui riigi esindaja teadlik valik Härglas (aga ka paljudes teistes Eesti paikades) lubjakivi kaevandamise osas.

Poliitjonn seljatas mõistlikkuse

Enne jaanipühi avaldas sotsiaaldemokraatide parlamendisaadik Liisa Oviir neil veergudel arvamust, et äraspidisi tulemusi andnud samud alkoholipoliitikas pole „poliitikute sõda“, vaid võitlus tervema tuleviku nimel. Kõlava pealkirjaga artikkel sisaldas mitmeid eksitavaid väiteid, kuid ühes oli sel tõesti õigus. See ei ole poliitikute sõda, kus pikaajaline alkoholitarvitamise languse trend möödunud aastal peatus ning kümned miljonid eurod Eesti maksuraha sõidab Lätti, jättes kahjud omakorda meie riiki. See on kõige lihtlabasema poliitjoni ilming.

Jaan Härms,
Saku Õlletehase juhatuse liige

Kasv on ikkagi kasv

Konjunktuuriinstituut on kahel viimasel aastakümnel viinud läbi uuringut, mis kirjeldab Eesti elanike alkoholitarbimise harjumusi ja muutusi aastate lõikes. Alates 2012. aastast on alkoholitarbimine vähenenud, seda keskmiselt 0,4 liitri võrra aastas. Senise, tasakaalustatud aktsiisipoliitika jätkumisel oleksime tõenäoliselt jõudnud 2017. aastal olukorda, kus tarbimine oleks esmakordselt kukkunud allapoole Alkoholi- poliitika rohelises raamatus rahvatervise ühe kõige olulisema eesmärgina sätestatud tasemest 8 liitrit absoluutalkoholi elaniku kohta.

Maikuises uuringus avaldatu oli aga poliitikutele, kes on viimasel paaril aastal enda ilmeksimatutes veendunud eiranud kõiki ekspertide, kaupmeeste ja ka tootjate hoiatusi, ehmatav – Eesti elanike kogutarbimine kasvab hoopiski 0,7%. Kuid selle asemel, et jäärapäiselt läbi surutud valeotsuste mõju tunnistada, võeti kasutusele demagoogia – 0,7-protsendiline tõus polevatki kasv, vaid [varem langustrendi näidanud] olukord on stabiilne ja süüdi olevat selles üldsegi majanduskasv.

Tarbimise „stabiliseerumise“ põhjendamine majanduskasvuga on kenakesti demagoogiline nõks, kuivõrd Eesti majandus on kasvanud juba viimasel üheksal aastal. Tõsi on, et 2017. aasta kasv oli viimaste aastate kiireim.

Samas on Eesti inimeste keskmine brutokuupalk juba alates 2011. aastast kasvanud keskmiselt üle kuue protsendi aastas, sh ka eelnenud tarbimisnäitajate languse aastatel. Seetõttu on vaid soovunelm väita, et kui alkoholitarbimine alates 2012. aastast stabiilselt langes, siis äkitselt 2017. aastal muutus majanduskasv „ohtlikuks“ ja viis tarbimiskõvera taas üles.

Piirikaubandus õilmitseb

Teine demagoogiavõte aktsiisijoni õigustajate arsenalist on hinnang piirikaubandusele. Üheltpoolt on märgiline, et hoolimata nii eelnevatest hoiatustest, teiste riikide kogemusest kui ka ametlikust maksustatistika, seati terve eelmise aasta vältel vaat et kahtluse alla piirikaubanduse kui sellise eksisteerimine üleüldse. Viimaks tunnistati – pärast eelarvelaekumistes vastu vaadanud 55-miljonilist auku – piirilt ostlemise alahindamist... Ent olge mureta! Nüüdseks olevat kõik järeldused tehtud, „protestiostude kõrghetk möödas“ ja ostud olla suisa vähenenud.

Julged sõnad. Eriti arvestades asjaolu, et rahandusministerium on alles mullu detsembris kinnitatud riigieelarves alkoholiaktsiisi tuluproгноosi tänavu esimesel

poolaastal alandanud juba kahel korral, kokku 83 miljoni (!) euro võrra.

Pidevalt nii Eestis kui ka Lätis kolleegide ja kaupmeestega suheldes näen vastupidist pilti – ostud nii Raplammaa kui ka Eesti muude piirkondade kauplustes on mullusega võrreldes jätkuvalt languses, samas kui juunis kasvas piirimüük enam kui kolm korda. Käiakse ka Põhja- ja Kirde-Eestist, saartelt ja isegi Tallinnast. Muidugi kannatab statistilisi uuringunumbreid pöörata nii- ja naapidi ning väita, et väike tõus tarbimises polegi mingi tõus. Kuid reaalsed müüginumbreid kaupluses räägivad teist keelt. Juunis pärines kogu Eesti siseturule soetatud õllest 35 protsenti Läti piiril asuvatest kauplustest. See tähendab, et seitse (!) lõunanaabrite kauplust müüb üle poole sellest kogusest, mis 1500 kauplust Eestis kokku.

Kes istub kastivirna otsas?

Eelneva valguses paistab eriti jäärapäisena argument, et tegelikult ei olegi alkoholitarbimine kasvanud, vaid inimesed lihtsalt varuvad rohkem. Kuna piirilt alkoholi soetamine kasvab pidevalt, siis on ebareaalne, et inimesed on alates eelmisest aastast Lätist iga kuu ainult alko-

holi varumas käinud. Selle loogika kohaselt – et ostude arv jätkuvalt kasvab, peaks kõikidel Eesti inimestel olema keldrid, panipaigad ja sõprade-sugulaste maakodud laeni kaste täis laotud. Seda enam, et suur osa ostjatest käib Läti piiril regulaarselt 5-6 korda aastas.

Tundub vähetõenäoline. Pigem on realsus see, millele ka Konjunktuuriinstituut oma uuringu tutvustuses viitas – rumala maksutõusuga loodi Euroopas teadaolevalt kõige kiiremini arenenud piirikaubandus. Mis omakorda soodustas korraga suurte koguste ostmist ja ka tarbimist.

Lahendus on olemas

Sellise poliitilise joni juures on kõige kurvastavam suutmatuse oma tehtud valearvestusele otsa vaadata ja astuda samm tagasi, minemaks edasi õiges suunas. Siinkohal rõhutan, et ma ei ole igasuguse aktsiisitõusu vastu. Probleemiks on just mullune, massilise piiriralli tekitanud ning Eesti kohalikkude kauplust rõhuv drastiline tõus. Tõus, mis meie naabreid Soomes šokeeritult pead kratsima pani ja naabreid Lätis üha enam muhelema ajab.

Tootjana osalesime alkoholipoliitika rohelise raamatu töögruppides ning nõustume selle, Eesti valitsuse poolt

rahvatervise alusdokumendina kinnitatud raamatu aluspõhimõtetega. Roheline raamat sätestab, et aktsiisitõusud peavad olema järk-järgulised ja pikaajalise vaatega ning lähtuma põhimõttest, et alkoholi hind peab käima kaasas elukalliduse tõusuga. Samuti lepiti juba 2014. aastal kokku, et maksustamisel tuleks arvestada ka naaberriikide hinnataset.

Meie pakutud lahendus on lihtne ja see näitab teiste riikide kogemusele tuginedes, et piirikaubandust on võimalik tagasi pöörata. Selleks tuleb Eestis aktsiise langetada Lätiga konkurentsivõimelisele tasemele. See tähendaks jaekaupluses õllekohvri puhul praeguse kahekordse hinnavahe asemel ühe- kuni kaheeurost erinevust Eesti ja Läti vahel. Inimestel puuduks sel juhul stiimul Lätti sõita ning sealt korraga ülisuurt kogust kaasa osta.

Usutavasti taastuks sellega ka varasematel aastatel Konjunktuuriinstituudi uuringus kajastunud tarbimise langustrend. Elu läheks edasi. Pettunud poleks ei kohalikud tarbijad ega põhjanaabritest turistid, kes praegu mujalt ostuvõimalusi otsivad. Maa-kauplused ja kohalik ettevõtte saaks edasi kesta. Tootjad ja turismisektor saaks taas reele. Kui vaid seda joni ees ei oleks.

DONATAS NARMONT: „Rapla Tenniseklubi on arenenud iga aastaga.“

Siim Jõgis

Rapla Tenniseklubil on tõsised plaanid. Loode-takse laiendada oma praegust kompleksi Jõe tänaval, rajada Sadolini spordihoone juurde sisehall ning kasvatada siinsamas Raplas järgmise põlvkonna Eesti tippmängijaid.

Rapla tennise juhtfiguur Donatas Narmont ütles, et klubi on arenenud iga aastaga. Visioon rajada sisehall on õhus olnud juba mitu aastat ning alates eelmisest suvest on see hakanud võtma konkreetsemaid vorme. Selge on see, et harrastustennis on kasvutrendis nii terves Eestis kui ka kitsamalt Raplas. Samas toob see kaasa ka murekohti – mänguväljakuid ja treenereid jääb väheks. Kõigele sellele on Donatas Narmont otsimas lahendusi.

Mis suunas on Rapla Tenniseklubi viimase aasta jooksul edasiminekuid olnud?

Ütleme nii, et klubi on arenenud iga aastaga. Liikmeid tuleb regulaarselt juurde ja lahkujaid on õnneks olnud vähe. Praegu on Rapla Tenniseklubis 47 liiget, kellest 32 on mehed ja 15 naised. Ligi 50 klubiliiget Rapla kohta on väga hea tulemus. Tähtis on ka see, et kõik nad mängivad aktiivselt. Mängupause tuleb muidugi vigastuse tõttu või siis kui naine jääb lapseootele. Huvi tennisemängu vastu on üldse suurenemas. Klubi

liikmete arv on kasvanud ka selle arvelt, et olemasolevad liikmed kutsuvad oma tuttavaid ja sõpru mängima.

Kui kiire liikmete arvu kasv on olnud?

See ikka on kasvanud ja kasvab jätkuvalt. Osa uusi mängijaid tulevad ka meie tennisekooli. On ka selliseid, kes on tenniseharrastusega alustanud mujal ja tulnud Raplasse elama ning liituvad siis meie klubiga. Kellel juba algteadmised käes ja mängutase paranenud, saavad tennisekoolist edasi liikuda ja klubiga liituda.

Kas vastab tõele, et tenniseklubi plaanib Jõe tänava kompleksi rajada ka kolmanda väljaku?

Jah, plaanis on rajada kolmas ja võib-olla ka neljas väljak ning hädasti oleks vaja ka klubimaja. Oleme väljakute suhtes isegi koha välja vaadanud. See on praegusest kompleksist kohe teisel pool teed. See maa on praegu eraomandis ja läbirääkimised käivad. Samuti oleme rääkinud vallavalitsusega. Arvestades klubi liikmete arvu

kasvu, jääb kahest väljakust selgelt väheks. See oleks ilus lahendus, kui teisele poole teed tuleksid ka väljakud.

Kui kaugele on jõudnud plaan rajada Sadolini spordihoone juurde tennise sisehall?

See tuleb umbes kolmesaja meetri kaugusele Jõe tänava väljakutest. Kõik on omava-

Seega on omakorda meil vaja koolitada ka rohkem treenereid. Praegu käivad meie treenerid Tallinnast Raplasse. Aga Tallinnas on sama probleem, et treenereid on vähe. Tõeline treenerite defitsiit on. Meil on selgelt plaanis koolitada omale rohkem treenereid. Koos sisehalli rajamisega oleme rääkinud ka koolidega, et õpilastele

see, et Raplast hakkaksid mõne aasta pärast kasvama tuleviku tipptegijad. Tahaksime väga kuulda siit sirgunud mängijatest, kes hakkavad oma vanuseklassides ilma tegema.

Kuidas tennisekoolil läheb – nendel õpilastel, kes veel klubi liikmed ei ole?

Tennisekool tegutseb enamasti suviti. Siis on meil 20-40 õpilast. Osa neist muidugi terve suve treeningutel käia ei saa. See on ju teada, et suvi on kiire aeg. Eriti kui samad õpilased käivad veel näiteks kergejõustiku trennis, korvpalli mängimas või kuskil mujal laagris. On ka selliseid juhtumeid, kus õpilased elavad välismaal, aga tulevad suveks Eestisse ja otsivad kohta, kus tennist mängida.

Millal sisehalli rajamiseks läheb?

Eelmisel aastal allkirjastasime Rapla vallaga heade kavatsuste protokoll. Koht Sadolini spordihoone kõrval on meil välja valitud. Väljastatud on projektitingimused ning maksumuse arvutamise praegu tegeleme.

Meil on klubis välja kujunenud seitsmeliikmeline initsiatiivgrupp, kes iga kuu asjaga tegeleb. Igaüks meist tegeleb selle valdkonnaga, milles kõige tugevamad oleme – kes mõtleb juriidika, kes rahastuse või ehituse peale.

Olukord on loogiliselt edasi liikunud. Sügiseks on meil

valmis kava, kui palju see projekt maksma läheb. Sadolini spordihoone tegi meile ettepaneku, et koos tennise sisehalliga võiks rajada ka saalihoki sisehalli. See on täiesti mõeldav idee, sest saalihoki on Raplas aktiivselt harrastatud ala. Kokkuvõtlikult tuleb sügiseks äriplaan valmis teha ja veenduda, et kogu projekt on majanduslikult jätkusuutlik.

Võimalike investorite huvi on loomulikult selles, et hallile ei peaks hakkama peale maksma. Oleme tihe-dalt suhelnud ka Türi tenniseklubiga. Neil ei ole praegu võimalust sisetingimustes mängida ning seega saaks seda neile Raplas pakkuda.

Kas harrastustennis on Eestis populaarsust koguv spordiala?

Kindlasti. Seda näitab selgelt see, et väljakuaegadest tuleb puudu. Samuti ei ole piisavalt kohti noorte GP-de korraldamiseks. Kui me ei suuda praegu seda võimalust sisehalli rajamiseks ära kasutada, saame ainult ennast süüdistada. Noortel on praegu ka head eeskujud – Kaia Kanepi, Anett Kontaveit ja Jürgen Zopp. Väga loodame, et Raplast hakkavad kasvama tulevikutegijad. Võin öelda, et Rapla tennisekogukond on tore ja kokkuhoidev. Käiakse üksteise mängu vaatamas, toetatakse ja võetakse ka oma lapsed kaasa. Loodan näha, et see positiivne suhtumine säilib.

Rapla Tenniseklubi eestvedaja Donatas Narmont.

Foto: SIIM SOLMAN

hel seotud – koos mängijate arvu kasvuga peame leidma rohkem mänguvõimalusi.

tennist õpetada. Selleks on samuti treenereid vaja. Tenniseklubi selge unistus on

Tenniselehe ilmutist toetasid: **Alvar Kaur**

Maakonna meistriteks krooniti taas KALDA JA TAMMENURM

Siim Jõgis

Juba teist aastat järjest teenisid Raplamaa meistrivõistlustel tennise üksikmängus naiste konkurents esikoha Mai Kalda ja meestest Erki Tammenurm. Kusjuures Kalda jaoks oli tegemist juba kolmanda järjestikuse meistritiitliga. Raplamaa meistrivõistluste mängudega tehti algust reedel, 6. juulil ning finaalmängud peeti pühapäeval, 8. juulil. Kõik kohtumised viidi läbi Raplas Jõe tänava tenniseväljakutel.

Kalda jätkab valitsemist

Naiste turniirist võttis osa üksteist mängijat ning kohtumised peeti *play-off*-süsteemis, kuhu mängijad paigutati ja loositi vastavalt asetusele. Esimeste mängudega tehti algust juba reede õhtul. Poolfinaalideni jõuti laupäeval. Seal läksid omavahel vastamisi Mai Kalda – Evelin Küttis ja Grete Peek – Anu Kerdi. Esimeses poolfinaalis Mai Kalda ja Evelin

Küttise vahel võis pidada favoriidiks Kaldat. Ta oli tulnud Raplamaa meistriks ka kahel eelmisel suvel ning näidanud pidevalt kindlat mängu. Küttis jäi talle alla tulemusena 6:3, 6:0 ning sellega oligi esimene finalist selge.

Teises poolfinaalis oli Anu Kerdi tulemusena 6:2, 6:2 parem Grete Peekist. Maakonna meistrivõistluste korraldaja Donatas Narmont rääkis, et Anu Kerdi on

suutnud paari aastaga oma mängutaset märgatavalt parandada ning kuulub nüüd Rapla tenniseklubi paremikku.

Finaalis tal siiski Mai Kalda vastu võitu saavutada ei õnnestunud. Kuigi skoori poolest – 6:1, 6:0 oli Kalda ülekaal mäekõrgune, rääkis Narmont, et kohati kujunesid geimid väga tasavägiseks. Võit tähendas seda, et nüüd on Mai Kalda tulnud naiste üksikmängus maakonna meistriks kolm aastat järjest.

Kolmanda-neljanda koha mängus oli Evelin Küttis tulemusena 6:4, 6:1 parem Grete Peekist, kes eelmisel aastal sai teise koha. Viienda koha pälvis Katrin Taal. Donatas Narmont mainis, et naiste tennises üldiselt on Raplamaal näha edasiminekut. Ta ütles, et vahe esimese nelja ning viienda kuni kaheksanda vahel ei ole enam nii suur, kui veel mõned aastad tagasi.

Tammenurmele teine meistritiitel

Meeste turniirist võttis osa neliteist mängijat. Tiitlikaitsjana asus võistlustulle Erki Tammenurm. Naiste turniiril palju puudujaid ei olnud, ent meeste seas jäid tänavused üksikmängu meistrivõistlused vahele Mihkel Nurme ja Kaito Kuusingu jaoks.

Esimeses poolfinaalis kordus eelmise aasta finaali – omavahel läksid vastamisi Erki Tammenurm ja Villu Teets. Mäng kujunes igati tasavägiseks ning Tammenurm suutis oma paremuse maksma panna alles otsustavas setis. Tema võidunumbrid olid 7:6, 2:6 ja 10:5. Kusjuures otsustav sett mängiti *tie-break*’is lihtsalt kümne punktini.

Teine poolfinaal kujunes veel pingelisemaks kui esimene. Selles läksid vastamisi Alex Raadik ja Donatas Narmont. Kohtumine sai laupäeva, 7. juuli õhtul alguse kell 20.30 ning lõppes alles 23.15. Hilistel õhtutundidel võimaldasid Jõe tänava väljakutel tennist mängida valgustid, mis sinna paar aastat tagasi paigaldati. Mängu võitjaks osutus Donatas Narmont tulemusena 6:3, 4:6 ja 10:7. See oli pikk ja intensiivne kohtumine, mille jooksul geimid kujunesid harva ühepoolseks. Narmont ütles, et see oli tema jaoks üks raskemaid mänge, milles ta osalenud on.

Finaalis läksid seega vastamisi Tammenurm ja Narmont. Ka see kujunes pikaks ja pingeliseks mänguks, mis kestis üle kahe tunni. Kord suutis Narmont juhtima minna, mõni hetk hiljem oli juba Tammenurm ette pääsenud. Kuigi Narmont suutis esimeses setis pääseda ette 4:3, pööras lõpuks selle enda kasuks ikkagi Tammenurm, kes võitis 6:4. Teises setis läks Narmont küll 2:1 juhtima, aga

Erki Tammenurm oli pingelises finaalmatšis parem Donatas Narmontist.

Fotod: SIIM SOLMAN

Mai Kalda on tulnud üksikmängus Raplamaa meistriks juba aastaid ning ka tänavu ei olnud talle väärilist vastast.

TULEMUSED

Rapla maakonna meistrivõistlused naiste ja meeste üksikmängus

Naiste üksikmäng / Poolfinaalid
Mai Kalda – Evelin Küttis 6:3, 6:0
Anu Kerdi – Grete Peek 6:2, 6:2

3. koha mäng
Küttis – Peek 6:4, 6:1

Finaal
Kalda – Kerdi 6:1, 6:0

Meeste üksikmäng / Poolfinaalid
Erki Tammenurm – Villu Teets 7:6, 2:6, 10:5
Donatas Narmont – Alex Raadik 6:3, 4:6, 10:7

3. koha mäng
Raadik – Teets LV

Finaal
Tammenurm – Narmont 6:4, 7:6

siis tulid tal krabid säärelihases ja võtta tuli lühikene meditsiinipaus. Hullu polnud siiski midagi – natuke määrimist ja venitusi ning mäng võis jätkuda.

Teises setis seisul 5:4 oli Tammenurmel kasutada kaks matšpalli, millest kumbagi tal realiseerida ei õnnestunud. Otsustavas *tie-break*’is läks Narmont 2:0 juhtima, kuid selleks hetkeks olid mõlemad mängijad pärast pikka turniiri ja mängu väsinud. Rohkem suutis end kokku võtta siiski Tammenurm, kes läks juhtima 6:3. Sel hetkel oli tal kasutada kolm matšpalli. Kaks esimest neist Narmont päästis, ent rohkemaks jaksu ei jagunud. Tammenurm võitis mängu viiendalt matšpallilt seisuga 6:4, 7:6 ja kindlustas teise järjestikuse Raplamaa meistritiitli.

Viienda koha sai Raplamaa meistrivõistlustel Rain Jakobson, kes on Rapla tenniseklubi uus liige. Kusjuures veerandfinaalis läks Jakobson vastamisi just Tammenurmega

ning kohtumine kujunes nii võrdseks, et maakonna meister suutis Jakobsoni murda alles otsustavas *tie-break*’is. Märkimisväärne on see, et meistrivõistlustel mängiti välja peaaegu kõik kohad, ka tagumised.

Mängudel oli ka arvestatav hulk pealtvaatajaid. Enamasti küll mängijate lähedased ja tuttavad. Narmont käis välja idee, et kuna mängude tase on juba praeguseks piisavalt hea, võiks järgmisel aastal mõelda ka meelelahutusliku poole peale, et rohkem pealtvaatajaid kaasata.

Üks uuendus tänavuste meistrivõistluste läbiviimisel oli see, et kauplus Espak oli Rapla tenniseklubi toetanud nelja suure koormakilega. Narmont selgitas, et see võimaldab väljakuid katta niipea, kui vihasadu algab, ning jätkata mängimist kohe, kui vihm üle jääb. Sarnast süsteemi kasutatakse ka Wimbledonis tenniseturniiril, kus vihasadu korral kaetakse väljakud kohe kilekattega.

ILVI PERE:

„Just tänu treeneritele olen jäänud tennise juurde.“

Ilvi Pere ei ole veel Rapla Tenniseklubi liikmeks astunud, kuid kaalub seda sammu.

Foto: SIIM SOLMAN

Ants Põldoja / Ajakiri Tennis

Endine vallavanem ja praegune Töötukassa Raplamaa osakonna juhataja Ilvi Pere on siinmail olnud ka üks spordi eestvedajaid – olles Eesti Kepikõnni Liidu juhendaja Raplamaal, on ta aidanud populariseerida seda sportlikku harrastust. Kuid mõni aasta tagasi leidis Ilvi Pere tee ka tennise juurde.

“Tennis paelus mind põhjusel, et olen terve elu pallimängudega tegeleenud ja kui väljakud ka kodu lähedale rajati, siis miks mitte!” sõnas Pere. “Donatas (Rapla TK juht Donatas Narmont) veel ise ka kutsus, et tule proovima.”

Pere tunnistas, et päris usin harjutaja pole ta olnud – kui see töö vaid ei segaks ja vaba aega rohkem leiduks... “Eelmise aasta augustist saadik pidasin pausi, aga nüüd hakkasin suvel uuesti treenima,” ütles Pere. “Muidugi, kui ma oleksin kogu aeg saanud kaks korda nädalas harjutada, mängiksin praegu ilmselt paremini. Kuid mul on olnud väga head treenerid, ainult ise tennist õppida oluks raske.”

Peret on juhendanud varem Jaan Rahe ja nüüd Kristiina Grünberg, kes 1990ndatel ka Eesti koondisse kuulus. “Treeneri roll on loomulikult oluline ja täiskasvanute õpetamine on neile võib-olla isegi keerulisem, et kuidas tasakaalustatud õpetaja-õpilase suhe luua,” rääkis Pere. “Minu jaoks on tennis lihtsalt üks tore mäng ja kindlasti ei saa ju täiskasvanut õpetada samamoodi nagu lapsi, ehkki nõudlikkus peab säilima. Kuid mina olen just tänu treeneritele jäänud tennise juurde – võib-olla oleksin muidu loobunud.”

Samas arvas Pere, et varasem pallimängudega tegelemine tegi talle uue alaga alustamise kergemaks. “Koolipõlves mängisin korvpalli, hiljem ka võrkpalli. Nii palju on neist mängudest kasu, et ka uuel alal tekib kohe platsitunnetus. Sa tead, mida tähendab serv ja kuidas peab palli tabama,” selgitas Pere. “Tagakäe õppimine on tulnud teiste löökidega võrreldes raskemalt. Praegu harjutan hoopis ümber, kuidas lüüa tagakätt kahe käega.”

Pere pole veel päris kindel, kas temast saab ka Rapla Tenniseklubi liige. “Klubi liikmed käivad tavaliselt ka võistlustel, kuid minul päris seda eesmärki pole,” ütles Pere. “Eks näe, kuidas läheb, võib-olla ikka ühinen klubiga. Kuid igal juhul soovitan kõigile mängida tennist. Eriti siis, kui meil tuleb ka sisehall ja üha rohkem võimalusi mängimiseks. Tennis on ikka üks väga hea ala, mida saab mängida kõrge vanuseni, aga veel oleks tore, kui Raplast kasvaks ka mõni tugev noortennisist.”

Rapla sport on üldse olnud Pere jaoks südameasi, mida toestas ka tema tegevus kepikõnni innustajana. Ta usub, et Raplamaa on väga sportlik kant. “Küsitlus on näidanud, et meil teeb sporti palju inimesi. On ka võimalusi erinevate aladega tegeleda, igaüks leiab endale oma. Lisaks on meil harrastajaile suurepäraseks terviserajad ja kergliiklusteed.”

Kepikõnni peab Pere samuti spordiks, kui seda ala teha tehniliselt õigesti. “Isegi suusatajad kasutavad suvel treeninguks kepikõnni, sest ülakeha töötab sarnaselt,” ütles Pere. “Kui ma aga võrdlen nüüd jalgrattaga sõitmist, jooksu või kepikõnni tennisega, siis siin on tegemist muidugi mitmekesisema liikumisega. Tennis on sa pole üksi, mängid trennis vastasega punktide peale. Ükski liigutus pole eelmisega sarnane, sa ei tea ka kunagi, mida teeb ja suudab vastane. See ongi tennis kõige huvitavam.”

SIIM RIISENBERG:

„Parem ongi, kui töö ja harrastus on erinevat laadi.“

Ants Põldoja / Ajakiri Tennis

Siim Riisenberg jõudis tennise juurde ja lõpuks ka Rapla TK liikmeks enda sõnul pooljuhuslikult. „Üsna suvaliselt jalutasin ühel päeval tenniseväljakutest mööda, kui järsku tekkis huvi. Siis nägin ka lehes kuulutust, et avatakse tennisekool ja nii läksingi,“ meenutas Riisenberg, kes on tennist mänginud viis aastat.

Riisenberg alustas täiskasvanute tennisekoolis treenerite käe all, nüüd on ta juba pikalt olnud Rapla Tenniseklubi liige.

Foto: erakogu

Riisenberg on seega tennise juurde jõudnud ainult tänu Rapla klubi ja väljakute olemasolule – vaevalt temast muidu mängijat saanuks. Ta on ka seni treeninud ja võistelnud ainult Raplas ning kuna sisehalli siin veel pole, mängib ta tennist vaid suviti. „Igasuguseid mängu ja võistlusi on siin isegi rohkem, kui mul võimalik kohal käia,“ nentis Riisenberg. „Eesti liigatennisega ma ühinenud veel pole, kuigi ei välista seda tulevikus.“

Riisenberg alustas täiskasvanute tennisekoolis treenerite käe all. „Kui jõudsin piltlikult öeldes sellisele tasemele nagu jalgrattasõidus tasakaalu saavutamine, hakkasin iseseisvalt treenima,“ ütles Riisenberg. „Mis kindlasti väärrib Rapla TK organiseerimistöös kiitust, et on olemas terviklahendus registreerimise, trenniaja broneerimise ja võistluste osas. Selle kaudu on ka paarilised leitud ja sinu asi on ainult mängida.“

Tennisetrennis käivad ka Riisenbergi kolm last. „Nad ei ole võistlusmängijate grupis, vaid lihtsalt harrastajad. Käivad selleks trennis, et laps saaks aru, mis on tennis ja siis on tulevikus võimalik juba ise oma tee valida,“ ütles Riisenberg.

Siim Riisenberg oli omal ajal ka võistlussportlane, kuid seda tennisest hoopis erineval alal - kreeka-rooma maadluses. „Nii ei saa neid kaht ala

kindlasti eristada, et maadluses on vaja jõudu ja tennis käe tunnetust. Ka maadlus on küllaltki tunnetuslik ala. Küll aga on tennis mängulisem ja sellega saab tegelda värskes õhus, mis on ka minu jaoks oluline,“ ütles Riisenberg.

„Ega ma mängu veel päris selgeks saanud olegi,“ vastas Riisenberg küsimusele, millise taseme on ta viieaastase arengu tulemusel saavutanud. „Minule pakub mäng rahuldust siis, kui saan vähemalt vastasele osutada piisavat vastupanu. Rapla Tenniseklubis on ka neid mängijaid, kelle tasemele ma ei küündi, aga õnneks leidub ka võrdseid.“

Samas ei ole Riisenbergil omaette eesmärki lõpuks ka ise tugevamate leeri murda. „Sportliku eesmärgi olen juba maadlusega täitnud, nüüd ei ole tennis enam tulemused nii olulised kui nauding mängust,“ selgitas Riisenberg. „Valmistan ennast ette, et oleks üks ilus tegevus pika elueani.“

Riisenberg töötab Kehtna Mõisa OÜ juhatuse esimehena. See firma tegeleb loomakasvatusega, mille kõige tuntumaks kaubamärgiks on saanud „õnnelikud õrrekanad“. „Jah, see töö pole tõesti tennisega kuidagi sarnane,“ ütles Riisenberg naerdes. „Kuid parem ongi, kui töö ja harrastus on hoopis erinevat laadi.“

AJAKIRI TENNIS- tennisesõprade meelislugemine

Mida kirjutatakse tennise suvenumbris?

Juuni algul lõppesid Prantsusmaa lahtised meistrivõistlused, mis tõid kaasa mõndagi huvitavat nii maailma kui ka Eesti tennise mastaabis. Ruumenlanna Simona Halep sai lahti finaali kaotaja mainest ja võitis teenitult oma esimese slämmiturniiri, kuid meeste üksikmängu võitja Rafael Nadali jaoks oli karika käes hoidmine juba rutiinne – 11. korda! Eraldi loos kirjutame Nadali fantastilisest karjäärist liivaväljakutel.

Eesti tennis oli Pariisis edukas – esmakordselt jõudsid 3. ringi nii meie meestennisist (Jürgen Zopp) kui ka naismängija (Anett Kontaveit). Lisaks

jõudis Kontaveit ringi võrra kaugemale, kui alistas põnevusmängus favoriidi Petra Kvitova. Kuid oli ka tõrvatilk meepotis, millest Tennis kirjutab eraldi kommentaaris – lahku läksid Kontaveidi ja tema treeneri Glenn Schaapi teed.

Suur noorteturniir Kadrioru väljakutel

Eesti Tennis Liidu rubriigis on peateema Kadrioru väljakutel toimunud Estonian Junior Open, kus kahe nädala jooksul võisteldi neljas vanuseklassis.

Tenniseliidu külgedelt saame ka lugeda lapsevanemate koolitusest ja sellest, et suvel on ees ka täiskasvanute suu-

red turniirid – Eesti meistrivõistlused ja Merko Estonian Open ITF-i turniir.

Treener näeb oma mängijat erinevalt kui kõrvaltvaatajad

Isiklik treener on ainus inimene, kes näeb oma mängijat treeningutel rohkem kui võistlustel, kõik teised näevad vastupidi. Seepärast tekibki vastuolu näiteks ajakirjaniku ja treeneri vahel, sest esimene lähtub peamiselt tulemustest, aga teine oma mängija esitusest ja tublidusest tennis. Loo idee andis autorile kungine telefonikõne Kaia Kanepi tollasele treenerile Andrei Luzginile, kes polnud rahul lehemehes „rumala“ küsimusega. Lugege Tennisest, mis küsimus see oli!

Evald Kree sünnist möö-

dus 100 aastat

11. juunil täitis sada aastat Eesti tennise suurmehe Evald Kree sünnist. Selle puhul kirjutab Heino Raivet stiilse ja huvitava artikli esmajoonel Kreet kui inimesest, aga

juu- ninumbri tuleviku- tegijate rubriigi kangelasel Andrea Roots ja Markus Mölder loodavad profitenises kanda kinnitada. Nagu selles

loomulikult ka

rubriigis tavaliselt, saame lugeda, kuidas noored tennise juurde jõudsid, mis on nende mängu nõrkused ja tugevused ning mida arvab treener noormängijate tulevikuksandisid.

Meistriklass

Vastandina on selles rubriigis juttu neist maailma tipp-tennisistidest, kes midagi juba saavutanud. Venelanna Darja Kasatkina on meie viimasel ajal üsna tuttavaks saanud, sest kohtunud nii mullu kui ka tänava mõlema Eesti tippnaise, Kaia Kanepi ja Anett Kontaveidiga. Ka meestest on rubriigi kangelasel Venemaa mängija Andrei Rublev.

Harrastustennis

Esmajoonel tänu hästi organiseeritud Liigatennise süsteemile on Eesti harrastustennis heal järjel – võistlemisvõimalusi leidub peaaegu igal nädalavahetusel. Lisaks Liigatennise turniiridele on meil ka harrastajate ühekordseid suurturniire – seekord on põgusalt juttu Liviko Cupi ja Kuressaare Cupi võistlustest. Ja nagu alati vastab üks harrastaja ka ankeedile – põnevad küsimused leiavad ka põnevaid vastuseid!

Ajakiri Tennis ilmub neli korda aastas.

Lisainfo ja tellimine: 626 4780, ajakiri@tennis.ee. Võimalus tellida ka püsimaakselepinguga tellimiskeskusest tellimine.ee.

RAPLA TENNISEKLUBI

Asutatud 2009. a. Praegu 47 liiget, 15 naist ja 32 meest.

NAISLIHKMED: Evelyn Gold, Mai Kalda, Liis Kivi, Evelin Küttis, Mirjam Lindal, Katrin Taal, Pirjo Tambla, Silvi Tuisk, Anu Kerdi, Grete Peek, Elis Liis Kiviloo, Kristel Vihalem, Jana Trakmann, Mari Tamberg, Kadi Piirsalu.

MEESLIHKMED: Aavo Isak, Sander Kala, Marko Kasepõld, Alvar Kaur, Enno Kiviloo, Donatas Narmont, Madis Nurm, Mihkel Nurm, Toomas Polluks, Alex Raadik, Villu Teets, Margus Tamberg, Raigo Vihalem, Margus Kaidme, Urmas Ustav, Siim Riisenberg, Jaak Untera, Kaito Kuusing, Henri Lindal, Kuldar Tobber, Peeter Markus, Margus Peek, Paul Tiisaar, Sven Raid, Aare Sepp, Erki Tammenurm, Erik Vonk, Edvin Rebel, Rein Rooni, Peeter Liivandi, Rain Jakobson, Aleks Kuusing.

JUHATUS: Madis Nurm, Mihkel Nurm, Donatas Narmont.

Klubi võistlused: Nais- ja meesüksikmäng, naispaaris- ja meespaarismäng, segapaarismäng nii talvel kui ka suvel. Klubi korraldab maakonna tennise meistrivõistlusi kõikides distsipliinides, samuti klubi liikme Henri Lindali eestvedamisel Rapla valla meistrivõistlusi. Tennise neljapäevakud ja püramiid-süsteemis võistlused, kohtumised teiste klubidega. Samuti palju-palju muud huvitavat ja põnevat klubilist tegevust. Vaata ka www.raplatennis.ee.

Klubiga liitumise soovi korral palume ühendust võtta Donatas Narmontiga või mõne klubi tuttava liikmega.

RAPLA TENNISEKOOL

Suvised tennisitreeningud nii lastele kui ka täiskasvanutele! Treeningud toimuvad kahel korral nädalas (neljapäeviti ja pühapäeviti) Jõe tänava tenniseväljakutel. Treenerid: Kristiina Grünberg, Jaan Rahe

Info ja registreerimine:
laura@tennis.ee, donatas@tennis.ee; 50 45 203

RAPLA MAAKONNA MEISTRIVÕISTLUSED

Naiste ja meeste paarismäng 20.-22. juulil

(registreerimine kuni 17. juulini)
Võistlused toimuvad Raplas Jõe tänava tenniseväljakutel.

Täpsem info ja juhendid www.raplamsl.ee. Registreerimine ja täpsustavad küsimused: donatas@tennis.ee, 50 45 203.

Rapla Tenniselehe koostajad tänavad toetuse eest lehe välja andmisel Alex Raadikut, Villu Teetsi, Siim Riisenberg, Urmas Ustavit ja Aavo Isakut.

Tenniselehe kujundas: Siim Solman.

Tenniselehe ilmutist toetasid:

Alvar Kaur

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

NULL- KAMPAANIA

**Nullkampaania valiku leiad
kampaania.skoda.ee või
ŠKODA salongidest üle Eesti!**

Ainult 410 autot nulli tingimustel kuni 31.12.

Ametlikult volitatud ŠKODA edasimüüjad Eestis on:

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee,
auto@skoda.ee
www.skodatallinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070
auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Moller Auto Pärnu OÜ
Pärnu, Välja tn. 3, 80010 · Telefon: 4476 140
parnu@moller.ee · mollerautoparnu.skoda.ee

Moller Auto Viru OÜ
Jõhvi, Narva mnt 143, 41536 · Telefon: 6808 200
viru@moller.ee · mollerautoviru.skoda.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013 · Telefon: 7308 000
info@aastaauto.ee · www.aastaauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmauto.ee
www.warmauto.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71018
Telefon: 4355 347
info@folkauto.ee
www.folkauto.ee

www.skoda.ee

Järvakandi raamatukogus näeb kaunist klaasinäitust

Järvakandi aleviraamatukogus on avatud klaasikunsti konkursi „Minu klaas“ näitus. Konkurss sai teoks juba üheksandat korda. Näitust saab vaadata raamatukogu lahtiolekuaegadel ja jääb avatuks kuni 11. augustini. Sealt edasi liigub see Tallinnasse Kullo lastegaleriisse.

Helerin Väronen

Esimest korda oli konkursi korraldaja Kehtna kunstide kooli filiaal Järvakandi kunstikool. Varem on seda konkursi korraldanud Järvakandi klaasiedendajad Kaja Vaikre ja MTÜ Klaasipealinn. Seekordne teema oli „Ajaratas“.

Kehtna kunstide kooli direktori Anne Ummalase sõnul on tore tõdeda, et teemat oli järginud enamik noori kunstnikke ja oma tööd kuidagi ajavooluga või rattaga või mõlemaga osanud siduda. „Laekunud tööd on tõesti toredad ja fantaasiarikkad. Näituse külastaja saab kindlasti ainult häid emotsioone.“

Konkurss oli üle-eestiline ja lapsed said osaleda kahes kategoorias: klaasikunst ja kujutav kunst, mis oleks inspireeritud klaasist. Kokku laekus 100 joonistust ja 77 klaasitööd. Osavõtjaid oli 15 koolist, peale kohalike koolide olid esindatud Kuressaare, Vastseliina, Tallinn ja Ahtme.

Järvakandi aleviraamatukogu juhataja Rita Merekivi sõnas, et Vastseliina kool paistis oma tööde rohkuse poolest silma ja on ka varem tublisti osa võtnud. Eeskiri nägi ette, et igalt õpilaselt oodatakse ühte tööd, kuid juhtus, et

Põhikooli kolmanda koha, Sander Lepla töö „Sushialuste komplekt“.

erinevate juhendajate käe alt saabus ühe ja sama õpilase mitu tööd. Üle kahe töö siiski kellelgi näitusel üleval pole.

Juhendajaid oli kokku 18. Kõige enam jõudis esikolmikusse kahe õpetaja õpilasi (mõlemal neli), Järvakandi klaasiringi juhendajal Pille Meosil ja Jekaterina Kaljukivil kunstistuudiost Loel.

Igas vanuserühmas valiti välja kolm paremat, kuid klaasikunsti gümnaasiumiosas oli osalejaid nii vähe, et sai välja anda vaid esikoha ja selle arvelt valiti põhikooli vanuserühmas välja kaks teist ja kaks kolmandat kohta. Häid töid oli aga palju ja seetõttu anti välja niinimetatud kiidukirjad, et tunnustada veel suuremat hulka noori kunstnikke ja nende juhendajaid. Töid hindas klaasikunstnikest koosnev žürii - Maie-Ann Raun, Tiina Sarapuu ja Malle Karik.

Merekivi rääkis, et töid tuuakse

konkursile enamasti kas isiklikult või saadetakse postiga. Klaasitööde puhul on küll oht, et postiga saates ei jõua töö päris sellises konditsioonis kohale, nagu see algul oli. Merekivi sõnul on alati ikka vähemalt üks töö, mis transpordiga kannatada saab. Kuid ka näitusel kohapeal võib töödega õnnetsi juhtuda. Nii kukkus seekord üks akna ette kinnitatud töö alla. Õnneks jäi töö siiski ühte tükki ja seda saab horisontaalsel pinnal eksponeerida. Väga sobivalt kannab see töö pealkirja „Muutumises“.

Näitus pakub rohkelt silmailu ja avastamisrõõmu. Nagu Merekivigi sõnas, tuleb tõdeda, et igal ringil leiab mõne töö, mida varem poleks justkui näitusel olnudki. Huvitav on jälgida, kuidas samal teemal on lapsed väga erinevaid taieleid loonud ja kui oskuslikult on mõne klaasitöö puhul erinevaid materjale kokku liidetud.

Tulemused:

Klaasikunst

1.-4. klass

I koht: Kirke Reimal

„LIND“, Järvakandi klaasiring, juhendaja Piret Meos

II koht: Hanna Vaikre

„AATAAJAD“, Järvakandi kunstikool, juhendaja Piret Meos

III koht: Veronica Paju

KALEIDOSKOOP“, kunstistuudio Loel, juhendaja Jekaterina Kaljukivi

5.-9. klass

I koht: Marie Maibritt Toiger

„AEG PEATUB“, Tallinna Inglise kolledž, juhendaja Sofi Aršas

II koht: Kaur Vahtre

„PÜHA PAIK“, Järvakandi kunstikool, juhendaja Piret Meos

III koht: Mart Marjaks

„SAJAND KLAASIS“, Tallinna Inglise kolledž, juhendaja Sofi Aršas

III koht: Sander Lepla

„SUSHIALUSTE KOMPLEKT“, Vastseliina gümnaasium, juhendaja Geenart Nagel

III koht: Mirjam Talioja

„TUHALA MÖIS“, kunstistuudio Loel, juhendaja Jekaterina Kaljukivi

10.-12. klass

I koht: Stella Leoste

„KLIIMA SOOJENEMINE“, Tallinna Nõmme Noortemaja klaasikunstring, juhendaja Lea Maurer

Kujutav kunst

1.-4. klass

I koht: Kertu Lember

„KLAASPUDEL“, Kuressaare kunstikool, juhendaja Leelo Leesi

II koht: Karola Kuldsaar

„KLAASESEMED“, Kuressaare kunstikool, juhendaja Leelo Leesi

III koht: Marten Johann

Ahtijainen, Järvakandi kool, juhendaja Piret Meos

III koht: Annabel Kosk -

„KLAASI VAIKELU“, Järvakandi kunstikool, juhendaja Keiu Kuresaar

5.-9. klass

I koht: Mirabel Anett Nässi

„AKNAD“, kunstistuudio Loel, juhendaja Jekaterina Kaljukivi

II koht: Merilin Allas

„LIIVAKELL“, kunstistuudio Loel, juhendaja Jekaterina Kaljukivi

III koht: Diana Telnova

„AJARATAS“, Ahtme kunstide kool, juhendaja Mariina Melnik

10.-12. klass

I koht: Maria Veligotskaja

„AJARATAS“, Ahtme kunstide kool, juhendaja Mariina Melnik

II koht: Kelli Pilvet

„JÄÄTUNUD TULEINGEL“, Märjamaa MKK, juhendaja Anne Aaspõllu

Augustis näeb Raplas tõelist lahingut

Augustis etenduv vabaõhulavastus „Rapla 1941“ viib rännakule ajalooradadel ning tutvustab kodukandi värvikat ajalugu. Seda kõike kohaliku lavastaja ja näitlejate käe läbi, kellele tulevad appi ligi poolsada ajalooklubi Front Line meest, kes Raplas näidislahingu läbi viivad.

Katri Reinsalu

“Pärast 14. juuni küüditamist 1941. aastal läksid paljud mehed metsa varjule. Naised ja lapsed ei õõbinud enam kodus. Peeti salakoosolekuid, hakati relvi koguma, et valmistada

kodukaitseks. Ka Rapla keskkooli poisid olid valmis oma panuse andma.

8. augustiks olid venelased küll Keavast, Valtust ja Raplast välja löödud, kuid sakslased olid ise tagasi tõmbunud, sest nende suuremad üksused ei jõudnud nii kiiresti järele. Et seda vaakumi täita, moodustati kiirelt grupp vabatahtlikke, umbes viisteist meest. Ülesandeks jäi Rapla aleviku kaitse organiseerimine. Südaööks jõuti õnnelikult Rapla alevisse. Raplas oli kõik vaikne. Postkontor võeti staabiks ning valvepostid asetati välja kõigile Raplast väljuvatele teedele. 10. augusti varahommikul helises telefon ning sellega pöördus kõik...”

kõlab lavastuse sisukirjeldus. Stsenaristi ja lavastaja rollis on Piia Pöder. Ta rääkis, et idee andis kaks aastat tagasi

Toomas Tõnisson, kes vihjas, et tema vend Tõnis Tõnisson on oma uurimusse „Mälestusi 1941. aasta kuumast suvest Raplamaal“ Rapla lahingute kohta värvikat materjali kogunud. „Mind ennast väga paeluvad dokumentaalsed tekstid,” rääkis Pöder. Sellest tulenevalt andis ta ka oma jah-sõna uurimuse sisu publiku ette toomiseks.

Temaatika on sünge ja ka stsenaariumi kirjutamine hõlmas mitmeid eetilisi küsimusi. Pöder ütles, et pidi hoolikalt mõtlema, mis on see, mida ta kindlasti sinsele publikule nendest sündmustest edasi anda soovib. Algmaterjalis oli tema sõnul nii võikaid, kurbi kui ka muigama panevaid hetki, mille vahel valik teha tuli. Tõiste teemade kõrval jõudis stsenaariumisse muidugi ka pehmemaid toone, sest ole-

nemata riigi olukorrast elab armastus ikka edasi. Pöder arvas, et see on heaks tasakaaluks karmile maailmale, mida etendus kajastab.

Proovide perioodiks planeeriti kuus kuud. Enamik osatäitjaid on Rapla, mõned ka Märjamaa vallast. Osalt astuvad publiku ette juba siinkandis tuntud noored näitlejad. Pöder lisas, et teisalt oli sel korral vaja ka juba teadlikumaid mehi, selleks tuli nende leidmiseks silmad lahti hoida ja soovitusi koguda. Lõpuks kulges kõik sujuvalt ning kõik rollid said täidetud.

Järgmises proovis alustatakse läbimänguga ning viimasesse kolme proovi kaasatakse ka massid. Etendus jõuab publiku ette 10. augustil. Kuupäev pandi paika juba ligi poolteist aastat tagasi ja teadlikult, sest just sel päeval

leidis üks lahingutest päriselt aset.

Lõpptulemus töötab tulla aga elamusterohke. Juba ainuüksi sellepärast, et etendus on liikuv. See on jagatud kolmeks osaks. Sündmused hargnevad lahti Rapla kultuurikeskuse ees, Sulupere metsas ja jõe promenaadil. Publikut transporditakse Kaitseliidu veokitaga.

Sellise lahenduse kasuks otustas Pöder juba stsenaariumi kirjutamise käigus. Asukohad, kus lavastuse sündmused reaalselt aset leidsid, olid Raplas ju olemas. Nii tunduski lavastajale ilmekam publik neisse paikadesse kohale viia. Sulupere metsas leiab aset lavastuse ilmselt kõige mõjukam osa ehk lahing. Selleks, et sündmusest võimalikult tõetruult osa saada, tuleb kohale üle viiekümne sõjaajaloo klubi

Front Line mehe, kes annavad publikule näidislahingu. Seda, kuidas kõik täpselt välja nägema hakkab, Pöder veel välja lobiseda ei tahaks, aga ta soovib publikul mugavalt riietuda ning loodab, et sellest saab meelde jääv elamus.

Vabaõhulavastust mängitakse läbi vaid ühe korra. Pöder ütles, et Front Line mehi ühel päeval ühte kohta kokku saada on keeruline ja see seab omad piirangud. Müüdavate piletite arvule seab omakorda piirangud aga veokid, millega publikut ühest kohast teise viiakse.

Eelmisel nädalal läks umbes 200 piletit müüki. Huvi on olnud suur ja heal juhul on piletite arvu ehk veidi võimalik ka suurendada. Pöder ütles, et on liigutav näha, kuidas inimestele nende kodukoha ajalugu korda läheb.

Luulelõunal vaimsusega üllatanud luulekogust

4. juulil, järjekordsel luulelõunal Rapla keskraamatukogu Andres Ehini mälestuspingi juures, tutvustasid Juuru harrastusteatri näitlejad Peeter Teppo luulekogu "12 kurbust". Esitust hoidis ühtsena Ly Ehin, kes andis näpunäiteid, kuidas Teppo luuletusi kuulata ja mida neist otsida.

Helerin Väronen

Ehin sõnas, et Teppo luulekogu ehmatas teda just oma vaimsusega. Tegemist on Ehini sõnul luulekoguga, mis on ühtaegu keeruline ja lihtne ning mille märksõnadeks on näiteks vaimne ärkamine, saatus, tusameel, naeratus, meeleetus ja hingevangla.

Juuru harrastusteatri näitlejate juhendaja Terje Kaur sõnas enne luuletuste ettekandmist, et varasemast on neil kogemused Artur Alliksaare luuletuste ettekandmisega. Kaur ütles luulemaailma kohta, et ühte ja sama luuletust korduvalt lugedes avanevad sealt terved maailmad. Selleks

Luulekogu "12 kurbust" autor Peeter Teppo. Foto: KATRIN GRICHIN

aga, et neid maailmu rohkem avastada ja "roostest lahti saada", on näitetrupil plaan sügisel luuletustega rohkem edasi tegutseda.

Luuletuste lugemine oli jagatud kaheks osaks, millest esimeses olid tundeluuletused, mille kohta Ehin sõnas, et need oli natuke kurblikud, melanhoolsed ja igavikulised. Teise osa moodustasid oma identiteedi otsinguid puudutavad teemad ning viimane luuletus käsitles Jumala otsingut.

Pärast luuletuste lugemist rääkis Ehin natuke sellest, mis luulemaastikul toimub. Luuletajate arv on aina kasvanud

ning selline luuleplahvatus on tema arvates märk sellest, et vanamoodi enam luuletada ei saa. Uus põlvkond on peale kasvamas.

"Noored püüavad sõnasta seda, mida vanad pole suutnud teha. Vanamoodi luulele hakatakse kinnast heitma. Kõigel on aeg uueneda ja luulel ka", sõnas Ehin. Üheks näiteks, kuidas luule on muutunud, on kehakeele kunstnikud, kes kannavad oma luuletuse ette tantsides.

Natuke lähemalt tutvustas Ehin ka Teppo luuleraamatu kunstilist poolt. Selle on loonud Lemmi Kuulberg, kes

on oma piltidel kujutanud kappavaid hobuseid. Ehin võrdles seda luuletuste kinnipüüdmisega, ka luuletused on nagu möödakappavad hobused, kellest tuleb kinni saada ja luulekoguks vormistada.

Kuna Teppo oli ka ise luulelõunal kohal, küsis Ehin temalt, kuidas ta luulekogu jaoks luuletusi valis, kas sahtlisse jäi ka midagi. Teppo vastas, et sahtlisse ei jäänud midagi, pigem tuli luuletusi juurdegi kirjutada. Luuletuste valmimiseks kulunud aeg on olnud pikk, umbes 25 aastat. Nende viimistlemine käis Teppol kuni viimase hetkeni.

Publikul oli soov kuulda ka Teppo eluloost midagi. Olles küll äärmiselt tagasihoidlik, rääkis Teppo natuke sellest, kuidas ta suurema osa elust on olnud seotud Raplaga ja kuidas ta vene sõjaväes nägi kõiki patustamisi ja seaduserikkumisi. Oma perega koos armastab ta väga reisimas käia, just kohtades, kuhu tavaliselt ei minda. Ta sõnas, et kui aeg ja raha pole takistuseks, soovib ta kolmeks kuuks Kamtsatkale minna. Üks soovitus, mille on kunagi sõnastanud keegi USA naisprominent, oli Teppol veel. See kõlas nii: "Elu on lühike, söö magustoit esimesena."

Varbola Puu võttis selleks suveks puhkuse

Möödunud suvel Varbolas kahekümne esimest korda toimunud puupäevade lõpusõnades lubati optimistlikult aasta pärast uuesti kohtuda. Tänapäevaks on selge, et pika traditsiooniga üritus on riigi juubeliaastal hoopis hingetõmbepausi võtnud. Pöördusime küsimusega, miks Varbola Puu tänavu puhkab, otse peakorraldaja poole.

Katri Reinsalu

Vastab Varbola Puu peakorraldaja Märt Linnamägi:

Alati ei lähe pikalt ette planeeritud ideed, lubadused ja soovid täide ning on loomulik, et vastavalt olukorrale hinnatakse võimalused uuesti üle ja tehakse kaalutletud lõplik otsus. Siht on Varbola Puu puuskulptuuride sümposiooni, võrreldes eelmiste puupäevadega, korraldada paremini ja suuremini, pealtvaatajatele huvitavamalt – nendele soovidele seavad otsesed piirid eelarvelised võimalused.

Iga aasta on läinud ürituste korraldamine kulukamaks. Oma osa on elukalliduse ning teenuste hindade tõusul ja järjest karmimatel ettekirjutustel ning ürituste korraldamisele esitatavatel nõuetel. Siiani on olnud kõigile sissepääs tasuta. Raha niisama puu otsas ei kasva ning kõige suurema pa-

nuse on ürituse elluviimisele andnud metsandussektor ja ürituse korraldamisega seotud inimesed, kes peaaegu kõik on metsamehed ja -naised.

Puupäevade korraldamises aastast pausi pidama mõjutas emotsionaalselt kõige enam praegune metsamajandamise vastu sõdimine erinevate ühenduste ja huvigruppide poolt. EV100 24. veebruari juubeliürituse videoklipis manatud sõnum metsamajandamise vaenulikkuse kohta oli justkui kirss tordil.

Olen omandanud metsandusliku kõrghariduse Eesti Maaülikoolis, üles kasvanud ja terve oma elu elanud Raplamaa metsade vahel ja pidevalt kokku puutunud metsamajandamisega nii oma perekonna talumetsas kui ka Vardi Erametsaselt liikmete metsades. Mulle jääb arusaamatuks, miks kõiki metsamehi ja metsamajandamisega seotud inimesi ilma tõsiselt

mõtlemata sildistatakse suurtteks hävitajateks ja loobitakse avalikult kõikvõimalike solvangutega?

Suhtun metsa aupaklikult ja metsast saadavate hüvede eest olen loodusele väga tänulik ning raiutud metsaosa eest hoolitseme, et sinna kasvaks tagasi uus ja mitmekesine metsakooslus. Kui mets on oma vanuselt raieküps, siis ongi õige aeg saagikoristuseks. Igal metsaomanikul on enda valida – kas üldse ja kuidas ta oma metsa majandab. Nii tavameedia kui ka sotsiaalmeedia kaudu levivad turmtulena äärmuslikud hirmud ja valeväited, et meie maastikku hakkavad ilustama ainult „puupõllud“, kändudega raiesmikud või võsastunud metsamaad.

Heaperemehelik metsamajandamine puidu saamise eesmärgil on tänapäeva ühiskonna igapäevaste vajaduste rahuldamiseks ainuõige viis ja puidutooteid tarbides toetame looduse head käekäiku kordades rohkem kui võrdlusega näiteks mis tahes plastist ehk naftast toodetud toodete puhul. Ei tahaks siinkohal üldse mõeldagi, kui Läänemerele peaks juhtuma kasvõi üks tõsisem naftatankeri õnnetus – milliseid pikaajaseid

pöördumatuid tagajärgi see endaga kaasa tooks. Tarbimisharjumused on meie kõigi enda valida – millist hinda oleme toodete-teenuste eest antud ajahetkel nõus tasuma ja kuidas suudame suunata oma käitumist tulevikus järjest loodussõbralikumaks.

Praegusele metsandussektorisse suhtumise õhkkonnale vastavalt otsustasime teha Varbola Puu korraldamisse üheaastase pausi, et koguda positiivset energiat järgmise aasta puupäevade korraldamiseks.

Hetkel kulub palju aega ja energiat igapäevasele selgitustööle, et metsamehed ja -naised ei ole pahad inimesed ning puiduressursi kasutamine on mõistlik ja loodussõbralik. Mets oli, on ja jääb – mets tuleb tagasi ka ilma inimese sekkumiseta, seda näeme ju praeguste metsade näol, mis on suure osas ilma inimese kaasabita looduslikul teel pärast suuri ilmasõdasid kasvanud.

Varbola Puu 2019. a korraldamise nimel töö käib ja kindlasti kuuleb meie tegemistest juba sellel sügisel ja kohtume uuesti aasta pärast Varbola muinaslinnuses, mis ka sellel aastal läbib väikese uuenduskuuri.

XXVI RAPLA
KIRIKUMUUSIKA
FESTIVAL

26. JUULI –
5. AUGUST

26.07 | kl 19 Rapla kirik
AVAKONTSERT – VARI JA VALGUS
EESTI RAHVUSMEESKOOR, dirigent
M. Üleoja, metsosopran **I. Oja**, orelil **E. Salumäe**
Kavas: Sharafjan, Lemba

27.07 | kl 19 Järvakandi kirik
SUVI SÜDAMES
Pirjo Levandi (vokaal), **Madis Arvisto** (kitarr)
Kavas: Piazzolla, Valgre, Mägi, Pedersen jt

28.07 | kl 19 Kärü kirik
LAULUD HINGELE
P. Lill (sopran), **K. Kriit** (viilul), **T. Tenno** (orel)
Kavas: Vivaldi, Bach, Mozart, Sink jt

29.07 | kl 19 Hageri
vennastekoguduse palvemaja
TULGE TAGASI INIMESE LAPSED
JOHANSONID ja Krista Citra Joonas
Kavas: vaimulik rahvamuusika

30.07 | kl 19 Rapla kirik
OOPERIGALA
Rapla vokalistide suvekooli lauljad ja õpetajad –
Gundula Hintz (Saksamaa), **Oliver Kuusik** jt
Kavas: Vivaldi, Händel, Mozart jt

31.07 | kl 19 Kehtna kirik
KAMMERÕHTU ILU
Andreas Lend (tšello), **Allan Jakobi** (akordion)
Kavas: Pärt, Sibelius, Villa-Lobos jt

1.08 | kl 19 Velise õigeusu kirik
VANA- JA NÜÜDISAEGNE
VAIMULIK KOORIMUUSIKA
LÄTI SEGAKOOR DAUGAVA
Kavas: Tšaikovski, Arhangelski, Rahmaninov jt

2.08 | kl 19 Vahastu kirik
RENESSANSIST TÄNAPÄEVA
MORAAVIA ÕPETAJATE MEESKOOR (Tšehhi)
Kavas: Palestrina, Victoria, Smetana jt

3.08 | kl 19 Rapla kirik
RAPLA KEELPILLIMÄNGIJATE
SUVEKOOLI LÕPPKONTSERT
FESTIVALI KAMMERORKESTER
dirigent **Sergei Stadler** (Venemaa)
Kavas: Mozart, Rahmaninov, Pärt jt

4.08 | kl 19 Mustpeade maja
RAPLA KEELPILLIMÄNGIJATE
SUVEKOOLI LÕPPKONTSERT
FESTIVALI KAMMERORKESTER
USA klaveriduo **M. Kwon ja M. Bulychhev-Okser**
dirigent **Sergei Stadler** (Venemaa)
Kavas: Mozart, Rahmaninov, Saint-Saens jt

5.08 | kl 19 Rapla kirik
IMELINE HELIN
LASTEKOOR ELLERHEIN, Ines Maidre (orel)
Kavas: Süda, Vinter, Sarapik, Rannap jt

RAPLA SUVEKOOLID OOTAVAD VEEL REGISTREERUJAJI

LAULJATE SUVEKOOL
26. - 30. juuli
Gundula Hintz (Saksamaa), **Samuel Krum** (Austraalia/UK),
Pille Lill, Oliver Kuusik

KEELPILLIMÄNGIJATE SUVEKOOL
31. juuli - 4. august
Sergei Stadler (Venemaa) jt

WWW.RAPLAFESTIVAL.EE

Juristi nõuanne

Lugeja küsib: Töötan ehitusobjektidel. Meil pole aga mingeid pesemistingimusi ja ka joogivee saamiseks tuleb sõita poodi. Kas selline olukord on lubatud või on seadused, mis sellist olukorda reguleerivad?

Vastab Indrek Avi, Tööinspektsiooni töökeskkonna konsultant: Töötajatele peab olema tagatud kvaliteetne joogivesi ning selle eest hoolitseb tööandja. Kui ehitusobjektile pole veel jõutud veetrassi rajada, on üks võimalus töötajad pudeliveega varustada. Töötaja sellega seotud rahalisi kulutusi kandma ei pea.

Kuna ehitustöö on sageli tolmune ja määriv ning palavate ilmadega ka higistama

ajav, peavad töötajad saama kasutada sooja ja külma veega dušše, arvestusega 1 dušš kuni 15 töötaja kohta. Enne einestamist ja muudel juhtudel peab saama kasutada külma ja sooja veega varustatud valamuid, arvestusega 1 valamu kuni 10 töötaja kohta. Ka tualettruumis peab olema võimalik käsi pesta ja kuivatada.

Ehitusobjekti eripärast ja kokkulepetest sõltub, kes pesemistingimused looma peab.

Kui on olemas peatöövõtja, siis eeldatakse temalt ka pesemistingimuste loomist. Igal alltöövõtjal pole otstarbekas pesemiseks mõeldud olmesoojakut platsile paigutada, kui puudub ühendamiseks vajalik vee- ja kanalisatsioonisüsteem või ei ole ehitusplatsil ruumi mitme soojaku paigutamiseks. Sageli puudub alltöövõtjal luba ehitusobjektidel trasside ehitamiseks ning seetõttu jääb pesemistingimuste loomine peatöövõtja korraldada.

Selgituse aluseks on töötavishoiu ja tööohutuse seaduse § 11 lõige 8 ning Vabariigi Valitsuse 8.12.1999 määruse nr 377 "Töötavishoiu ja tööohutuse nõuded ehituses" § 23.

Raplamaa tööturg on sarnane kogu Eesti omaga

Foto: SIIM SOLMAN

Ilvi Pere,
Eesti Töötukassa Raplamaa osakonna juhataja

Raplamaa tööturg on sarnane kogu Eesti omaga, puudus on töötajatest tervishoius ja sotsiaalhoolekandes.

Lähema kaheksa aasta jooksul väheneb Eesti tööealine elanikkond 43 000 inimese võrra ning on selge, et tulevikus peab pikenema inimeste tööelu ja vähenema mitteaktiivsete inimeste arv tööturul. Selleks, et töötajad ja tööandjad teineteist kiiresti leiaksid, noored teaks valida, mida õppima asuda, vanemaealised ja tervislikel põhjustel tööturult eemale jäänud saaksid ennast täiendada ja leida uue rohkem põhjalikke uuringuid ja prognoose.

Töötukassa koostab kaks korda aastas tööjõuvajaduse baromeetrit, millest on kasu nii tööandjale kui ka töötajale. Baromeeter prognoosib lühiajalist tööjõuvajadust ametite lõikes. Baromeetri abil saavad tööandjad ja töötajad vaadata, millises piirkonnas ja valdkonnas on tööjõu nõudlus kõige suurem, millistel ametialadel on tööturul tööjõu ülejääk, puudujääk või valitseb tasakaal.

Esimesest hindamisest on

möödunud kolm aastat ja sel perioodil on tööturul toimunud mitmeid muutusi, aina teravamalt kerkib pinnale probleem – vajalike oskustega töötajaid jääb üha vähemaks.

Rapla maakonna tööjõuvajadust analüüsisid koos töötukassa osakonna spetsialistidega Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse konsultant Ermo Brecher ning maksu- ja tolliameti Rapla teenindusbüroo juhataja Aare Lenk.

2018. aastal on töötuse tase Raplamaal püsinud alla 5%. Tähendab, et tööandjatel on järjest keerulisem sobivaid töötajaid leida, kuid töösoovijatel on võimalus valida mitmete pakkumiste vahel.

Raplamaa tööturg on suures pildis sarnane kogu Eesti omaga. Rahvastiku vananemisega kaasneb vajadus töötajate järele tervishoius ja sotsiaalhoolekandes. Ka Raplamaal ehitatakse uusi hooldekoduseid ning luuakse lisakohti olemasolevates, see tähendab kasvavat nõudlust uute töötajate järele. Eriti hinnas on juba kvalifikatsiooni omavad inimesed.

Ehitussektor kogu Eestis kasvab. Raplamaalgi ehitatakse palju ning praegu on pakkuda umbes 70 töökohta erinevates ettevõtetes. Raplamaal otsitakse pidevalt ka töötajaid toiduainetööstustesse, oskustöölisi vajavad metalli-, puidu- ja vineertoodetega tegelevad ettevõtted. Palgad tootmises kasvavad ning ettevõtted toetavad tihti ka tööle sõitu. 33,8% töökohtadest Raplamaal ongi just tööstuses ja ehituses.

Tööpakkumisi on alati kokkadele. Kuigi maakonna kutsehariduskeskustes omandab selle eriala igal aastal hulk noori, ei oksi nad enamasti rakendust Raplamaal ega mitte ka valitud erialal.

Põhjuseks on vahetustega töö ning kõrgem palgaootus.

Väga palju pakkumisi on müüjatele, mis tähendab seda, et töötajatel on kerge liikuda ühe tööandja juurest teise juurde, kui pakutakse paremaid tingimusi. Vähem on vaja raamatupidajaid, andmesisestajaid, ametnikke. Järjest enam on neid inimesi, kes lähevad ennast täiendama kutse- või kõrgkooli.

Töötukassa roll töötuse ennetamisel on aasta-aastalt suurenenud. Põhjuseid, miks inimene on ühel hetkel töötu, on mitmeid, samal ajal kurdav tööandjad, et sobivate oskustega töötajaid on keeruline leida. Seega on üha olulisem, et töötajad/töötajad oleksid valmis õppima ja tööandjad toetaksid töötajaid õppimise ajal.

Töötukassalt on võimalik tuge saada nii töötaval, tööd otsival kui ka õppival inimesel. Kõik tööealised, kes soovivad end täiendada või uut kutset omandada, on oodatud töötukassa karjäärinõustaja juurde. Aja saab broneerida e-töötukassas. Võimalus on saada igakuist õppetootust, töötukassa toetab nende erialade ja ametite õppimist, kuhu on tulevikus vaja rohkem töötajaid ning kus juba praegu sobiva ettevalmistusega töötajaid napib.

Erialad on välja valitud tööjõuvajaduse uuringute tulemuste põhjal ja nimekiri on olemas töötukassa kodulehel ning see täieneb igal aastal. Sellel aastal saab töötukassa toel kutse- või kõrgharidust omandada rohkem kui 200 õppekaval eesti ja vene keeles.

Tööjõuvajaduse baromeetriga saab tutvuda lehel <https://www.tootukassa.ee/baromeeter>. Järgmine tööjõuvajaduse baromeeter ilmub oktoobris.

Hinnavõrdlus

Inglise hommikusöök kõhtu tühjaks ei jäta

Katri Reinsalu

Jalgpalli maailmameistrivõistlused hakkavad lõpusirgele jõudma ning riike, kelle vahel valida, jääb aina vähemaks. Sel korral pistame nina tuntud jalgpalliriigi Inglismaa kööki. Ühena esimeste seast torkab mulle pähe korralik ning toitev Inglise hommikusöök.

Mida kaugemale Eestist vaadata, seda tavatumaks kipuvad ka riikide maitsekooslused ja kasutatavad toorained meie jaoks muutuma. Ühelt poolt on see kahtlemata silmaringi avardav. Samas tuleb tõenäoliselt arvestada, et uue retsepti tulemus ei pruugi lõpuks kuigi meelietrutavat maitseelamust pakkuda.

Inglise hommikusöögist seda ilmselt kartma ei pea. Koostisosad on lihtsad ja ka siinmail igapäevases kasutuses. Maitseelamus vaevalt kellelegi ootamatult mõjub.

Kuuldavasti pärineb Inglise hommikusöögi idee juba 13. sajandist, kui külalislahkuse traditsiooni lahutamatuks osaks kujunes külla tulnud sõpradele, sugulastele ja naabritele rikkaliku hommikusöögipakkumine.

Koosneb see suures plaanis vorstist, peekonist ja munast, mille kõrvale juuakse teed või uuemal ajal ka kohvi. Sisuliselt kõik koostisosad praetakse läbi ja seetõttu ei ole see ilmselt terviseteadliku inimese igapäevane hommikusöök. Hommikusöök on Ühendkuningriigi eri osades senini vägagi populaarne ning mitmed kohalikud kohvikud ja pubid pakuvad seda hommi-

Foto: recipes.sainsburys.co.uk

kutundide asemel terve päeva jooksul.

Hommikusöögi täpse koostise osas on regiooniti väikesed erinevusi. Nii Iirimaa, Šotimaa kui ka Wales panevad lauale ka vaid oma piirkonnale omaseid koostisosi ja lisandeid. Näiteks Iirimaa hommikusöögi laualt võib traditsioonilise osana teinekord leida ka kartulipannkooke või maksa. Oma kõige traditsioonilisemal kujul koosneb Inglise hommikueine aga lisaks peekonile, vorstile ja munale veel röstitud tomatitest, praetud seentest, praetud või röstitud saiaist ja tihtipeale ka ubadest. Pole kahtlustki, et selline hommikusöök hoiab kõhu lõunani täis.

Vaja läheb: 4 jämedamat toorvorsti, õli, 150 g Rakvere inglispärast toorsuitsupeekoni või ameerikapärast peekoni, 4 ploomtomatit, 4 portobello seent või 8-12 tavalist šampinjoni, 4 paksu verikäkiviilu, suur purgitäis valgeid ube tomatikastmes, 4 suurt ja värsket muna ning soola ja musta pipart.

Tee nii: Esmalt pane pannile praadima vorstid. Küpseta vorstid ümberringi mõnusal kuldseks ja krõbedaks (u 10 minutit). Lükka vorstid panni ühte serva ning prae pannil verikäkiviilud samuti

mõlemalt poolt krõbedaks (u 5 minutit).

Samal ajal pane peekoni viilud ja pikuti poolitatud tomatid ahjuplaadile. Tomatid aseta ahjuplaadile lõikepind ülal ja puista neile veidike soola. Küpseta peekoni ja tomateid umbes 12 minutit, peekoniviile korra pöörates.

Kuumuta suurel pannil veidi võid, lisa seened (neilt eemalda esmalt jalad, soovi korral ka pealmine „nahk“). Kui kasutad tavalisi šampinjone, siis lõika need esmalt pooleks ja prae seejärel võis kenasti kuldpruuniks. Maitsesta soola-pipraga.

Pane vorstid-peekon-seened tomatid 110°C ahju sooja. Taldrikud võiks samuti eelnevalt soojenema panna! Nisuleiva viilud võid rösterisse ootele panna.

Kui serveerid ka ube tomatikastmes, kuumuta konservi sisu väikese poti sisse ning kuumuta läbi (2-3 minutit). Nüüd munad. Munad võivad olla pošeeritud, praetud või munahüübeks tehtud. Praadimiseks kuumuta pannil veidi õli ja võid, löö pannile munad ja prae kenad härjasilmad.

Aseta kõik vajalikud komponendid - vorst, verikäkk, peekon, tomat, muna ja röstleivad taldrikule. Kõrvale paku kastmeid (ketšup, inglise sinep vms).

Retsept: www.nami-nami.ee

Rapla Talupoest võib leida Endla talu vabakasvatuse mune hinnaga 25 senti tükk. Veel on seal Kehtna Mõisa õrrekanade munad hinnaga 22 senti tükk ja Linnu talu munad 18 senti tükk. Kodumaise Võiste aiandi tomati kilo maksab aga 3,80 eurot.

	Inglispärane toorsuitsupeekon, Rakvere, 150 g	Ploomtomatid, 250 g	Valged oad tomatikastmes, Bonduelle 430 g	Muna 10 tk
Silver	1,99	1,79	-	1,29
Maxima	-	0,49*/1,17	-	0,69*/1,15
Meie Toidukaubad	-	-	-	0,99
Konsum	1,70	1,20	1,55	1,19
Mini-Rimi	1,79	1,19	1,59	1,15
*soodushind/ tavahind				
Hinnad on seisuga 10.07.18				

Kultuurivalgus pani Varbola linnuse särama

Eelmisel laupäeval, 7. juulil oli Varbola maa-linnuses kogukondlik käsitöö-kontsertõhtu „Kultuurivalgus linnuses“. Sündmus oli osa Eesti ja Soome ühisprojektist Lights On!

Helerin Väronen

Õhtu linnuses algas torupilli ja Väandra ansambli Linnutaja saatel. Pärnu rahvakultuuriseltsi Kirnase sega- ja nais-tantsurühm tegid esinemise lõpus ka rahvaga ühistantsu. Kontsertõhtu korraldaja Liisa Ojala esines koos sõbranna Kaidiga, kes oli ka lugude autor. Kohalik rahvatantsurühm Varbola Piigad kutsus omale alguses seltsiks tantsima ka Pärnu tantsijad. Ühed vah-vamad tantsud naisrühma esituses olid „Vihmaloits“ ja „Nõianeitsi“.

Micku esinemine oli ilmselt paljudel selle õhtu oodatuid ja ootajad ei pidanud pettuma. Mickuga liitus ka tema lava- ja elukaaslane Angeelia, ning sellisesse suveõhtusse sobiva-

mat romantilist esinemist an-nab otsida. Varbola väike lava oli muudetud eriti mõnusaks, just täpselt selliseks kohaks, mida tahaks endalegi kodu-aeda. Liisa tunnistas pärast, et selle lava kaunistamiseks võttis ta kodunt kaasa kõike alates diivanipatjadest kuni toolideni välja.

Ühe enda vana loo „Garden“ kohta rääkis Angeelia, et see lugu sündis põllul musitsee-rides, kus teda tuli kuulama uudishimulik hirv. Angeelia mõelnud siis, et kui see lugu sobib loomadele, siis julgeb ta seda ka inimestele esitada. Mick lisas seepeale, et tema on ka niimoodi metsas musitsee-rinud, kuid temast jooksid küll loomad eemale.

Õhtu lõpetas pärimusmuu-sik Mari Tammar, kelle regi-laulud olid mälestuseks hiljuti lahkunud Mikk Sarvele. Põne-vaks tegi Mari esinemise see, et ka Mikul lasti nii-öelda sõna sekka öelda, ehk Mari lasi laulmiste vahel kuulata üht kunagist salvestust Mikuga. Mari alustas päikeseloitsuga ja see oli vägagi sobiv, oli ju päike sel päeval kohaletulnuid vägagi hoidnud.

Juttudest, mida Mikk sal-

vestuses rääkis, oli näiteks üks sellest, kuidas šamaani-keel on väga sarnane meie regilauluga ja regilaul on see, mille kaudu saab taastada sidet esivanematega. Nii et Varbola linnuses, kogukonna keskel, kus oli niigi tunda esivanemate kohalolu ja väge, oli regilaulu laulmine väga õigel ajal. Regilaul suudab luua väga suuri asju ja sel-le tõestuseks rääkis Mikk lindistuses, kuidas Tallinna Vanalinnapäevadel esitatud väravamängu regilaulud andsid tõuke öölaulupidude traditsioonile.

Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia Eesti ja Soome ühisprojekti Lights On! eesmärk on valgustada erinevaid paiku nii Eestis kui ka Soomes. Eestis on selleks valitud neli kohta, üks neist Varbola linnus, ja arvestades, et sel päeval käis linnusest läbi umbes 200 külalist ja 40 esinejat, kellest nii mõnigi sattus linnusesse esimest korda, võib ürituse kordaläinuks lugeda.

Läbiviijana pidas Liisa üritust samuti väga korda-läinuks. Ta oli küll kartnud, et käsitöömüüjad ei saa omal

Esinevad Mick Pedaja ja Angeelia.

Foto: AILI TUGE

kütuserahagi tagasi, kuid kõik müüjad olid päevaga vägagi rahule jäänud ja öelnud lausa, et müük oli parem kui Hansapäevadel. Varbola Noortestuudio oli samuti oma tehtud asjadega väljas ja neilt ostes sai toetada stuudio tege-misi. Väikeste tüdrukute seas olid igatahes noortestuudio

meisterdatud klõpsuga kõrva-rõngad väga populaarsed.

Nobenäppude jaoks olid linnuses ka töötoad, mis olid Liisa sõnul erakordselt popu-laarsed. Seal sai paela punuda, nahale tikkida ja klaaspurke kaunistada. Söögi ja joogi eest hoolitsesid kohalikud kondiitrid, käsitööburgereid

valmistav Perrooni kohvik ja kuumi jookke pakkuv Koh-vibaas.

Liisa kiitis koostöö eest kohalikke inimesi, eriti Kohvibaasi perenaist Maili Metssalu, ja Piret Linnamäge, kes lubas, et sarnane üritus tuleb ka järgmine aasta ja veel suuremalt.

Altveski noortelaagris on õpipäevi kõigile soovijatele

Foto: HELERIN VÄRONEN

Liina Meta Kuuskman õpetamas ohutise punumist laagrilastele ja kohalikele.

Kuusiku Altveskil on praegu, juulikuus, Loovuskose noorte-stuudio MINA OLEN noortelaager, kus on ka avalikud õpipäevad, kuhu oodatakse peale laagriliste samuti nen-de lähedasi ning teisigi kuulajaid-vaatajaid.

Helerin Väronen

Uurisime lähemalt, kuidas lastel laagrielu käib ja mida nad õpitubades õpivad. Laagri olustik nägi välja justkui hetk Bullerby laste loost. Eri vanu-ses lapsed tegutsevad koos ja on tunda, et Altveski on koht, kus neil on hea olla.

Eelmisel neljapäeval, 5. juulil oli esimene õpituba,

kus Liina Meta Kuuskman ja Evald Piirisild jagasid loodustarkusi ning õpetasid ohutiste ja unenäopüüdjate tegemist.

Loodus mängis sel päeval natuke vingerpussi ja õpitoa algus venis paduka ja mürista-mise tõttu, mis lastele pakkus küll ohtralt nalja. Veel enne meisterdamise algust rääkisid Liina Meta ja Evald natuke lähemalt ohutiste tagamaast. Vanarahvas tegi ohutisi sel-

leks, et kõike kurja ja paha endast eemal hoida. Samamoo-di hoiab unenäopüüdja eemal halvad unenäod. Neid kahte annab edukalt omavahel ka ühendada.

Eriti kasulik on ohutisi teha pühade ajal, siis on neil suurem jõud. Ohutis valmis-tatakse üldjuhul puupulkadest ja eri värvi lõngadest ning iga värv võib omada mõtet, näiteks võib see Evaldi arvates tähistada siitilmast lahkunud sugulast. Nii võib oma ohutise sisse punuda kogu oma eelne-va sugupuud, esiemani välja ja luua eelnevate põlvvedega endale tugev kaitse.

Evald rääkis lähemalt erinevatest ilmadest - on see ilm, kus meie viibime, ja teine ilm, kus viibivad surnute hinged, ning on maa-alune ilm, kus elavad väeloomad, mille energiad (maa, tuli, vesi) annavad inimesele jõudu. Kui näiteks kanda kaelas mõnda erilist ehet, on seda hea vahepeal jõevees puhastada, et see saaks uut jõudu endasse koguda.

Liina Meta lisas juurde, et ohutist ei ole vaja igavesti hoida, vanarahval oli kombeks pärast ohutise kasutamist see ära põletada ja uus teha. Ohutise tegemine ise loob juba head meeleolu ja selle tegemise ajal mõeldud mõtted on justkui loitsud. Liina mai-nis ka seda, et koristamine

mõjub maagilise tegevusena, see loob ühtaegu nii puhtust enda ümber kui ka enda sees.

Selleks aga, et ohutist või unenäopüüdjat teha, oli vaja umbes kolme mitte väga pikka ja mitte väga jämedat oksa, mida oleks hea ringiks painutada. Head puud selleks on Evaldi sõnul näiteks pihlakas ja paju. Kuid selleks, et metsalt midagi võtta, tuleb talle ka midagi anda. Nii anti igale lap-sele kaasa jupike punast lõnga, mille pidi enne okste võtmist puule vastutasuks siduma. Evald õpetas, et metsavanale tuleb ka midagi viia, näiteks seekord puistas ta tema jaoks natuke tubakat laiali.

Okste lõikamine käis nu-gadega ja nende kohta kehtis reegel, et niisama noaga ei rapsita, kuna muidu tõmma-takse endale mingi jama kaela. Niimoodi võib isegi metsas ära eksida või jalaluu murda, kui metsale haiget tehakse.

Enne metsatukast väljajõud-mist tabas aga laagrilisi jär-jekordne vihmahoog. Kedagi lastest see aga ei häirinud ja ohutiste ning unenäopüüdjate meisterdamine läks täie hooga käima.

Pühapäeval, 8. juulil käis noortega rääkimas Marge Järvi, kelle teema oli eriva-jadustega koos elamine. Ta luges ette jutukese, mis näitas, kui erinevate inimestega me

päeva jooksul kokku puutuda võime. Arvestades kuulajate vanust, ei hakatud väga sü-gavuti minema. Tänapäeva lastel puudub aga Marge sõnul valehäbi. Varem ei julgetud teistsuguste inimestega su-helda, tänapäeval ollakse neil teemadel julgemad.

Kuni 2. augustini on aga õpitubasid tulemas veelgi. 12. juulil on veeharrastuste päev, kus Helen Link juhenda-b ujumist, Jüri Jaanson õpetab sõudmist ja saab sõita vesijalgratastega. Järgmisel neljapäeval minnakse vaata-ma Terje Luige (eelkõige on ta tuntud filmist “Vallatud kurvid”) Raba talu aeda.

21. juulil tuleb keskkonna-tarkusi jagama Aivo Rahuoja ja Marje Berlokko juhenda-misel maalitakse tekkinud mõtteid ning tundeid üles. Oma naha ja lihaste eest hoo-litsemist õpetavad 26. juulil Elizabeth Arand ja Brigita Murutar. 27. juulil on Soone talus indiaanisaun ja 2. au-gustil õpetab Alo Murutar vetelpääste võtteid.

Noortelaagri üks tulemus peale uute teadmiste ja sõpra-de on aga ka üks etendus, mille proovid terve juulikuu jooksul käivad. Katastroofikomöödia “Merehädalised” kontrol-letendus kohalikule rahvale on 3. augustil ja esietendus Altveskil 4. augustil.

Frank Kutter Raplamaa rattamaratoni võitis GERT JÕEÄÄR

Start Frank Kutter Raplamaa rattamaratonile anti Laukataguse puhkekeskuse juurest. Kiireima aja ületas finišijoone Gert Jõeäär.

Foto: SIIM SOLMAN

Estonian Cup

Päikesepaistelise ja ebatüüpiliselt kuiva rajaga Raplamaa rattamaratonil võidutsesid meestest Gert Jõeäär ning naistest Mari-Liis Möttus.

Kohe stardist rebisid teistel eest ära Jõeäär ja Raido Saar ning see duo sõitiski prakti-

liselt kogu distantsi üksinda.

“Mingil moel saime Saarega koos eest ära ja juba poolel maal tunnistas Raido, et täna vist kõige tugevam päev ei tundu olevat. Aga tööd tegime üksteise alla ja Keava mägedes libisesin vaikselt eest ära. Suhteliselt lihtne tööpäev. Ilm oli soe ja rada üllatavalt kuiv.

Neljapäeva õhtul rajaga tutvudes sain korraliku sahmaka kaela, aga täna polnud sellest jälgegi. Meeldiva üllatusena oli Keava singlirägastikku

pikemaks venitatud, mulle väga sobis. Eks võit annab ka alati hea tunde, kõik tipp-topp. Nüüd on järgmine eesmärk sarja üldliidri särk tagasi võtta,” sõnas võitja autasutamise tseremoonial.

Naiste arvestuses tegi teist aastast järjest parima esituse võrukene Mari-Liis Möttus. “Raplamaa sobib mulle, kaks aastat ja kaks võitu. Sõitsin täna esimest korda võimsus-anduriga, jälgisin vatte ja kui number alla kukkus, julgesin

kohe peale keerata. Hommikul küll pabistasin, viitstardi tõttu sain minema kaks minutit esimesest grupist hiljem ja isa hirmutas oma juttudega raputavast rajast. Aga ei midagi hullu, kuiv ilm andis võimaluse nautida. Selle aasta esimene maratonivõit, väikevendi võitis oma arvestuses. Õhtul saab pidu ja isa peab välja tegema, ainult et ta ei tea seda veel,” oli Mari-Liisi emotsioon.

Vahefinišite osas tegi puhta

töö võitja Gert Jõeäär ning nii Europarki mäefiniši kui ka Kүүslaugufesti aktiivsusearvestuses kuuluvad liidrisärgid temale. Hansgrohe kiirenduskilomeetri kiireimad olid Gert Jõeäär ja Maris Kaarjärv, üldarvestuses on liidrid Sten-Erik Ottender ja Mairis Õispuu. Võistkondliku esikoha hõivas KoMo-Veloplus team, parimaks naiskonnaks sõitis end Hawaii Express Cyclon.

Peale eliidile ja tippharrastajatele suunitletud GP-le sõide-

ti võidu ka Gardena maratonil ja FruitXpress poolmaratonil, kiiremad nende arvestuses olid Kert Martma ja Romet Pajur.

Ümber Laukataguse puhkekeskuse kulgenud Põltsamaa lastesõitude radade kiiremad läbijad olid Markus Aleksander Saar ning Loore Lemloch. Hawaii Express Estonian Cup suundub edasi Lõuna-Eestisse, kus ees ootavad sõidud Otepääl, Elvas ning Antslas.

Järvakandi naised tõid O-I Euroopa jalgpalli karikavõistlused Eestisse ja võitsid sel aastal 3. koha

Kersti Vannas

30. juunil peeti Tallinnas Lilleküla staadionil O-I Euroopa kaheksandad jalgpalli karikavõistlused.

Tänavune võistluspaik oli Eesti, kuna eelmise aasta karikavõistlused võitis Eesti naiskond O-I Production Estonia AS-ist Järvakandist. Turniir peetakse igal aastal erinevas kohas ja selle korraldavad eelmise aasta võitjad.

O-I jalgpalliturniir on O-I Euroopa igasuvine traditsioon, millega tuuakse kokku juhtiva globaalse klaasitootja töötajad üle kogu Euroopa. Pablo Vercelli, O-I Euroopa personalivaldkonna asepresident, kinnitab: “Ma olin põnevil, et sain kolleegidega kohtuda ja O-I karikaturniiril mängida. Kogu O-I töötajaskond jagab kirge klaasitootmise vastu ja on oma tööle väga pühendunud, lisaks ühendab meid tugev kogukonnatunne.” Jalgpalliturniir on O-I töötajate seas äärmiselt

populaarne ja tegu on aasta ühe oodatuma sündmusega. Üht riiki saab esindada vaid üks meeste ja üks naiste võistkond. Mõned riigid korraldavad finaaltourniiriks ka poolfinaale. Turniiri viivad läbi vabatahtlikud ja see edendab omakorda ettevõtte globaalset meeskonnatööd – eelmiste aastate ettevõtmistuse meeskonnad toetavad järgmise aasta korraldajaid. Eestlasi aitas võistluse korraldamisel Poola meeskond, kes võõrustas 2016. aasta karikavõistlust.

Jalgpall ühendab O-I erinevate tasandite ja ametipositsioonide inimesi. Eelmisel aastal võitnud Eesti naiste võistkonna mängijad esindavad seda mitmekesisust ilmekalt. Nende seas on pakendajaid, labori- ja hankespetsialiste, kvaliteeditehnikuid ja -juhte. Nende hulgas on uusi töötajaid ja töötajaid, kes on O-I-s töötanud enam kui 25 aastat. Võistlusest võttis osa 300 mängijat 18 meeste ja 9 naiste võistkonnas Eestist, Poolast, Šveitsist, Ungarist, Prantsusmaalt, Itaaliast, Ing-

lismaalt, Šotimaalt, Tšehhi Vabariigist ja Hollandist. Eestist osales kaks võistkonda: üks meeskond ja üks naiskond. Võistlused võitis naiste grupis Holland ja meeste grupis Saksamaa. Eesti naised tulid auväärselt kolmandale kohale. O-I Production Estonia AS on suurepärase tööandja. Ettevõtte töötajaid hoitakse ja väärtustatakse. Michael Prechtel, Põhja- ja Kesk-Euroopa riikide grupi juht sõnab: “O-I-s pöörame palju tähelepanu sellele, et meie tehased oleks suurepärase koht, kus töötada. Peale karjääri arendamise ja väljaõppe pakume töötajatele võimalust osa võtta sellistest üritustest nagu O-I jalgpalli karikavõistlused.”

Sama kinnitab ka Ethel Moora, O-I Eesti personalijuht, kes oli ka üks tänavuse karikavõistluse korraldajatest: “Asi ei ole ainult jalgpallis. Tegu oli suure meeskonna- ja pereüritusega. Meie võistkondi tulid toetama paljud meie töötajad ja nende pereliikmed.”

Raplamaa Sõnumid loosis ennustajate vahel välja rallipassid

Siim Jõgis

Koos jalgpalli maailmameistrivõistlustega hakkab vaikselt lõpusirgele jõudma ka Raplamaa Sõnumite ennustamäng. Selle võitja selgub küll alles pärast pühapäevast finaalkohtumist, kuid vaheauhindu oleme välja loosinud regulaarselt. Seekord läksid loosi kaks rallipassi eeloleval nädalavahetusel toimuvale Rally Estoniale. Loosi tahtel osutusid võitjateks Janek Eslon ja Rivo Vaherna. Soovime võitjatele palju õnne!

Gerd Kanteri sümboolne kummardus Raplamaale

Raplamaa Sõnumid

Olümpiavõitja Gerd Kanter teeb sel reedel kodumaakonna publiku ees oma viimase võistluse. Reedel, 13. juulil kell 18 on Kohila staadionil kettaheitevõistlus, kus kohalik publik näeb viimast korda võistlemas Raplamaalt sirgunud olümpiavõitjat Gerd Kanterit. Üksteist tiitlivõistluste medalit võitnud Gerd Kanter teeb sel aastal tippspordis oma viimase hooaja.

Reedene võistlus on olümpiavõitja enda initsiatiiv, mille eesmärk on teha Raplamaa inimeste ees oma eduka sportlaskarjääri viimane sportlik etteaste ja oma kodukandile sümboolne kummardus.

Miks just Raplamaa ja miks just Kohila? Olümpiavõitja Gerd Kanteri lapsepõlvkodu

oli Tiduvere külas ja koolitee algas Vana-Vigala põhikoolis. Just siit Raplamaalt said teatud esimesed sammud suurte tegude poole.

25. juunil 2009 Kohila staadionil peetud kõrgetasemelisel rahvusvahelisel kergejõustiku Kuldlüga etapil heitis Kanter kahekilose ketta 71 meetri

Keegi ei ole heitnud Eestimaal ketast nii kaugele kui Gerd Kanter Kohilas. Viimast korda näeb teda seal võistlemas reedel, 13. juulil.

Foto: SIIM SOLMAN

ja 64 sentimeetri kaugusele. Kohilas heidetud tulemus jäigi 2009. aastal maailma edetabeli parimaks saavutuseks! Samuti ei ole keegi enne ega pärast seda suutnud Eestimaal ketast kaugemale lennutada. Sellest võistlusest sai alguse legend Kohilast kui Eesti parimast kettaheiteareenist! Mida on oodata reedel ja 13-ndal?

Kevadel vigastusega kimpus olnud olümpiavõitja on tõusnud lubavasse vormi. Äsja Poolas püstitatud hooaja tippmark 64.46 annab

Euroopa edetabelis 16. koha. Eesti parimal kettaheitestaadionil Kohilas loodab Gerd kodupubliku toel tänavuse aasta edetabelitulemust tublisti parandada. Edetabelis on vahetult Kanteri ees meie mehe igipõlised rivaalid maailma- ja Euroopa meister poolakas Piotr Malachowski (64.97) ning kolmekordne maailmameister ja Londoni olümpiavõitja sakslane Robert Harting (65.13).

Neile tulemustele soovib Raplamaa mees reedel koduseinte toel kindlasti tuule alla teha ja miks mitte veelgi kaugemale heita. Kanteriga koos astub Kohilas heiteringi Rio olümpia neljas Martin Kupper ja teised Eesti paremad kettaheitjad. Võimalik, et kaasa lööb ka piiritaguseid konkurente. Kes, see selgub lähiajal.

Autogrammid ja fo-

tod viimase kümnendi Eesti edukaima sportlasega

Kõigil soovijail on võimalik pärast võistlust saada Eesti seni viimaselt olümpiavõitjalt kodusel Raplamaa staadionil toimuva lahkumisvõistluse unikaalne autogramm ja teha mälestuseks fotojäädvustus. Kettaheitevõistlus Kohila staadionil algab reedel, 13. juulil kell 18. Sissepääs võistlusele on kõigile tasuta.

JVK Ilves sportlased noorte Euroopa meistrivõistlustel

Vibuklubi Ilves

Noorte EM toimus 26. juunist 1. juulini Patras Kreekas, Eesti noortekoondisesse kuulus ka kaks JVK Ilves laskurit – Karl Kivilo ja Triinu Lilienthal ja treenerina oli kaasas Raul Kivilo.

Sportvibu juuniorid noormehed lasid 1/48 duelli 27. juunil, kus eestlastest ainsana võistelnud Karl Kivilo pidi tunnistama vastase paremust seisuga 0:6, seega Kivilole 57. koht. Sportvibu juuniorid neid alustasid 1/24 duellidega, kus Triinu Lilienthal alistas esimese vastase, kuid pidi teises ringis vastu võtma kaotuse ning sai 17. koha 49 juuniori hulgas.

Sportvibu juunioride naiskond koos-

seisus Alexandra Põllumäe, Triinu Lilienthal, Maris Tetsmann lasi eelringis 1743 punkti (eelringi 9. koht) ning esimeses duellis kohtuti 8. asetusega Taani naiskonnaga, kes alistati seisuga 6:0. Veerandfinaalis oli eestlannade vastaseks esimese asetusega Inglismaa võistkond, kellelt Eesti naiskond teenis ühe viigipunkti ning seisuga 1:5 eestlannadele 7. koht.

29. juunil toimusid segavõistkondlikud duellid, kus 19. asetusega sportvibu juunioride võistkond (Karl Kivilo, Alexandra Põllumäe) võitis 1/12 duellis 14. asetusega Rootsi segavõistkonda (Sofia Hölaas-Borén, Ludvig Flink) seisuga 6:2, kuid 1/8 matšis tuli tunnistada kolmanda asetusega Hispaania segapaari (Monica Galiseteo, Enrique Cavanillas Puga) paremust ning Eestile 9. koht.

Laupäeval, 30. juunil toimus Järva kandis võistlus Juuni Ässad, kus täiskasvanute arvestuses saavutas Anneli Preimann kolmanda ja Taavi Ennemuist neljanda koha. Sportvibu noorte klassis võitis kuldmedali Tessa Cathlen Tamik ning sportvibu tidentide klassis edestas Gita Staub klubikaaslast Erki Ütsmütsi, võites kuldmedali. Samas võistlusklassis saavutas Marko Rutšs neljanda ja Nora Haas viienda koha.

Alexandra Põllumäe kuulus Eesti koondises sportvibu juunioride naiskonna koosseisu. Eestlannad said võistkondlikult 7. koha.

Foto: erakogu

RAPLA AUTOBAAS

Endiste töötajate kokkutulek
1. septembril 2018 kell 15
Krantsi Kõrtsis Rapla lähisel

OSAVÖTUTASU 20€

Osavõtust palun teatada hiljemalt 20.augustiks
 tel 5304 6677 või e-mailile eevi.troost@gmail.com

Osavõtutasu kanda A/A Eevi Troost EE86220000110277968

Liider akende tootja Eestis

Suured allahindlused akendele!

AKNAD kuni -62%
PAIGALDUS -30%
SISEVIIMISTLUS -30%
VÄLISVIIMISTLUS METALLNURGALIISTUDEGA -30%

PVC AKNAD, METALLUKSED, LODŽADE KLAASIMINE
 Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise sertifikaat ISO 9001:2008 ja
 keskkonnasertifikaat ISO 14001:2004

Rapla, Tallinna mnt 23, tel 5551 3058, 677 7055
 Avatud: E-R 8.30-17, lõuna 13-13.30

Timberston Ehitus OÜ otsib oma meeskonda:

- BRIGAADIJUHTI**
- PROJEKTIJUHTI**

Valmisolek töötamiseks üle kogu Eesti.

CV palume saata e-mailile
 info@timberstonehitus.ee
 Lisainfo tel: 56979820

TÖÖPAKKUMISED

Pakun tööd **EHITAJALE** - puidutöö, plekitöö, soojustamine, SBS ja PVC katusekatete paigaldus.
 Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

OÜ Ruutal Grupp otsib oma meeskonda
CE-kategooria AUTOJUHTI Eesti-sisestele vedudele poolhaagisega veokiga. Tasu mehe vääriline.
 Info tel 518 2908

TK Katused OÜ pakub tööd **EHITAJALE**.
 Töö sisu – vanade viilkatuste renoveerimine.
 Info tel 5649 7492 või info@tkkatused.ee

MTÜ Elupuu Kehtna Hooldekodu pakub tööd
HOOLDAJALE. Osaline või täiskoormus.
 Töö graafiku alusel.
 Vahetuste pikkused: 11 h (8-19), 13 h (19-8) ja 24 h (8-8). Töö algus esimesel võimalusel.
 Täpsem info tel 5301 5141, 489 2141 või
 direktor.elupuu@gmail.com

Adam BD AS otsib Märjamaa, Päädeva tee, Orgita tootmishoonesse **METALLITÖÖLIST**, kelle tööülesanne on dekoratsioonide raamide valmistamine.

Tööle asumise aeg kokkuleppel.
 Lisaküsimuste korral palun helistage
 +372 5699 9566, bürojuht Kairi Kolbin.
 Kandideerimiseks saata oma CV meiliaadressile
 kairi@adam.ee.

Adam BD AS otsib Märjamaa, Päädeva tee, Orgita tootmishoonesse
ALUMIINIUMI KEEVITUSOSKUSEGA (TIG ja MIG) TÖÖTAJAT, kelle tööülesanne on dekoratsioonide alumiiniumraamide valmistamine.
 Keevitustaseme (kategooria) olemasolu ei ole nõutud.
 Tööle asumise aeg kokkuleppel.
 Lisaküsimuste korral palun helistage +372 5699 9566, bürojuht Kairi Kolbin.
 Kandideerimiseks saata oma CV meiliaadressile
 kairi@adam.ee.

VALTU PÕHIKOOL
 kuulutab välja konkursi
KUNSTIÕPETUSE ÕPETAJA (0,25) ametikohale.
 Tööleasumise aeg september 2018.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt **20. juuliks** aadressil
 valtu.kool@kehtna.ee
 Info tel 509 2580

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 11.07.2018

Tööpakkumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid. tähtaeg
Lüpsja-vasikatalitaja	Eidapere alevik	Tavex OÜ	08.08.2018
Veterinaararst-seemendaja	Eidapere alevik	Tavex OÜ	08.08.2018
Klaasivormimismasina operaator	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	18.07.2018
Vahetusvanem	Järvakandi alev	OG ELEKTRA AS	31.07.2018
Letiteenindaja	Järvakandi alev	OG ELEKTRA AS	31.07.2018
Farmitöölaine	Kehtna alevik	KEHTNA MÕISA OÜ	13.07.2018
Õpetaja	Kehtna alevik	Kehtna Kutsehariduskeskus	27.07.2018
Tootmisjuht-kvaliteedispetsialist	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	27.07.2018
Laotöötaja-komplekteerija	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	27.07.2018
Lihatoodete valmistaja	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	27.07.2018
Tapamaja tööline	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	27.07.2018
Hooldaja	Hageri alevik	Hageri Hooldekodu MTÜ	31.07.2018
Ümbrikute tootmisliini pakkija	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	27.07.2018
Laborant	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	25.07.2018
CNC tööpingi operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	27.07.2018
Töstukijuht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	22.07.2018
Operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	22.07.2018
Müüja	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	15.07.2018
Tootmismeister	Kohila alev	KP Factory OÜ	03.08.2018
Koristaja	Kohila alev	KP Factory OÜ	17.07.2018
Komplekteerija	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	31.07.2018
Lapsehoidja	Kohila alev	Teiemeie OÜ	15.07.2018
Turvatöötaja	Märjamaa alev	Skarabeus Julgestusteenistus OÜ	20.07.2018
Kassapidaja- müüja	Märjamaa alev	MAXIMA Eesti OÜ	31.07.2018
Teraviljakuivataja-traktorist	Sipa küla	Sipa Masinaühistu	31.07.2018
Müügisekretär	Kabala küla	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	15.07.2018
Ostu-müügijuht	Lipametsa küla	VIR-VAR KAUBA OÜ	29.07.2018
Tootmisjuht	Lipametsa küla	VIR-VAR KAUBA OÜ	29.07.2018
Operaator	Purila küla	Allied Timber OÜ	27.07.2018
Masinõmbleja	Rapla linn	ÖNNELIIS OÜ	16.07.2018
Turvatöötaja	Rapla linn	Skarabeus Julgestusteenistus OÜ	20.07.2018
Õde	Rapla linn	Sihtasutus Raplamaa Haigla	03.08.2018
Värvamehaanik	Rapla linn	RMW AS	23.07.2018
Kokk	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	15.07.2018
Ajalooõpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	31.07.2018
Inglise keele õpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	31.07.2018
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Vallavalitsus	05.08.2018
Müüja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	15.07.2018
Klienditeenindaja	Rapla linn	INCASSOR OÜ	25.07.2018
Seadistaja	Rapla linn	Solbritt AS	14.07.2018
Vee-, kanalisatsiooni- ja kütetorustike paigaldaja	Rapla linn	A&K Grupp OÜ	22.07.2018
Katusepaigaldaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	26.07.2018
Laadur-ekskavaatorijuht	Rapla maakond	ORGITA DOLOMIIDI-TOOTED OÜ	20.07.2018

OSTETAKSE

vanu postkaarte, fotosid, saanitekk, aisakell. Tel 504 8980

hõbe- või kuldallasid.
 Tel 5590 6683

Triovara Halduse OÜ ostab metsamaad, kasvava metsa raieõigust ja põllumaad. Võib pakkuda ka läbi raiutud maid. Ostame ka erinevaid palke ja paberipuid, samas müüa erinevaid 3 m küttepuid. Tel 507 2231

Ostan teie seisva või mittetöötava auto või muu mootorsõiduki, võib ka ülevaatuseta! Pakkuda võib kõike! Tel 5459 5118 kasutult. seisevauto@mail.ee

MTZ, saksa virtsapütt, Kirgistan press. Tel 5609 6431

Rapla linnas või lähikümbruses 4-5-toaline korter või väiksem maja. Tel 5626 2788

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14.
 Tel 5818 8986 www.rauaspet.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14.
 Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895;
 info@pajakapuit.ee

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

Timberstock OÜ ostab lehtpuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

OTSIN TÖÖD

MÜRSEPP OTSIB TÖÖD.
 Tel 517 9073

MITMESUGUST

Vajame hooldajat 1 h päevas Raplas mehele. Tasu kokkuleppel. Tel 5345 8559

TÖÖPAKKUMINE

VALGU PÕHIKOOL pakub konkursi korras tööd alates 2018/2019. õppeaastast

KEEMIAÕPETAJALE (osalise koormusega)
FÜÜSIKAÕPETAJALE (osalise koormusega)
MATEMAATIKAÕPETAJALE
 (osalise koormusega, 5.-9. klass)
EESTI KEELE ja KIRJANDUSE ÕPETAJALE
 (osalise koormusega)

Avaldus ja CV palun saata 1. augustiks
 valgu.kool@marjamaa.ee.
 Info tel 522 7167 (direktor)

MÜÜAKSE

maja Märjamaal. Võimalik kohe sisse kolida. Tel 5648 6166

vähekasutatud lintsaeram Wirex CZ-1/Small automaatika ja etteveoga; vähekasutatud halumasin LEM-1; 2 tiinet mägiveise lehma koos vasikatega. Tel 516 3177

Vaimõisas vana talukoht 23 ha maaga. Lisainfo tel 5552 5742

mulda Suluperes. Sõelutud 9 €/t, sõelumata 6 €/t. Hinnale lisandub transport. Tõsteteenus hinnas. Tel 518 2908

Kanarbiku talu müüb toorest leppa ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleiteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

3 m lehtpuu, hind kokkuleppel. Lõhutud toores lehtpuu hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puidubriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleiteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3-6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

otse tootjalt kasepuidubriketti (al 165 €), turbabriketti (al 119 €) pakitud kivisütt (230 €), pelleiteid (6 ja 8 mm, 185 €), klotse võrgus (2,50 €). Vedu. Tel 506 8501

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 5196 2628, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

Kuivad küttepuid, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

mulda, killustikku ja liiva. Tel 5373 7294

ÄRA ANDA

kasvuhooneklaas 41x66 cm, paksus 2 mm Rapla kandis. Tel 5820 4812w

TEENUS

Osutame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimismasinaga valmistame rennid otse Teie objektile, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused).
 AlvekoEhitus@gmail.com
 Tel 5698 4470

SOOVIN ÜÜRIDA

Üürin garaažiboksi Raplas. Tel 518 8216

Korralik pere soovib üürida korterit Raplas või Rapla lähistel. Tel 5845 9525

TEENUS

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinatate ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Tulekustutite kontroll, müük, paigaldus. Tel 551 7306

Korstnate ehitus-, parandus-, plekitööd. Tel 554 8699

JMP Projekt pakub veoteenust multilift-kalluriga. Saab ka killustikku, kruusa ja liiva. Samas teeme kaeve/pinnasetöid. Võtke julgelt ühendust! Tel 525 2297

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaauto2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähib elektrimootoreid. Tel 5333 5313
 www.eestielektrimootorid.ee

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227.
 Facebook: Veoteenus Raplamaal

Lamekatuste ehitus (rullmaterjalidega katmine), eterniitkatuste vahetus (eramajad, kortermajad jne). Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

Kaevetööd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, mikser21@hotmail.ee, Facebook: Svenser OÜ

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 mehitus@gmail.com

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektile tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee, www.puistemees.ee

Saada oma kuulutus
 www.sõnumid.ee

IGA HETK ON OLULINE

TOETA VASTSÜNDINUTE INTENSIIVRAVI PEREPALATITE LOOMIST

Iga perega koos viibitud hetk on vastsündinule eluliselt tähtis. Et ka enneaegselt sündinud lapsed saaksid olla oma perega, on vaja spetsiaalseid perepalateid.

900 7705 – 5 €
900 7710 – 10 €
900 7715 – 25 €

www.toetusfond.ee

Armas Ülle!

Südamlik kaastunne Sulle

EMA

lahkumise puhul.

Kehtna Kunstide Kooli
 pere

Mälestame kallist ja unustamatut õpetajat

**MALL-MESIKE
 INDERMITTET**

ning avaldame kaastunnet lähedastele.

Kohila Gümnaasiumi
 29. lennu
 B klass

Mälestame kauaaegset armastatud õpetajat

**MALL-MESIKE
 INDERMITTET**

ja avaldame kaastunnet lähedastele.

Kohila Gümnaasium

ANTS MERESMAA

Avaldame kaastunnet lähedastele.
 Vanamatsi talu pere

Südamlik kaastunne
 Marje Laevale perega
 kalli

EMA

surma puhul.
 Aet, Ave, Reet, Viivi

Mälestan oma kallist täd

**MALL-MESIKE
 INDERMITTET**

ja avaldan kaastunnet kõikidele lähedastele.
 Sander perega

Head muheadat vanataati

HARRI REIUT

mälestavad
 Puhkama ja Suurense pered
 ning avaldavad kaastunnet omastele.

Südamlik kaastunne Avo Reiule perega armsa

ISA

lahkumise puhul.
 Töökaaslased Paka
 Metsast ning
 Siim ja Annely

Avaldame kaastunnet Riina Asumetsale perega armsa äia, isa ja vanaisa

TOIVO ASUMETSA

kaotuse puhul.

Vana-Vigala Tehnika- ja
 Teeninduskool

Avaldame sügavat kaastunnet Malle Sibulale ema

ELVI MELTSASE

kaotuse puhul.

Kolleegid Baltic
 Restaurants Estonia AS-ist

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Öine vahetus“ (Venemaa, alla 14aastastele keelatud)

11. juuli kl 17, 21.10

„Sipelgamees ja Vapsik“ (USA, 3D)

11. juuli kl 19

„Hotell Transilvaania 3: Koletuslik puhkus“ (USA, 3D joonisfilm, eesti keeles)

13. juuli kl 15, 17

15. juuli kl 15, 17

17. juuli kl 15, 17

„Russalka: Surnute järv“ (Venemaa)

13. juuli kl 19, 21

„Pilvelõhkuja“ (USA, 3D)

15. juuli kl 19, 21

18. juuli kl 21

„Fakiiri imepärase reis“ (USA)

17. juuli kl 19, 21

18. juuli kl 17, 19

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

Näitus „Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992“

Püsinäitus „136 aastat Järvakandi klaasitööstust“

„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“

Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Näitus „Mahtra sõda kunstis“

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja

Mahtra sõda

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTS TALUMUUSEUM

Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki“ (näitusesaalis)

Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa“

„Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“ (näituseküüsis)

„Velise vallaavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusrhiivi materjalide põhjal“

Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“

Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-17, R kl 11-19; iga kuu 1. ja 3. laupäev kl 11-15 tel 5648 3828 või 555 0117

KONTSERT

Marko Matvere juubelikontsert „50 ringi“

Rapla, Tammemäe laululava, 14. juuli kl 20

MITMESUGUST

Maakonna raamatukogude suveprogramm

„Suveraamat 2018“

Kuni 31. august

Wäega pärimuslaager „Pärltikand võlub“

Sulu külakeskus, 11.-12. juuli

Noortestuudio „Mina olen“ laager:

Veeharrastuspäev

Kuusiku-Altveski, 12. juuli kl 10

Doonoripäev

Märjamaa rahvamaja, 12. juuli kl 10-14.30

Rahujooks Sofiast Lissabonini

Järvakandi kultuurihall, 18. juuli kl 12.30

Rapla, 18. juuli kl 15

Kohila, Tohisoo, 18. juuli kl 17

NÄITUS

Eesti ajaloolised rahatähed

„Rahvariidel mustreid mitu“. Eesti

rahvarõivateemalised vanad postkaardid Tiit

Saaristi kogudest

„Keava postkaartidel“. Fotode autor Annika

Lepp

Kehtna raamatukogu

„Unistuste tappev kasvamine“. Marge Nelgi illustatsioonid Mehis Heinsaare raamatule Nahakunstnik Sirje Kriisa isiknäitus (vitriinis Made Balbati illustatsioonide näitus „Pilt ja raamat“ (lasteosakond)

Kohila raamatukogu

Ly Lestbergi fotonäitus „Vaadeldes punguvaid puid“

Siiri VJ keraamikanäitus „Pidupott“

Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1).

Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel,

muul ajal helistada 5623 0741.

Meeli Maria Viikmaa näitus vol 2

Birgit Vahemetsa fotonäitus „Loodus ja

matemaatika“

Märjamaa muusika- ja kunstikooli eelkooli

näitus „Lennukad maalid“ (lastekogus)

Märjamaa valla raamatukogu

Ene Vetemaa nahkehistööde näitus

„Mälestuste radadel“

Laura Lainvõe joonistuste näitus „Kohtumised“

Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Kaleidoskoop“

Rapla keskraamatukogu

SPORT

Pikamaajooksusarja VI etapp, 10 000 m

Kohila staadion, 11. juuli kl 19

KoMo IV etapp maastikuratta MTB XCO TT eraldistart

Valgu, 12. juuli

Tipneri karikavõistlused jalgpallis: Märjamaa

Kompanii vs FC Zenit Tallinn

Märjamaa gümnaasiumi staadion, 18. juuli kl 19

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK

Orelimuusika pooltund

11. juuli kl 20

Jumalateenistus

15. juuli kl 12

Rapla kirik on teeliste kirikuna avatud 1.06 - 31.08 teisipäevast laupäevani kell 10-17, pühapäeviti enne ja pärast jumalateenistust, esmaspäeval suletud.

EELK KOGUDUSTE SURNUAIAPÜHAD

15. juuli

Vahastu kl 14

Järvakandi kl 15

29. juuli

Nissi kl 12

Kehtna kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 18. juuli lehes.

RALLY
ESTONIA
13-15 JUULI 2018

Sponsored by

RALLIPASSID JA
RALLIPROGRAMM
MÜÜGIL
CIRCLE K JAAMADES

NYUSHA

AMETLIK KONTSERT
NYUSHA JA LIIS LEMSALU
14.07, 22.00
TARTU LAULUVÄLJAK

LHV
autolaen
AUTO
EXPO
13.-15. JUULI
VABADUSE PST
TARTU

AUTOESINDUSED
PROOVISÕIDUD
RASKEVEOKID
PÕLLUMAJANDUSTEHNICA
SÕJATEHNICA
KARDIRADA
LASTEALA
NAISTEALA
DRONE RACE
FÄNNITOOTED
JPM

VAATA ROHKEM INFOT

RALLYESTONIA.EE

EESTI AUTOSPORTI LIIT
ESTONIAN AUTOSPORT UNION

visit estonia

visitestonia.com
#visitestonia

H. PADDON / S. MARSHALL
HYUNDAI I20 WRC

ON AEG uuendada lehetellimust!

RAPLAMAASõnumid

3 kuud 23.65 €

6 kuud 46.85 €

12 kuud 86.80 €

Otsekorraldus 7.90

Tellida saab:

- tel 489 2130
- e-post: kuulutused@sonumid.ee
- www.sõnumid.ee
- Raplamaa Sõnumite toimetusest:
Viljandi mnt 6, Rapla (teisel korrusel)

- Ostame METSAKINNISTUID,
  - ka raiutud ja hüpoteegiga
  - Ostame PÖLLUMAAD
  - Küsi hinda! Teeme pakkumise
- PärnuTel 447 7900, 528 5263
• Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külvi
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055.
www.landeker.ee

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvatat metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuud, võsa hakkeks.

Pakub:
saematerjali,
metsaveoteenust.
kase küttepindu ja kase
küttekotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696E-post
priimo.mets@priimo.ee

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvatat metsa,
metsamaad, palki ja paberipuitu,
küttepuuitu ja raidmeid.

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 501 9257, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

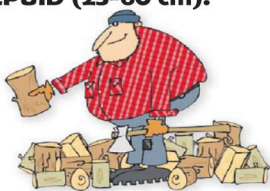
Metsä

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

Ladu tühjaks!
-50%

tre Raadio

RAPLA
HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised,
raplamaal toimuvad sündmused,
põnevad saatekülalised,
ilm, horoskoop,
muusikat retropärlitest
- tänapäeva hittideni

91,3
MHz

www.treraadio.ee

violante

THE SCANDINAVIAN WAY

Violante Mööbel OÜ asub Raplamaal Tamme külas.
50 töötajaga ettevõtte toodab pehmet mööblit ja
eksportib toodangut Skandinaavia turule.

Otsime oma meeskonda tähtsajalise lepinguga

MÜÜGISEKRETÄRI

Firma eesiseisvate arengute ja kasvu tõttu võimalus
edasisele püsivale töölepingule.

Kandidaadilt eeldame arvutitundmist, täpsust ja
kohusetundlikkust.

Vajalik inglise keele oskus kesktasemel nii kõnes kui kirjas.

Kasuks tuleb norra ja/või rootsi keele oskus.

Pakume head töökeskkonda ja konkurentsivõimelist palka.

Inglisekeelne CV saata: natella.ahlberg@violante.ee
hiljemalt 15. juuliks 2018. Info tel 48 90 761

SUVISELT SOODSAD KEEVISRAAMIL
HAAGISTE PAKKUMISED

Brentexi haagisega veab kindlalt!

BREN325H

(kast 3,25 x 1,5 m, porte 0,4 m) +
plastkaas + tugiratas

Komplekti hind **1590 €**

BREN275ECO

(kast 2,75 x 1,5 m, porte 0,25 m)

Hind **869 €**

NB! Pakkumised kehtivad üle Eesti kuni kaup jätkub.
Võta ühendust meie lähima müügikohaga

Pärnu: Taunex Auto OÜ | Lille 2a | tel 682 7888

Viljandi: Ants Viljandi OÜ | Riia mnt 54n | tel 434 5630

Rapla: Jarex Invest OÜ | Metsa-Antsu tee 2 | tel 5887 7330

Vaata ka teisi soodsaid pakkumisi

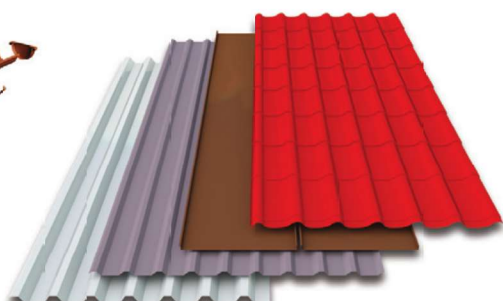
www.brentex.ee

BRENTEx

HEA HINNAGA KATUSED OTSE TOOTJALT!

VIHMAVEESÜSTEEMID

TERASKATUSED JA -TARVIKUD

TURVATOOTED

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

OLLY
TERASPROFIILID

SUURTE PUUDE RAIE KABIINIST

#PUUKRAANA
• HAARAB
• LÖIKAB
• TÕSTAB MAHA

Vaata lisaks:

www.arborest.ee | ArborEst OÜ
info@arborest.ee • tel 517 6969

KIRIK KESET KÜLA

AVA-KONTSERT (Rapla kirik, 26.07)

VALTER
ÕLA ALLAPANEK
OSKAR

IVO TALI
KONTSERT ... TÄNAPÄEVA (Vahastu kirik, 02.08)

AEVASTUSETURTS
SINU
MOES

LÕPP
HÄDINE HÄÄLITSUS
MAAILM (vene k)

AMELEMISE ALGUS
KONTSERT (Käru kirik, 28.07)

KINO... (ekraanil)
SILINDRI-LINE ANUM
SAIAKE

HOOGU
... METALL (Kaius)
... KUSTA

KÄO SÕNAVÖTT
RIBI
... KEEL (hääletu)

LAEVAMEESKONNA POOLT ÜHE- AEGSELT TEHTAV TÖÖ

SEPARIISTAL
6.
KÄÄNE

RAPLA ... LÕPUKONTSERT (Rapla kirik, 03.08)
REEDE N-NIMI

TERVISTAV TAIM
SINA

KONTSERT (Järvakandi kirik, 27.07)
SAHK VOLL

FESTIVALI PEASINEJA
LÕVI (vene)

GUNNAR
ÄIKE
LÕUNAMAA LINN

OIH
TUPP
... VÕITU (suht jänes)
UUS-EESTI

KINO... (ekraanil)
SILINDRI-LINE ANUM
SAIAKE

HOOGU
... METALL (Kaius)
... KUSTA

KÄO SÕNAVÖTT
RIBI
... KEEL (hääletu)

LAEVAMEESKONNA POOLT ÜHE- AEGSELT TEHTAV TÖÖ

SEPARIISTAL
6.
KÄÄNE

RAPLA ... LÕPUKONTSERT (Rapla kirik, 03.08)
REEDE N-NIMI

TERVISTAV TAIM
SINA

KONTSERT (Järvakandi kirik, 27.07)
SAHK VOLL

FESTIVALI PEASINEJA
LÕVI (vene)

KONTSERT (Rapla kirik, 05.08)
MÕMMI-BEEBIDEGA

...-KIRI
KONTSERT (Tulge tagasi ... Hageris, 29.07)

7 (vene k)
ISUSI (grammatiliselt väär kääne)

INNA ja INNA
SAUNA-MÕNU
LUULETAJA

TULISTAN
qqq.
NEEME TIHANE

ÕRD (ladina k)
IVAN ORAV
VALERI

GEN ILUS
AAPO ILVES
HAAVA JÄRG-LANE

KONTSERT (Rapla kirik, 30.07)
VIGA
AAAAA

AMETI-ÜHING
... JURE

ARVUTIS
... LONGA
SILVER ANNKO

VENE JAH
TRAADIST RÕIVAKAUNISTUSED

HENRI
TREPI OSA
SÕIDU-LAUD

NELLI TUVI
FESTIVALI PATROON (Urmas ... peapiiskop)

ON (ska)
NEON
ÕPPE...
KALAPÜÜGI-VAHEND

EVI-NIMELISEL
KREEKA TÄHT
TOOMAS

NÄOTU
GAG-i DIREKTOR
INDREK

LÜHI-LULL
NÄITEKS
LIKUGE SIAPOOLE

JÄRV USAS
KIRJASTUS
... SADAS SAIA

PÄEVSERGE
NORD
KATUSEGA AKEN

JUMALIK NIMI
REET SAAR

Klassikaline muusika on abivahend oma südames

Ta on nii õelnud ...

Koostas: Aivi Meister

*26.07-05.08 toimub XXVI Rapla Kirikumuusika Festival

LASTELE

RATTALUKU VÕITIS **GREGOR LUKAS**
EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „VÄIKE TOM“

LEIA SÕNAD. LAHENDUSEKS ON SÕNA, MIS JÄÄB ÜLE.

Š	K	R	E	E	M	R	R
H	O	S	I	I	R	U	O
U	O	K	M	U	U	K	O
H	K	Ü	O	T	U	H	K
A	O	P	O	L	S	U	O
J	S	S	L	Ö	A	S	O
M	I	I	P	A	L	A	K
B	E	S	E	E	G	L	D

KÜPSIS
BESEE
ŠOKOLAAD
VAHVEL
GLASUUR
KOOKOS
SUHKUR
PIIM
PLOOM
KALA
RIIS
TUHK
KOOR
KOOK
KREEM
JAHU

ÕIGESTI VASTASID:

MARILIS OJAVEE
LISANN TERRAS
ARON TERRAS
LISANDRA VETESINA
ROLAND KLAAS
KAREN BUHT
MAE REINTOP
MIA MARIA MARINESCU
KUNO VIITKAR
TRIINE TOMINGAS
KRISTINE-MARII TUUGA
AURELIA MIHK
GREGOR LUKAS
LISANNA ALLIKA
ERKI ÜTSMÜTS
MARTIN JAIR
KAROL KEELMANN
RENNO KEELMANN

AUHINNAKS

KÕIKIDE ÕIGESTI VASTANUTE VAHEL LOOSIME VÄLJA
RAPLA KIRIKUMUUSIKA FESTIVALI PASSI

Saada ristsõna vastus hiljemalt 16. juuliks e-postile: kuulutused@sonumid.ee
(märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusele aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511.

NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhinnad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

04. juulil ilmunud suure ristsõna vastus on „**KODUS TALDRIKUD LENDAVALD**“
Raplamaa Sõnumite 1 kuu tellimuse võitis **PILVI VETESINA**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

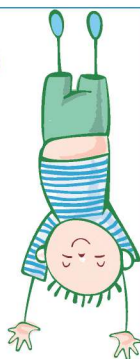
Vastus .....

Nimi .....

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS .....

NIMI .....

Muhumaal kogukonna tunnet otsimas

Juunikuu viimasel päeval kogunes ligemale 40 unisesilmset (sest väljasõit oli üsna varasel hommikutunnil) Raplamaa külakogukonna aktivisti, et teha õppesõit Muhumaale ja Saaremaale kogemaks sealse kogukonna töid ja tegemisi. Sõitu toetas KÜSK.

Helle Kruus

Meid tervitas Kuivastu sadamas sãrasilmne saarlasest reisiuht Reet Viira, kes hakkas meid kurssi viima Muhumaa tegemistega. Kõrgele istuma olid seadnud end teeäärde ka kaks muhu rahvariites Inglit, kelle ülesandeks on anda kaitset saare külalistele. Inglise autor on Muhu juurtega kunstnik Urmas Viik.

Alustasime Hellamaa külakeskusest. Meid võttis vastu kohaliku kogukonna hing Tiina Jõgi. Hellamaa külakeskus toimib mitmeti – kultuurimajana, majutusasutusena, raamatukoguna ja pensionäride kokkusaamiskohana. Võimalus on kasutada sealset kogukonna kööki ja pesemisvõimalust (dušš). Eriti uhke on kogukond oma laululava üle, mis traditsiooniliselt kenasti Muhu värvidesse võõbatud. Raplamaa „ühendkoor“ astus seal üles tervituslauluga dirigent Ene Kanguri juhatusel.

Edasi viis sõit Lõetsa külla „7 tuule aeda“ ehk Jüri-Jaani Talustuudiosse, kus tegutsevad maastikuarhitekt Sulev Vahtra ja keraamikust abi-kaasa Marget Tahfel-Vahtra. Nimi „7 tuule aed“ on tulnud seal kogu aeg puhuvast tuulest.

Pererahvas, kelle kodu on see talu olnud aastast 2004, võttis meid avasõli vastu - neil oli hea meel, et saavad näidata oma lummat aeda, kus taimed ja keraamika täiendavad teineteist. Kui perenaine Marget tutvustas oma keraamikamaailma, viis peremees Sulev samal ajal teise poole seltskonnast aia kujundamise maailma, hiljem seltskonnad vahetasid.

Edasi sõitsime Üügu pangale. Sealne loopealne on taastatud 2000. aastal projekti rahaga. Meid lummasid merevaade ja koopad, mida on jätnud taganev meri. Giid teadis rääkida, et 1917. aastal on siin lahes uppunud isegi ristile. Avastasime ka mõne loopealse taime, nt keelikurohu, mis on loopealsele iseloomulik.

Nõmmküla uuest tärkamisest rääkis meile Reet Hobustkoppel. Kogukonna abiga on ehitatud varjualune, taastatud külaplats, kus peetakse ühiseid pidusid, kontserte, jaanituld.

Järgmine peatus oli Liiva. Seal oli

võimalus külastada käsitööpoode (puiduait, villakoda, Muhu käsitöö).

Paenase külas ootasid meid Annika Auväärt ja vallavanem Raido Liitmäe. 2011. aastal moodustati Prints Selts, kuhu on koondunud 3 küla rahvas. Selts on saanud Paenase külaplatsi korda tegemiseks raha KÜSK-i projektist. Ühistegevusena rajati Varjula, kus 15 kohta vanuritele, lastele mänguväljak, WC. Kolme küla peale on inimesi kokku 82, aga suvel kasvab elanike arv üle saja.

Vallavanem andis meile ülevaate Muhu vallast, kus on 2017. aasta seisuga kokku 52 küla ja umbes 1969 elanikku. Külavanemaid on 35. Vald kutsub külavanemad kaks korda aastas kokku. Külavanemaid tunnustatakse õppereisidega. Tööealisi on Muhus 1200, mis moodustab 60% elanikest ja valdavalt on need nooremaelised. Huvitegevust pakuvad kool, spordikool, muusikakool. Kui huvitegevus on väljaspool valda, siis toetatakse 160 euroga ringitegevust. Muhu võib uhke olla oma 600 ettevõtja üle. Prioriteetseks peavad muhulased ehitust ja käsitööd.

Hästi töötab „Muhu“ kui kaubamärk. Kavas on Liiva City arendus. Toetusi on saanud PRIA-st ja EAS-ist. Raha on eraldatud (2 miljonit) korterelamu ehituseks, kuhu tuleksid üürikorterid. Riigi abi peale Muhu rahvas pole saanud loota.

Aeg aga lendab ja Arusaadu dendroaia peremees ongi meid oma aiavärvavas tervitamas. Tutvume erinevate eksootiliste puude ja põõsastega. Eks nii mõndagi liiki tahaks tulevikus oma aias kasvamas näha. Edasi jalutame Muhu-Rinsi õigeusu kirikut vaatama, kus asub Neitsi Maria Kaasani pühakuju kogudus. Kirik ehitati saarele 1873. aastal. Koguduses on 85 liiget ja kord kuus on teenistus.

Seni oleme saanud aiandusala infot, nüüd sukeldume käsitöö maailma – Koguva külas ootavad meid Männiku Käsitöötuba ja selle perenaine Sirje Tüür. Tikitud vaibad – sellega lummas ta meid sõnatuks. Lisaks tikkimisele tegeleb ta ka nahkehistööga ja ega maaliminegi võõras ole, sest mustrid tuleb ju enne paberile valmis maalida. Maalitud mustrid näevad ilmavalgust trükitud kottidel, pajakinnastel, patjadel ja seda koostöös Lipuvabrikuga.

Ühislaulmine.

Fotod: HELLE KRUIUS.

Ivi Sark on just võtnud vastu meened Muhu vallavanemalt Raido Liitmäelt ja arendusnõunikult Annika Auväärtilt.

Sirje Tüüri kodu.

Seejärel põikame ka naabervalda – Saaremaale, kus Orissaare spordiväljakul ilutseb Orissaare tammepuu.

Sealt edasi juba Tagapõllu puukooli. Perenaine Mariann tutvustab oma aeda, mis ei näi sugugi tavalise puukooli moodi välja, vaid on pigem park. Puud ja lillepeenrad on sobitatud ja moodustavad kuningliku aia. Saame haid mõtteid ja teadmisi (jälle üks töövõtte asendamatu tööriistaga –

peenraääre nuga).

Veel on jäänud viimane peatuspaik ja taas puukool, seekord Ariste külas – Jaagu talu, kus toimetavad Jelena Sakkel ja Anti Rand. Aias on palju istumiskohti, mida ümbritsevad püsigud, on kohad, kus saad mõtiskleda ja unistada kasvõi järgmise päeva tegemistest. Lummas avarus. Hea nipi saime perenaiselt, kuidas kasutada mättaid peenarde kujundamisel.

Pererahvalt veel kehakinnitus ja võisime minna aeda mõtisklema lõppevast päevast, sest ees ootas kodutee ja väsimuski hakkas tunda andma.

Milline kokkuhoidev kogukond on Muhu saar! Kogetut ja nähtut on kindlasti hea jagada juba mandril oma küla rahvaga.

Muhumaalt on, mida õppida – kasvõi kogukonna tunnet.

Meie leidsime selle.